6756

6756

Sylva rerum

pisane

za panowania Augusta II

króla i za życia

Klemensa XI Papieża,

który umarł w r. 1721,

przeto między 1700 a 1721

zdaje się około 1710 r. —

BIBLIOTEKA
KAJETANA KRASZEWSKIEGO
w Romanowie.

1

K. KRASZEWSKI

z Biblioteki Romanowskiej.

Juris Divini Notationes

[illegible]cunque [illegible] fuderit sanguinem humanum fundetur sanguis illius. Gen[illegible]

[illegible] Sunt Judicia quae propones eis verba Dei ad Moysen Exod. [illegible]

[illegible] Servum Hebreum sex annis serviet tibi

[illegible] septimo egredietur gratis: et reliqua de Servis Exod. C. XXI

[illegible] percusserit hominem volens occidere morte moriatur ibidem Volunt[illegible]

[illegible] non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manus [illegible]

constituam tibi locum in quem fugere debeat. ibidem in defensione

[illegible]is per industriam occiderit proximum suum et per insi[dias]

[illegible]as, ab altari meo evelles eum ut moriatur. ibidem. insidiosum homicidium

Qui percusserit Patrem suum aut Matrem morte moriatur ibidem

Qui furatus fuerit hominem et vendiderit eum, convictus noxae morte moriatur ibidem

Qui maledixerit Patri suo vel Matri morte moriatur ibidem Maled. con[illegible]

Si rixati fuerint viri et percusserit alter proximum suum lapide vel pugno, et ille mortuus non fuerit, sed jacuerit in lectulo, [s]urrexerit et ambulaverit foris super baculum suum, innocens [er]it qui percusserit, ita tamen ut operas ejus et impensas in medicos restituat. ibidem: [illegible]

Qui percusserit Servum suum vel ancillam virga, et mortui fuerint in manibus ejus Criminis reus erit. Sin autem uno die vel duobus supervixerit non subjacebit poenae quia pecunia illius est. ibidem

Si rixati fuerint viri, et percusserit quis mulierem praegnantem,

m q̄d fecerit, sed ipsa vixerit, subjacebit da-
mno quantum maritus mulieris expetierit et ar-
Arbitri — bitri judicaverint. ibid. Sin autem mors ejus fue-
anima pro an. — rit subsecuta, reddet animam pro anima, oculum
oculum pro oculo — pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro
d. pro dente etc. — pede, adustionem pro adustione, vulnus pro vulnere
livorem pro livore. ibid.

Percussio — Si percusserit quispiam oculum servi sui aut ancillæ
servi — et luscos eos fecerit, dimittet eos liberos pro oculo
quem eruit. Dentem quoque si excusserit servo vel
ancillæ suæ similiter dimittet eos liberos.

Si bos cornu percusserit virum aut mulierem, et mor-
tui fuerint, lapidibus obruetur et non comedentur
carnes ejus, dominus quoque bovis innocens erit.
Bos cornupeta — Quod si bos cornupeta fuerit ab heri et nudiustertii-
si quem percusse- — us et contestati sunt dominum ejus, nec recluserit
rit — eum, occideritque virum aut mulierem, et bos lapidibus
obruetur et dominum ejus occident. Quod si pretii-
um fuerit ei impositum, dabit pro anima sua quidquid
fuerit postulatus. Filium quoque et filiam si cornu
percusserit simili sententiæ subjacebit. Si servum
ancillamque invaserit, triginta siclos argenti domino
dabit

dabit, bos uero lapidibus opprimetur.

Si quis aperuerit cisternam et foderit, et non operuerit eam, cecideritque bos aut asinus in eam, reddet Dominus cisternae pretium jumentorum, quod autem mortuum est ipsius erit. Cisterna 2

Si bos alienus bouem alterius uulneravit, et ille mortuus fuerit, uendent bouem uiuum et diuident pretium, cadauer autem mortui inter se dispertient. uulnera bouum.

Sin autem sciebat quod bos cornupeta esset ab heri et nudiustertius, et non custodiuit eum Dominus suus, reddet bouem pro boue, et cadauer integrum accipiet.

---

pag. 67.

Si quis furatus fuerit bouem aut ouem, et occiderit uel uendiderit, quinque boues pro uno boue resti:tuet, et quatuor oues pro una oue. Exod Cap. XXII Furtum

Si effringens fur domum siue suffodiens fuerit inuentus, et accepto uulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis. Quod si orto sole hoc fecerit homicidium perpetravit et ipse morietur. et reliqua de fure Exodi Cap. XXII. et nex circa idem. ab differentia temporis

Si laeserit quispiam agrum uel uineam et dimiserit jumentum suum et depascatur aliena, quidquid optimum habuerit in agro suo, uel in uinea pro damni aesti:

mactione restituet. ibid.

Incendium. Si egressus ignis invenerit spinas et compehenderit acervos frugum sive stantes segetes in agris, reddet damnum qui ignem succenderit. ibid.

Depositum. Si quis commendaverit Amico pecuniam aut vas in custodiam, et ab eo qui susceperat, furto ablata fuerint, si invenitur fur duplum reddet. Si latet fur Dominus Domus applicabitur ad Deos, et jurabit quod non extenderit manum in rem proximi sui, ad perpetrandam fraudem, tam in bove quam in asino et ove ac vestimento, et quidquid damnum inferre potest ad Deos utriusque causa perveniet, et si illi judicaverint duplum restituet proximo suo. ibid.

Custodia dand. Si quis commendaverit proximo suo asinum, bovem, ovem, et omne jumentum ad custodiam, et mortuum fuerit aut debilitatum vel captum ab hostibus nullusque hoc viderit, jusjurandum erit in medio quod non extenderit manum ad rem proximi sui, suscipietque Dominus juramentum, et ille reddere non cogetur. Quod si furto ablatum fuerit, restituet damnum Domino. Si comestum a bestia deferat ad eum quod occisum est et non restituet. Qui a proximo suo quidquam horum mutuo

Mutuatum. postulaverit et debilitatum aut mortuum fuerit Domino

minus

mino non consentiente, reddere compelletur. Quod si im-
consentiarum Dominus fuerit non restituet, maxime si con-
ductum venerat pro mercede operis sui. ibidem

Si seduxerit quis virginem necdum desponsatam
et dormierit cum ea dotabit eam, et habebit eam
uxorem. Si Pater Virginis dare noluerit, reddet pe-
cuniam juxta modum dotis, quam Virgines accipere
consueverunt. ibidem

Maleficos non patieris vivere. ibidem

Qui coierit cum jumento morte moriatur. ibidem

Qui immolat Dijs occidetur. ibidem

Advenam non contristabis neque affliges eum. ibidem

Viduae et pupillo non nocebitis. Si laeseritis eos
vociferabuntur ad me, et ego audiam clamorem eorum
et indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, et
erunt uxores vestrae viduae et Filij vestri pupilli. ibidem

Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi
qui habitat tecum non urgebis eum quasi exactor
nec usuris opprimes. ibidem

Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum, an-
te solis occasum reddes ei, ipsum enim est solum
quo operitur, indumentum carnis ejus. ibidem

Defloratio Virg.

Malefici.

Coitus cum jumento

Immolans Dijs.

Advena.

Vidua. Pupillus.

Pecunia mutua
et Usura.

Pignus vestimentum

3

Maledi. Dijs non detrahes et Principi populi tui non maledices. ibid.

Decima. Decimas tuas et primitias tuas non tardabis reddere, primogenitum filiorum tuorum dabis mihi. De bobus quoque et ovibus similiter facies. ibid.

Caro a bestijs praegustata. Viri Sancti eritis mihi. Carnem quae a bestijs fuerit praegustata non comedetis, sed projicietis canibus.

Mendacium. Testimonium. Non suscipies vocem mendacij nec junges manum tuam ut pro impio dicas falsum testimonium. Exodi Cap XXIII. p. 69.

Pluralitas. Non sequeris turbam ad faciendum malum, nec in Judicio plurimorum acquiesces sententiae ut a vero devies ibid.

Nullum discrimen in jud. Pauperis quoque non misereberis in Judicio. ibid.

Opera Charitatis
Si occurreris bovi inimici tui, aut asino erranti, reduc ad eum. ibid.
Si videris asinum odientis te jacere sub onere, non pertransibis sed sublevabis cum eo.

Non declinabis in judicium pauperis.

Mendacium fugies.

Insons et Justus Insontem et justum non occides, quia aversor impium.

Nec accipies

+

Nec accipies munera quæ etiam excæcant pruden: Corruptio.
:tes et subvertunt verba justorum.

Peregrino molestus non eris. Peregrinus.

Sex annis seminabis terram tuam et congrega:
:bis fruges ejus. Anno autem septimo dimittes eam
et requiescere facies ut comedant pauperes popu: Septimus Annus.
:li tui et quidquid reliquum fuerit edant bestiæ a:
:gri. ita facies in vinea et in olivetu tuo.

Sex diebus operaberis, septimo die cessabis, ut
requiescat bos et asinus tuus, et refrigeretur filius Septimus dies.
ancillæ tuæ et advena. Cætera in lo Capite de
solemnitatibus.

Unusquisque Patrem suum et Matrem suam timeat. Pater et Mater.
Levitici Cap. XIX. p. 98.

Sabbata mea custodite. Ego Dnus Deus vester. Sabbata.

Nolite converti ad idola, nec Deos conflatiles faci: Idola.
:atis vobis. immediate reliqua de hostijs.

Cumque messueris segetes terræ tuæ, non tondebis Messis.
usque ad solum superficiem terræ, nec remanentes
spicas colliges, Neque in vinea tua racemos et grana
decidentia congregabis, sed pauperibus et peregri:
:nis carpenda dimittes.

Furtum. Non facietis furtum. Levitici Cap XIX

Mendacium et deceptio. Non mentiemini nec decipiet unusquisque proximum suum.

Perjurium. Non perjurabis in nomine meo, nec polluees nomen Dei tui.

Calumnia Oppressio. Non facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum.

Merces. Non morabitur opus mercenarij tui apud te usque mane.

Maledictio. Non maledices surdo nec coram caeco pones offendiculum.

Judicium. Non facies quod iniquum est, nec injuste judicabis. Non consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis. Juste judica proximo tuo.

Criminatio. Non eris Criminator, nec Susurro in populo.

Testimonium. Non stabis contra sanguinem proximi tui.

Odium Fratris. Non oderis Fratrem tuum in corde tuo, sed publice argue eum ne habeas super illo peccatum.

Ultio. Non quaeras ultionem, nec memor eris injuriae civium tuorum.

Dilectio Amici. Diliges amicum tuum sicut te ipsum.

Leges meas custodite.

Coitus jumenti. Jumentum tuum non facies coire cum alterius generis animantibus.

Semen in agro. Agrum tuum non seres diverso semine. Lev. C. XIX

vele

+

Veste quæ ex duobus texta ē n̄ indueris. Ibid. | Vestis ex duo[bus]

Levit. Cap XIX

Homo si dormierit cum muliere coitu sæminis, quæ sit ancilla etiam nubilis, et tamen pretio non redempta nec libertate donata vapulabunt ambo et n̄ morient[ur]. pro delicto tamen suo offeret Domino etc. | Fornicatio. 5

Non comedetis cum sanguine. | Cibus cum Sanguine

Non augurabimini nec observabitis somnia | Somnia.

Neq[ue] in rotundum attondebitis comam, nec radetis barbam. | Coma et barba.

Ne prostituas filiam tuam ne contaminet[ur] terra et impleatur piaculo. | Prostitutio filiæ.

Sabbata mea custodite, et Sanctuarium meum metuite. | Sabbata.

Non declinetis ad magos nec ab ariolis aliq[ui]d sciscitemini ut polluamini p[er] eos. | Magi.

Coram Cano Capite consurge, et honora p[er]sonam Senis. | Canum Caput.

Si habitaverit advena in terra v[est]ra et moratus fuerit int[er] vos, n̄ exprobretis ei, sed sit int[er] vos quasi indigena, et diligetis eum quasi vosmet ipsos. | Advena.

Nolite facere aliq[ui]d iniquum, in judicio, in regula, in pondere, in mensura. | Judicium. Regula. Pondus. Mensura.

Statera justa, et æqua sint pondera, justus modius, æquusq[ue] sextarius. | Statera et pondera Modius sextarius.

Qui maledixerit Patri suo aut Matri morte moriat[ur]. | Pater et Mater.

Levit. Cap XX. p. 99.

Si mæchatus quis fuerit cum uxore alterius, et adul-
adulterium ;terium pperpetrauerit cum Conjuge proximi sui, morte mo-
;riantur et mæchus et adultera. Ibid. Levit. Cap. XX.

Res cum Noverca Qui dormierit cum Noverca sua et revelauerit igno-
;miniam Patris sui morte moriantur ambo, sanguis eo-
rum sit super eos. Ibid.

Cum Nuru Si qs dormierit cum Nuru sua uterque moriatur. etc.

Cum Masculo Qui dormierit cum Masculo coitu fœmineo, uterque
operatus est nefas morte moriantur. etc. Ibid.

Cum Matre Uxoris Qui supra Uxorem filiam, duxerit Matrem eius,
scelus operatus est, uiuus ardebit cum eis, nec
permanebit tantum nefas in medio vestri. Ibid.

Cum jumento Qui cum jumento et pecore coierit, morte moriatur
pecus quoque occidite. Ibid.
Mulier quæ succubuerit cuilibet jumento simul
interficietur cum eo. Ibid.

Qui acceperit Sororem suam filiam Patris suj
cum Sorore uel filiam Matris suæ et uiderit turpitudi-
;nem ejus, illaque conspexerit fratris ignominiam
nefariam rem operati sunt, occidentur in conspectu
populi suj. etc. Ibid.

Qui coierit

6

Qui coierit cum muliere in fluxu menstruo et revela- Cum Muliere
:verit turpitudinem ejus, ipsaque aperuerit fontem sangui- fluxu Menstru
:nis sui, interficientur ambo, de medio populi sui. Ibid. Levit. XX.

Turpitudinem materteræ, et amitæ tuæ non disco- Cum Matertera et
:peries. qui hoc fecerit ignominiam carnis suæ nudavit: Amita.
portabunt ambo iniquitatem suam. Ibid.

Qui coierit cum uxore patrui vel avunculi sui, et Cum Uxore Patrui
revelaverit ignominiam cognationis suæ, porta- vel Avunculi
:bunt ambo peccatum suum, absque liberis morientur. Ibid.

Qui duxerit uxorem fratris sui, rem facit illicitam, tur- Cum Uxore Fratris.
:pitudinem fratris sui revelavit, absque liberis erunt. Ibid.

Vir sive mulier in quibus pythonicus vel divinationis Divinatores
fuerit spiritus, morte moriantur, lapidibus obruent eos:
sanguis eorum sit super illos. Ibid.

Qui blasphemaverit nomen Domini morte moriatur Blasphemus.
Lapidibus opprimet eum omnis multitudo, sive
ille civis, sive peregrinus fuerit. Lev. Cap. XXIIII. p. 103.

Qui percusserit et occiderit hominem morte moriatur. Ibid. - Homicidium.

Qui percusserit animal, reddet vicarium idem animam pro anima. Animalicidium

Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum, sicut Mutilatio vel
fecit, sic fiet ei: fracturam pro fractura, oculum pro oculo Detractio.
dentem pro dente restituet, qualem inflixerit maculam

talem sustinere cogetur. ibid.

Jubilaeus. Revertetur homo ad possessionem suam et unusquisque ad familiam pristinam quia jubileus est, et quinquagesimus annus. Lev. Cap. XXV. pag. 103.

Exemptio jure proximitatis. Si attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam et voluerit propinquus ejus, potest redimere quod ille vendiderat. ibid.

Extenuatio. Sin autem non habuerit proximum et ipse pretium ad redimendum poterit invenire, computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit, et quod reliquum est reddet emptori, sicque recipiet possessionem suam. ibid.

Qui vendiderit domum intra urbis muros, habebit licentiam redimendi donec unus impleatur annus.

Praescriptio. Si non redemerit et anni circulus fuerit evolutus emptor possidebit eam et posteri ejus in perpetuum, et redimi non poterit etiam in Jubilaeo. ibid.

Subditus nativus. De advenis qui peregrinantur apud vos, vel qui ex his nati fuerint in terra vestra, hos habebitis famulos, et haereditario jure transmittetis ad posteros, ac possidebitis in aeternum. ibid.

NB de Obligatio:

NB. de Obligationibus in vim exemptionis ~~[illegible]~~ alias na Wyderkauff continentur plura in libro Levitici Cap. XXVII. — *Wyderkauff*

Omnes decimae terrae, sive de frugibus, sive de pomis arborum Domini sunt et illi sanctificantur. Levit. Cap. XXVII. p. 106. — *Decimae*

Vir sive Mulier cum fecerint ex omnibus pecca:tis, quae solent hominibus accidere, et per negli:gentiam transgressi fuerint mandatum Domini atque deliquerint confitebuntur peccatum suum, et reddent ipsum Caput quintamque partem desuper ei in quem peccaverint. Sin autem non fuerit qui re:cipiat dabunt Domino, et erit Sacerdotis. ~~Numeri~~ Numeri Cap. V. p. 112. — *Modus restitutionis*

NB. Ibidem modus inquirendi adulterii per aquam etc.

Homo cum mortuus fuerit absque Filio, ad Filiam ejus transibit hereditas, Si Filiam non habuerit habe:bit Successores Fratres suos. Quod si et Fratres non fu:erint dabitis hereditatem Fratribus patris ejus. Sin autem nec patruos habuerit, dabitur hereditas his qui ei proximi sunt # Eritque hoc Filiis Israel sanctum lege perpetua. Numeri Cap. XXVII. p. 132. — *Successio*

NB Numeri Cap. XXX de Uxore et Marito plura.

Si quis ferro percusserit et mortuus fuerit qui percussus est, reus erit homicidij et ipse morietur. Si lapidem jecerit, et ictus occubuerit, similiter punietur. Si ligno percussus interierit, percussoris sanguine uindicabitur. Numeri Cap XXXV p. 139.

Propinquus occisi homicidam interficiet, statim ut apprehenderit eum interficiet. Si per odium quis hominem impulerit, uel jecerit quippiam in eum per insidias, aut cum esset inimicus manu percusserit, et ille mortuus fuerit percussor homicidij reus erit, cognatus occisi statim ut inuenit eum jugulabit. Quod si fortuito et absque odio et inimicitijs quidquam horum fecerit, et hoc audiente populo fuerit comprobatum, atque inter percussorem et propinquum sanguinis quaestio uentilata, liberabitur innocens de ultoris manu, et reducetur per sententiam in Urbem ad quam confugerat, manebitque ibi donec Sacerdos magnus qui oleo sancto unctus est moriatur. Si interfector extra fines Urbium quae exulibus deputatae

Cadit ferro
Lapide
Ligno.
Propinquus ulciscatur

2

deputatæ sunt fuerit inuentus, et percussus ab eo qui ultor est sanguinis, absque noxa erit qui eum occiderit, debuerat enim profugus usque ad mortem Pontificis in Urbe residere, postquam autem ille obierit, homicida reuertetur in terram suam. hæc omnia sunt ex Libro Numeri Cap. XXXV. p. 139 et 140.

Homicida sub testibus punietur, ad unius testimonium nullus condemnabitur. Non accipietis pretium ab eo qui reus est sanguinis, statim et ipse morietur. Ibid. — Testimonium unius

Nulla erit personarum distantia, ita paruum audietis, ut magnum, nec accipietis cuiusquam personam quia Dei judicium est. Deuteronomii Cap. I. p. 141. — Discrimine sublato.

Non accipies personam, nec munera, quia munera excæcant oculos sapientum, et mutant verba justorum. Deuter. Cap. XVI. p. 155. — Corruptio

In ore duorum aut trium testium peribit qui interficietur. Nemo occidatur uno contra se dicente testimonium. Deuteronomii Cap. XVII. p. 155 — Testes.

Eum constitues (id est Regem) quem Dominus Deus tuus elegerit de numero Fratrum tuorum. Non poteris alterius Gentis hominem regem facere, qui non sit frater tuus. Ibid. — Electio Regis.

+

homicidium Casuale

Qui percusserit proximum suum nesciens, et qui heri et nudiustertius nullum contra eum odium habuisse comprobatur, sed abiisse cum eo simpliciter in Sylvam ad ligna caedenda, et in succisione lignorum securis fugerit manu, ferrumque lapsum de manubrio amicum ejus percusserit et occiderit, hic ad unam supradictarum Urbium confugiet et vivet. Deuter. Cap. XIX

voluntarium et insidiosum

Si quis autem odio habens proximum suum insidiatus fuerit vitae ejus, surgensque percusserit illum et mortuus fuerit fugeritque ad unam de supradictis urbibus, mittent Seniores Civitatis illius, et arripient eum de loco effugii, tradentque in manus proximi cujus sanguis effusus est et morietur. Deuter. Cap. XIX. p. 156.

Testis

Non stabit Testis unus contra aliquem, quidquid illud peccati et facinoris fuerit, sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Ibid.

Poena talionis pro Falso Testimonio.

Si steterit testis mendax contra hominem, accusans eum praevaricationis, stabunt ambo quorum Causa est ante Dominum in conspectu Sacerdotum, et judicum qui fuerint in diebus illis. Cumque diligentissime perscrutantes invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium, reddent ei sicut fratri suo facere cogitavit.

9

:uit. Non misereberis ejus sed animam pro anima, oculum pro oculo dentem pro dente manum pro manu pedem pro pede exiges. Ibidem Deuter. Cap. XIX.

Homo qui non audiat Patris aut Matris imperium, et co-ercitus obedire contempserit, lapidibus eum obruet populus civitatis et morietur. Deuter. Cap. XXI — Filius inobediens.

Non videbis bovem Fratris tui aut ovem errantem et præteribis sed reduces Fratri tuo, etiamsi non est propinquus Frater tuus nec nosti eum, duces in domum tuam, et e-:runt apud te quamdiu quærat ea Frater tuus et re-:cipiat. Similiter facies de asino et de vestimento, et de omni re Fratris tui, quæ perierit, si inveneris eam ne negligas quasi alienam. Si videris Asinum Fratris tui aut bovem cecidisse in via, non despicies sed sub-levabis cum eo. — Charitas mutua.

Non induetur mulier veste virili nec vir utetur ve-ste fœminea abominabilis enim apud Deum est qui facit hæc. — Vestium abusus.

Si duxerit Vir Uxorem et postea odio habuerit eam, quæsieritque occasiones quibus dimittat eam objiciens ei nomen pessimum et dixerit. Uxorem hanc accepi, et ingressus ad eam non inveni Virginem, tollent eam Pa-:ter et Mater ejus, et ferent secum signa Virginitatis — Objectio Uxori de defloratione Virginis

ejus, ad seniores urbis qui in porta sunt, et dicet
Pater: Filiam meam dedi huic uxorem, quam quia odit
imponit ei Nomen pessimum ut dicat: Non inveni Fi:
:liam tuam Virginem, et ecce haec sunt signa Virginita:
:tis Filiae meae expandent vestimentum coram Senio:
:ribus Civitatis, apprehendentque Senes urbis illius Virum
et verberabunt illum, condemnantes insuper centum
Siclis argenti, quos dabit Patri puellae, quoniam
diffamavit Nomen pessimum super virginem Israël,
habebitque eam uxorem, et non poterit dimittere eam
omnibus diebus vitae suae. Quod si verum est quod obij:
:cit, et non est in puella inventa Virginitas, ejicient eam
extra fores domus patris sui, et lapidibus obru:
:ent viri Civitatis illius et morietur. Deutor. Cap XXII p. 159.

Adulterium

Si dormierit Vir cum uxore alterius uterque morietur,
idest adulter et adultera. Ibid.

Concubitus cum desponsata in Civitate et in

Si puellam Virginem desponderit Vir, et invenerit
eam aliquis in Civitate et concubuerit cum ea, educes
utrumque ad portam Civitatis illius et lapidibus obru:
entur, puella quia non clamavit cum esset in Civitate, vir
quia humiliavit uxorem proximi sui. Ibid.

in Agro

Sin autem in agro reperverit Vir puellam quae despon
:data est

:sata est, et apprehendens concubuerit cum ea, ipse morietur solus, puella nihil patietur, nec est rea mortis, quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum et occidit animam ejus, ita et puella oppressa est: sola erat in agro clamavit, et nullus affuit qui liberaret eam. Ibid.

Si invenerit Vir puellam virginem quae non habet sponsum et apprehendens concubuerit cum illa, et res ad judicium venerit, dabit qui dormivit cum ea Patri puellae quinquaginta siclos argenti, et habebit eam Uxorem, quia humiliavit illam, non poterit dimittere eam cunctis diebus vitae suae. Ibid. — Cum libera quim

Non accipiet homo Uxorem Patris sui, nec revelabit operimentum ejus. Ibid. — Uxor Patris non ducenda.

Non ingredietur mamzer hoc est de scorto natus in Ecclesiam Domini usque ad decimam generationem. Deut. Cap. XXIII. pag. 159. — Illegitima proles.

Non trades servum Domino suo qui ad te confugerit. habitabit tecum in loco qui ei placuerit, et in una Urbium tuarum quiescet ne contristes eum. Deut. C. XXIII. — Servus profugus

Non erit meretrix de filiabus Israel, nec scortator de filijs Israel. ibid. — Meretrix et Scortator

Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis in Domum Domini Dei tui. ibid. — Oblatio immunda.

Usura — Non foenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam, nec fruges nec quamlibet aliam rem sed alieno. Ibid.

Votum — Cum votum voveris Dno Deo tuo non tardabis reddere qa requiret illud Dnus Deus tuus, et si moratus fueris reputabitur tibi in peccatum. Ibid.

Usus ad necessitatem — Ingressus vineam proximi tui comede uvas quantum tibi placuerit, foras aut ne efferas tecum. Ibid. Si intraveris in segetem amici tui franges spicas et manu conteres, falce aut n metes. Ibid.

Novitiatus seu Privilegium Maritalis — Cum acceperit homo nuper Uxorem non procedet ad bellum, nec ei quippiam necessitatis injungetur publicae, sed vacabit absq culpa domi suae, ut uno anno laetetur cum Uxore sua. Deut. Cap. XXIIII, p. 160.

Merces operariorum — Non negabis mercedem indigentis et pauperis fratris tui sive advenae, qui tecum moratur in terra et intra portas tuas est, sed eadem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum qa pauper est, et ex eo sustentat animam suam, ne clamet contra te ad Dominum et reputetur tibi in peccatum. Ibid.

Advena. pupillus. Vidua. — Non pervertes judicium advenae et pupilli nec auferes pignoris loco viduae Vestimentum. Ibid.

Plaga in delinquentem — Pro mensura peccati erit et plagarum modus, ita

duntaxat

duntaxat ut quadragenarium numerum non ex- Modus ex-
:cedant. Deut. Cap. XXV. p. 160. menus plagarum.
Aversatur Dominus omnem injustitiam. ibid. Injustitia.

Non habebis in sacculo diversa pondera majus et Pondus et Men-
minus, nec erit in domo tua modius maior et sura
minor, pondus habebis justum et verum, et mo-
dius aequalis et verus erit tibi, ut multo vivas
tempore super terram. Ibid.

Et epulaberis in omnibus bonis quae Dnus Deus tu- Epulae.
:us dederit tibi et domui tuae, tu et Levites et adve-
:na qui tecum est. Deut Cap. XXVI. p. 161.

Maledictus qui facit sculptile et conflatile. Deut. Cap. XXVII.
Maledictus qui non honorat Patrem suum et Matrem. Ibid. Pag. 162. p. 15.
Maledictus qui transfert terminos proximi sui. Ibid.
Maledictus qui errare facit caecum in itinere. Ibid.
Maledictus qui pervertit judicium advenae, pupilli, et viduae.
Maledictus qui dormit cum uxore Patris sui. Ibid.
Maledictus qui dormit cum omni jumento. Ibid.
Maledictus qui dormit cum sorore sua filia Patris sui
vel Matris suae. Ibid.
Maledictus qui dormit cum socru sua. Ibid.
Maledictus qui clam percusserit proximum suum.
Maledictus qui accipit munera ut percutiat animam

sanguinis innocentis. Ibid.
Maledictus qui n̄ pmanet in sermonibus legis hujus. Ibid.

Praevaricatores | Praevaricatores autem quasi spinæ evellentur universi: quæ non tollunt manibus. Lib. II. Regum Cap. XXIII. p. 265.

Sapientes | Audiens sapiens sapientior erit. Lib. Proverb. Cap. I. p. 508.
Sapientiam atq doctrinam stulti despiciunt. Ibid.

Stulti | Prosperitas stultor. pdet illos. Qui autem me audierit absq terrore requiescet, et abundantia perfruetur, timore malorum sublato. Ibid.

Sapientia | Dominus dat sapientiam et ex ore ejus prudentia et scientia. Ibid. Cap. II. p. 508

Impij | Impij de terra perdentur et qui inique agunt, auferentur ex ea. Ibid. Cap. II.

Misericordia et Veritas | Misericordia et veritas te non deserant, circumda eas gutturi tuo, et describe in tabulis cordis tui, et invenies gratiam et disciplinam bonam coram deo et hominibus. Prover. Cap. III. p. 509.

Fiducia in Dño | Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, et ne innitaris prudentiæ tuæ. Ibid.

Oblatio de Substantia | Honora Dnm̄ de tua substā et de primitijs omnium frugum tuarum da ei. et implebuntur horrea tua saturitate, et vino torcularia tua redundabunt. Ibid.

Beneficia | Noli phibere benefacere eum qui potest, si vales et ipse benefac. Ne dicas amico tuo: Vade et revertere, cras dabo tibi; cum statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malum cum ille in te habeat fiduciam. Ne contendas adversus hōem

frustra

frustra, cum ipse tibi nihil mali fecerit. Ne aemuleris
hominem injustum, nec imiteris uias ejus. Prouerb. C. III. p. 509.
Remoue a te os prauum, et detrahentia labia sint procul a te. Prouerb. C. IV.
Ne des alienis honorem tuum, et annos tuos crudeli; ne for: Honor
te impleantur extranei uiribus tuis, et labores tui sint in
domo aliena, et gemas in nouissimis. Prouerb. Cap V. 510. p.
Bibe aquam de cisterna tua et fluenta putei tui, deriuentur Cisterna
fontes tui foras, et in plateis aquas tuas diuide, habeto
eas solus nec sint alieni participes tui. Ibid.
Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conse: Acedia et egestas
:res manus ut dormias, et ueniet tibi quasi uiator ege: et e contra.
:stas, et pauperies quasi uir armatus. Si uero impiger
fueris, ueniet ut fons messis tua, et egestas longe fugiet
a te. Ibid. Cap VI.
Homo apostata, vir inutilis, graditur ore peruerso, annuit
oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machina: Apostata.
:tur malum, et omni tempore jurgia seminat, huic extem:
:plo ueniet perditio sua, et subito conteretur, nec habe:
:bit ultra medicinam. Ibid.
Sex sunt quae odit Dominus et septimum detestatur ani: Sex quae
ma ejus: Oculos sublimes. linguam mendacem, manus effun: odit Dnus.
dentes innoxium sanguinem, Cor machinans cogitationes et 7mū dete:
pessimas, pedes ueloces ad currendum in malum, proferentem stat aā ejus.
mendacia testem fallacem, et eum qui seminat inter fratres
discordias. Ibid.
Pretium scorti uix est unius panis, mulier autem uiri pre: Scortum

; p[r]osam animam capit. Ibid. Prouerb. Cap. VI. p. 511

Furtum — Non grandis est culpa cum q[ui]s furatus fuerit, furatur enim ut esurientem impleat animam, deprehensus quoq[ue] reddet septuplum, et omnem substantiam domus suæ tradet

Adulterium. — Qui aut[em] adulter est propter cordis inopiam p[er]det a[nimam] suam. Ibid.

Sapientia. — Melior e[st] sapientia cunctis pretiosissimis, et omne desiderabile ei n[on] potest comparari. Pru. Cap. VIII. p. 511.

Ibid. — Per me reges regnant et legum conditores justa decernunt. Per me Principes imperant et potentes decernunt justitiam. Ibid. Pru. Cap. X. p. 512

Qui erudit derisorem ipse injuriam sibi facit, et qui arguit impium ipse sibi maculam generat. Ibid.

Egestas et Diuitiæ. — Egestatem operata e[st] manus remissa, manus autem fortium diuitias parat. Ibid.

Os Justi et impij — Vena vitæ Os justi. et os impior[um] operit iniq[ui]tatem. Ibid.

Odium — Odium suscitat rixas, et uniuersa delicta op[er]it Charitas. Ibid.

Sponsio — Affligetur malo qui fidem facit p[ro] extraneo, qui autem cauet laqueos securus erit. Ibid. Pru. Cap. XI. p. 513.

Spes in Diuitijs — Qui confidit in Diuitijs suis corruet, justi aut[em] quasi virens folium germinabunt. Ibid. Cap. XI.

Fructus oris et manuum — De fructu Oris sui unusq[ui]sq[ue] replebitur bonis, et juxta opera manuum suarum retribuetur ei. Pru. Cap. XII. p. 514.

Manus

Manus fortium dominabitur, quae autem remissa est, tri- | Manus
butis serviet. Ibid. | et remissa

Qui custodit os suum, custodit animam, qui autem | Custodia oris
inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Pro. Cap. XIII | p. 514.

Vult et non vult piger, anima autem operantium impinguabitur. Ibid. | Piger

Substantia festinata minuetur, quae autem paulatim colli- | Substantia festi-
gitur manu multiplicabitur. Ibid. | nata

Bonus relinquit haeredes filios et nepotes, et custo- | Bonus et Justus
ditur justo substantia peccatoris. Ibid.

Etiam proximo suo pauper odiosus erit, amici divitum | Despectus
multi. Prov. Cap. XIIII., p. 515 | proximi
Qui despicit proximum suum peccat, qui autem miseretur paupe-
ris beatus erit. Ibid.

In multitudine populi dignitas Regis, et in pauci- | Dignitas Regis
tate plebis ignominia principis. Ibid. | et ignominia

Qui calumniatur egentem exprobrat factori eius, | Calumnia et
honorat autem eum qui miseretur pauperis. Ibid. | Misericordia

Justitia elevat gentem, miseros autem facit populos | Justitia
peccatum. Ibid.

Ubi verba sunt plurima ibi frequenter egestas. Ibid. | Loquacitas.

Melius est vocari ad olera cum charitate, quam ad | Charitas et
vitulum saginatum cum odio. Proverb. Cap. XV. p. 516. | Odium.

Superbi — Domum superborum demolietur Dnus, et firmos faciet termi: nos viduæ. Prouerb. C. XV.

Misericordia et Fides — Per misericordiam et fidem purgantur peccata; per timorem au: tem Dni declinat omnis à malo. Ibid.

Auarus — Conturbat Domum suã qui sectatur auaritiam, qui autem odit munera viuet Ibid.

Misericordia et Veritas. — Misericordia et ueritate redimitur iniquitas. Prou. C. XVI. p. 516.

Viæ hominis — Cum placuerint Dño uiæ hominis, inimicos quoque ejus conuertet ad pacem. Ibid.

Cor Hominis — Cor Hominis disponit viam suam, sed Dni est dirigere regressus ejus. Ibid.

Labia Regis — Diuinatio in labijs Regis, in judicio non errabit os ejus Ibid.

Justitia — Abominabiles Regi qui agunt impiè, quoniam justi: tiâ firmatur solium Ibid.

Voluntas Regis — Voluntas Regum labia justa, qui recta loquitur diligetur. Ibid.

Indignatio Regis — Indignatio Regis nuntij mortis, et vir sapiens placa: bit eam. Ibid.

Hilaritas Regis — In hilaritate vultus Regis vita, et clementia ejus quasi imber serotinus. Ibid.

Superbia — Contritionem præcedit superbia et ante ruinam exaltatur spiritus. Ibid.

Impius — Vir impius fodit malum et in labijs ejus ignis ardescit Ibid.

Corona

Corona dignitatis senectus: quæ in viis justitiæ re-
¦perietur. Ibid. Prouerb. Cap XV. | Senect.

Corona senum filij filior. et gloria filior. Patres eor.
Prouerb. Cap. XVII. | Senes

Non decent stultum verba composita, nec principem
labium mentiens. ibid. | Stultus et Princeps

Expedit magis ursæ occurrere raptis fœtibus
quam fatuo confidenti in stultitia sua. Ibid. | Fatuus

Qui justificat impium et qui condemnat justum,
abominabilis est uterque apud Deum. Ibid. | Justificatio impij

Animus gaudens ætatem floridam facit et spiritus
tristis exsiccat ossa. Ibid. Prouerb Cap XVII. | Animus gaudens et tristis

Natus est stultus in ignominiam suam, sed nec pater in
fatuo lætabitur. Ibid. | Stultus

Munera de sinu impius accipit ut peruertat se-
¦mitas judicij. Ibid. Prouerb Cap XVII | Corruptio

In facie prudentis lucet sapientia, oculi stultorum
in finibus terræ. Ibid. | Sapientia.

Occasiones quærit qui vult recedere ab amico, omni
tempore erit exprobrabilis. Prou. Cap XVIII. p 518. | Amicus in- ¦constans

Non recipit stultus verba prudentiæ, nisi ea dixe-
¦ris quæ versantur in corde ejus. Ibid. | Stultus

..us	Qui prius respondet quam audiat, stultum se esse demonstrat, et confusione dignum. Ibid.
Cor hominis	Antequam conteratur exaltatur Cor hominis. Ibid.
Lingua	Mors et vita in manu linguæ. Ibid.
Pauper	Fratres hominis pauperis oderunt eum, insuper et amici procul recesserunt ab eo. Prov. C. XIX.
Verba	Qui tantum verba sectatur, nihil habebit. Ibid. Non decent stultum deliciæ nec servum dominari principibus. Ibid.
Domus et Uxor	Domus et divitiæ dantur a parentibus, a Domino autem proprie Uxor prudens. Ibid.
Misericordia	Fœneratur Domino qui miseretur pauperis. Ibid.
Correptio	Pestilente flagellato stultus sapientior erit. Ibid.
Pater et Mater	Qui affligit Patrem et fugat Matrem ignominiosus est et infelix. Ibid.
Peccatum	Quis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum a peccato? Prover. C. XX.
Fidejussor	Tolle vestimentum ejus qui fidejussor extitit alieni, et pro extraneis aufer pignus ab eo. Ibid.
Pater et Mater	Qui maledicit patri suo et Matri extinguetur lucerna ejus in medijs tenebris. Ibid.
Misericordia et Veritas	Misericordia et veritas custodiunt Regem, et roboratur clementia Thronus ejus. Ibid.
Misericordia et Judicium	Facere misericordiam et judicium magis placet Domino quam victima. Ibid. Cap. XXI

Qui

Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse cla- Clamor
mabit et non exaudietur. Prov. Cap. XXI. pauperis

Qui diligit epulas in egestate erit: qui amat vinum et pinguia Gulæ
non ditabitur. Ibid.

Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere
litigiosa et in domo communi. Ibid. Mulier

Melius est habitare in terra deserta, quam cum muliere
rixosa et iracunda. Ibid.

Hostiæ impiorum abominabiles quia offeruntur ex scelere. Ibid. Hostiæ impiorum

Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum. Ibid.

Victoriam et honorem acquiret qui dat munera, animam autem au- Munera
fert accipientium. Ibid. Prov. Cap. XXII.

Callidus vidit malum et abscondit se, innocens pertransiit et afflictus est damno.

Ejice derisorem et exibit cum eo jurgium, cessabuntque Ibid. Callidus et Innocens
causæ et contumeliæ. Ibid. Derisor

Qui calumniatur pauperem ut augeat divitias suas, dabit Calumniator
ipse ditiori et egebit. Ibid.

Non facias violentiam pauperi quia pauper est, neque con- Pauper
teras egenum in porta, quia judicabit Dominus causam ejus, et
configet eos, qui confixerunt animam ejus. Ibid.

Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt Pa- Termini
tres tui. Ibid.

Ne attingas parvulorum terminos et agrum pupillorum ne introeas. Ibid. Cap. XXIII Ager pupilli

…ente. In auribus insipientium ne loquaris, quia despicient doctrinam eloquij tui. Ibid. Proverb. Cap. XXIII.

Peccatores. Non æmuletur cor tuum peccatores sed in timore Domini esto. Ibid.

Veritas et Sapientia. Veritatem eme, et noli vendere sapientiam, et doctrinam, et intelligentiam. Ibid.

Auxilium præstandum. Erue eos qui ducuntur ad mortem, et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Prov. Cap. XXIIII. p. 522. §. 11.

Non insultandum. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas, et in ruina ejus ne exultet cor tuum. Ibid. §. 17.

Accusatio et è contra. Qui dicunt impio justus es, maledicent eis populi, et detestabuntur eos tribus. Qui arguunt eum laudabuntur, et super ipsos veniet benedictio. Ibid. §. 24. 25.

Testis. Ne sis testis frustra contra proximum tuum, nec lactes quemquam labijs tuis. Ibid. §. 28.

Promissio. Nubes et ventus et pluviæ non sequentes vir gloriosus et promissa non complens. Prov. Cap. XXV. §. 15.

Insipientibus honor. Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurij, ita qui tribuit insipienti honorem. Cap. XXVI. §. 9.

Piger. Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. Ibid. §. 16.

Susurro. Cum defecerint ligna extinguetur ignis, et susurrone subtracto jurgia conquiescent. Ibid. §. 20. p. 523.

Ne glori

Ne glorieris in crastinum, ignorans quid sequentura | Crastin[um]
pariat dies. Prov. Cap. XXVII. §. 1 f. 523.

Laudet te alienus et non os tuu[m], extraneus et n[on] labia | Laus p[ro]pria
tua. Ibid. §. 2. | sordet

Melior e[st] manifesta correptio quam Amor absconditus | Correptio
Ibid. §. 5.

Melior e[st] vicinus juxta quam Frater procul. Ibid. §. 10. | Vicinus

Tolle vestimentum ejus qui spopondit p[ro] extraneo, | Sponsio.
et pro alienis aufer ei pignus. Ibid. §. 13.

Si contuderis Stultum in pila quasi ptisanas feriente | Stultitia in-
desup[er] pilo non auferetur ab eo stultitia ejus. | curabilis

Fugit impius nemine p[er]sequente, justus autem qua- | Fuga impij
si Leo confidens absq[ue] terrore erit. Pr. Cap. XXVIII. §. 1.

Propter peccata Terræ multi Principes ejus. Ibid. | Peccata Terræ

Qui coacervat divitias usuris et fœnore, liberali in | Usura
pauperes congregat eas. Ibid.

Qui declinat aures suas ne audiat legem oratio | Lex n[on] audita
ejus erit execrabilis Ibid.

Qui decipit justos in via mala, in interitu suo cor- | Deceptio ju-
ruet et simplices possidebunt bona ejus. Ibid. | storum

Regnantibus impijs ruinæ hominu[m] Ibid. | Regnan[tes] impij

Leo rugiens et ursus esuriens, princeps impi- | Princeps impius
us sup[er] populum pauperem Ibid.

+

Affectus in Judicio. Qui cognoscit in Judicio faciem non benefacit, iste et pro buccella panis deserit veritatem. Prov. C. XXVIII.

Subtractio a Parentibus. Qui subtrahit aliquid a Patre suo et a Matre, et dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidæ est. Ibid.

Eleemosyna. Qui dat pauperi non indigebit, qui despicit deprecantem sustinebit penuriam. Ibid. Prov. Cap. XXVIII.

Principatus impiorum. Cum impij sumpserint principatum gemet populus. Prov. C. XXIX. p. 525. [illegible] saeculum.

Cum stulto contentio. Vir Sapiens si cum stulto contenderit, sive irascatur sive rideat, non inveniet requiem. Ibid.

Judicium in veritate. Rex qui judicat in veritate Pauperes thronus ejus in æternum firmabitur. Ibid. Prov. Cap. XXVIII.

Superbi et humilis. Superbum sequitur humilitas, et humilem Spiritu suscipiet gloria. Ibid. Proverb. Cap. XXVIII.

Particeps furti. Qui cum Fure participat odit animam suam, adjurantem audit et non indicat. Ibid.

Verbis Dei non addendum quidquam. Omnis Sermo Dei ignitus Clypeus est sperantibus in se, ne addas quidquam verbis illius, et arguaris et inveniaris mendax. Prov. Cap. XXX. p. 526.

Vanitas et mendacium. Vanitatem et verba mendacia longe fac a me. Ibid.

Mendicitas et Divitiæ. Mendicitatem et divitias ne dederis mihi: tribue tantum victui meo necessaria. Ibid.

3 Insaturabilia. Tria sunt insaturabilia et quartum quod nunquam dicit Sufficit. Infernus, et Os vulvæ, et Terra quæ non satiatur aquâ

aquâ, ignis vero nunquam dicit sufficit. Prov. c. xxx. p. 526.

Oculum qui subsannat Patrem, et qui despicit Partum Matris suæ, effodiant eum Corui de torrentibus, et co-;medant eum Filij Aquilæ. Ibid. — Maledictio Filiorum.

Tria sunt difficilia mihi, et quartum penitus igno-;ro. Viam aquilæ in Cælo, viam Colubri sup terram, Viam Navis in medio Mari, et Viam Viri in adolescentia. Ibid. — Tria difficilia. et quartũ.

Per tria movetur Terra, et quartum n̄ potest sustinere. Per Servum cum regnaverit, p Stultum cum saturatus fuerit Cibo, per Odiosam mulierem cum in Matrimo-;nio fuerit assumpta, et p Ancillam cum fuerit Hæres Dominæ suæ. Ibid. Prov. Cap. XXX — Per tria movet Terra. et 4tũ.

Quatuor sunt minima Terræ, et ipsa sunt Sapienti-;ora Sapientibus. Formicæ populus infirmus, qui præ-;parat in messe Cibum sibi. Lepusculus plebs invali-;da qui collocat in petra cubile suum. Regem locusta n̄ habet, et egredit universa p Turmas suas. Stellio Ma-;nibus nititur et moratur in ædibus Regis. Ibid. — 4. Minima Terræ.

Tria sunt quæ bene gradiunt, et quartum quod incedit feliciter. Leo fortissimus bestiarum, ad nul-;lius pavebit occursum. Gallus succinctus lumbos, et Aries. Nec est rex qui resistat ei. Ibid. — Tria et 4tũ.

Hypocrisis — Ne sis hypocrita in conspectu hominum, et ne scandali:
;zeris in labijs tuis. Eccles. Cap. I.

Timor Dni — Timenti Dnum bene erit in extremis, et in die defunctio:
;nis suæ benedicetur. Ibid.

Sapientia — Plenitudo Sapientiæ ē timere Deum. Ibid.

Judicium Patris audite filij, et sic facite ut salui
sitis. Ecc. C. III.

Honor Prum — Qui honorat Patrem suum jucundabitur in filijs. Ibid.
et in die orationis suæ exaudietur.

Item — Qui timet Dominum honorat parentes et quasi Domi:
nis seruiet his qui se genuerunt. Ibid.

Item — In opere et sermone et omni patientia honora patrē
tuum, ut superueniat tibi benedictio ab eo et benedictio
illius in nouissimo maneat. et plura ibid.

Derelictio Patrum — Quam malæ famæ ē qui derelinquit Patrem, et ē
maledictus a Deo qui exasperat Matrem. Ibid.

Suspicio — Multos supplantauit suspicio illorum, et in uanitate deti:
:nuit sensus illorum. Ibid.

Synagogæ superbor[um] non erit sanitas. Ibid.

Eleemosina. — Igne ardentem extinguit aqua, et eleemosina resistit
peccatis Ibid.

Anima

16

Animam esurientem ne despexeris et ne exasperes pau-:perem in inopia sua. Eccl. C. IIII. — *Misereri*

Maledicentis tibi in amaritudine aīe exaudietur de-:precatio, exaudiet aūt eum qui fecit illum. Ibid. — *Maledictio*

Libera eum qui injuriam patitur de manu superbi. Ibid. — *Liberare*

In judicando esto pupillis misericors ut Pater et pro Viro Matri illorum. Ibid. Et eris tu velut filius altissimi obediens, et miserebitur tui magis quam Mater. Ibid. — *In judicando misereri*

Pro aīa tua ne confundaris dicere verum, est enim confu-sio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam. Ibid. — *Verum dicendum*

Non contradicas verbo veritatis ullo modo. Ibid. — *Contradictio*

Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvij. Ibid. — *Resistere*

Non sit porrecta manus tua ad accipiendum et ad dandum collecta. Ibid. — *Manus porrecta ad accipiendum.*

De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adjicias pec-catum super peccatum, et ne dicas: Miseratio Dni magna est, multi-tudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito proximant, et in peccatores respicit ira illius. — *Nec praesumendum nec desperandum.*

Non tardes converti ad Dnum et ne differas de die in diem. Eccl. Cap. V. — *Convertere*

Justifica pusillum et magnum similiter. Ibid. — *Justifica*

Pacifici — Multi pacifici sint tibi et consiliarius sit tibi unus de mille. Eccl. Cap. VI.

Amico non facile credendum — Si possides amicum in tentatione posside eum, et ne facile credas ej. Ibid.

Attende. — Ab inimicis tuis separare et ab Amicis tuis attende. Ibid.

Mulier sensata — Noli discedere a muliere sensata et bona, quam sortitus es in timore Dñi, gratia enim verecundiae ejus super aurum. Ibid.

Servus et Mercenarius — Non laedas servum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animam suam. Ibid. Cap. VII

Servus sensatus — Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua. Ibid.

Filij — Filij tibi sunt? Erudi illos et curva illos a pueritia illorum.

Filiae — Filiae tibi sunt? Serva corpus illarum et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas. Trade filiam et opus grande feceris et homini sensato da illam. Eccl. Cap. VII.

Parentes honorandi. — In toto corde tuo honora Patrem tuum, et gemitus Matris tuae ne obliviscaris. Ibid.

Timor Dñi — In tota anima tua time Dñum, et Sacerdotes illius sanctifica. Ibid.

Et Sacerdotum observatio — In omni virtute tua dilige eum qui te fecit, et Ministros ejus ne derelinquas. Ibid.

Idem — Honora Deum ex tota anima tua et honorifica Sacerdotes. Ibid.

Non desis

Non desis plorantibus in consolatione et cum lugent- Amor proxim.
;tibus ambula. Ibid. Ecc. Cap. VII

Non te pigeat uisitare infirmum, ex his enim in dilecti- Item
;oné firmaberis. Ibid.

In omnibus operibus tuis memorare nouissima et Memoria
in aeternum non peccabis. Ibid. Nouissimor.

Non omni homini cor tuum manifestes. Ecc. Cap IX. Non omni credend.

Secundum uirtutem tuam caue te a proximo tuo, et cum sapien- Cauend. et cum
;tibus et prudentibus tracta. Ibid. Sapient. tractand.

Omnis injuriae proximi ne memineris, et nihil agas in Injuriae obli-
operibus injuriae. Ibid. Ecc. Cap. X uiscend.

Regnum a gente in gentem transfertur propter injustitias, et in- Injuriae
iurias, et contumelias, et diuersos dolos. Auaro autem et Auarus
nihil est scelestius. Ecc. Cap. X.

Nihil est iniquius quam amare pecuniam. Ibid. Amor pecuniae

Cum morietur homo haereditabit serpentes et bestias et uer- Finis uitae
;mes. Ibid. humanae.

Initium omnis peccati est superbia. Ibid. Superbia

Gloria diuitum, honoratorum, et pauperum, timor Dei est. Ibid. Timor Dei

Bona et mala, uita et mors, paupertas et honestas Omnia a Deo
a Deo sunt. Ecc. Cap. XI.

Benedictio Dei in mercedem justi festinat, et in hora ue- Benedictio

2

; iusti ; loci processus illius fructificat. Ibid. Eccl. Cap. XI.

Semper aque fronte. In die bonorum ne immemor sis malorum, et in die malorum ne immemor sis bonorum, quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas. Ibid.

In fine hominis. Malitia horae oblivionem facit luxuriae magnae, et in fine hominis denudatio operum ejus. Ibid.

Benefac justo. Benefac justo, et invenies retributionem magnam, et si non ab ipso certe a Domino. Eccl. Cap. XII.

Secundum virtutem aliquis. Da bono, et non receperis peccatorem. Benefac humili, et non dederis impio. prohibe panes illi dari ne in ipsis potentior te sit. Ibid.

Inimico! Non credas inimico tuo in aeternum. Ibid.

Ditiori! Ditiori te ne socius fueris. Ibid. Eccl. Cap. XIII.

Dives et pauper. Dives injuste egit et fremet, pauper autem laesus tacebit.

Nie trzeba się serdeczniе [?]. Si necessarius illi fueris, supplantabit te et subridens spem dabit, narrans tibi bona et dicet: Quid opus est tibi. Et confundet te in cibis suis, donec te exinaniat bis et ter, et in novissimo deridebit te, et postea videns derelinquet te. Ibid. Ecc. Cap. XIII

Wara od Pana. Advocatus a potentiore discede, ex hoc enim magis te advocabit. Ne retineas ex aequo loqui cum illo, nec credas multis

:tis uerbis illius, ex multa enim loquela tentabit te, et subridens interrogabit te de absconditis tuis. Ibid. — Divites

Venatio Leonis onager in Eremo, et sic pascua divitum sunt pauperes. Ibid. Ecc. Cap XIII — Item

Dives locutus ē superba et justificaverunt illum, humilis deceptus est insuper et arguitur Ibid. — Item, et humilis.

Bona ē substantia cui n̄ ē peccatum in conscientia. Ibid. — X

Qui acervat ex animo suo injuste alijs congregat, et in bonis illius alius luxuriabitur. Eccl. Cap XIIII. — Dic uos n̄ uobis

Fili si habes benefac tecum, et Deo dignas oblationes offer. Ibid. — Dum tempus habemus operemur bonum.

Ante morte benefac amico tuo, et secundum uires tuas exporrigens da pauperi. Ante obitum tuum operare justitiam, quoniam n̄ ē apud inferos invenire cibum. Ibid.

Utile ē mori sine filijs quam relinquere filios impios. Ec. C. XVI. — Praestat.

Ante orationem praepara animam tuam et noli ee quasi homo qui tentat Deum. Eccl. Cap XVIII. — X

Ne fueris mediocris in contentione ex foenore, et ē tibi nihil in sacculo, eris enim invidus vitae tuae. Ibid. — X

Operarius ebriosus n̄ locupletabitur. Eccl. C. XIX. — Ebriosus

Vinum et mulieres apostatare faciunt sapientes. Ibid. — Vinum

Qui credit cito levis corde est. Ibid. — Credulus.

Nie temu ni owemu. Amico et inimico noli narrare sensum tuum Ecc. C XIX.

Trafisię. Corripe amicum; sæpe enim fit commissio, et n. omni verbo credas. Est qui labitur lingua sed n. ex animo. Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Ibid.

Visus Iudicat. Ex visu cognoscitur Vir, et ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Ibid.

et Aspectus. Amictus corporis, et risus dentium et ingressus hominis enuntiant de illo. Ibid.

Wiprey wymowili niż dathu. Datus insipientis n. erit utilis tibi; oculi enim illius septemplices sunt, exiguadabit, et multa improperabit Eccl. C. XX.

Fur et Mendax. Potior fur quam assiduitas viri mendacis, perditionem autem ambo hæreditabunt. Ec. C. XX.

Vera Amicitia. Fidem possidе cum amico in paupertate illius, ut et in bonis illius læteris. In tempore tribulationis illius permane illi fidelis, ut et in hæreditate illius cohæres sis. Ibid. Eccl Cap XXII

Nie przy. Iurationi n. assuescat os tuum, multi enim casus in illa. Ec. C. XXIII.

Non iurares Deum. Nominatio vero Dei n. sit assidua in ore tuo, et Nominibus sanctorum n. admiscearis. Eccl Cap XXIII.

Vir

Vir multum jurans implebit iniqtate, et n̄ discedet à Jurans Domo illius plaga. Ecc. Cap. XXIII

In tribus placitū ē spūi meo quæ st pbata coram Deo et hominibus. Concordia fratrū, et amor proximor, et vir et mulier bene sibi consentientes. Eccl Cap XXV — Tria pbata coram Deo

Tres species odivit anima mea et aggravor valde anima illor: Pauperē superbum, divitem mendacē, senē fatuū et insensatum. Ibid. — Tria odibilia.

Quam speciosum Caniti judicium et Presbyteris cognoscere consilium. Ibid. — Judiciū et Consilium.

Novem insuspicabilia cordis magnificavi, et decimum dicam in lingua hominibus: Homo qui jucundat in filijs, vivens et videns subversione inimicor suor. [2] Beatus q habitat cum muliere sensata, [3] et qui lingua sua n̄ ē lapsus, [4] et qui n̄ servivit indignis se. [5] Beatus q invenit amicum verū, [6] et qui enarrat justitiā auri audienti. [7] Quam magnus ē q invenit sapientiā et scientiā, [8] sed n̄ ē sup timentē Deum. Ibid. — Novem et Decimum.

Omnis plaga tristitia cordis ē, et omnis malitia nequitia mulieris. Ibid. Non ē caput nequius sup caput colubri, et n̄ est ira sup irā mulieris. Ibid. — Coluber et Mulier

Commorari Leoni et draconi placebit, quā habitare cū muliere nequam. Ibid. — Mulier

Brevis omnis malitia sup malitiā mulieris. Ibid. — et Malitia ejus

Mulier Sicut ascensus arenosus in pedibus ueterani, sic mulier linguata homini quieto. Eccl. Cap. XXV.

Item Cor humile, et facies tristis, et plaga cordis mulier nequa. Ibid.

Item A muliere initium factum e peccati, et p illam omnes morimur. Ibid.

Non des aquæ tuæ exitum nec modicum, nec mulieri nequā

Item ueniam prodeundi. A carnibus tuis abscinde illam ne semper te abutatur. Ibid.

Item Mulieris bonæ beatus vir, numerus enim annor illius duplex. Ec. C. XXVI

Item Pars bona mulier bona in parte timentium Deum, dabitur uiro pro fa:
;ctis bonis. Eccl. Cap. XXVI.

Tria et 4um A tribus timuit cor meum et in quarto facies mea metuit:
Delaturā Ciuitatis, et collectione populi: Calumniā mendacē
sup mortē omnia grauia: dolor cordis et luctus, mulier zelo:
;typa. Ibid.

Mulier Fornicatio mulieris in extollentia oculor et in palpebris illi:
;us agnoscetur. Ibid.

Filia In filiam auertentē se firma custodiā ne inuenta occasione
utatur se. Ab omni irreuerentia oculor ejus caue, et ne mireris
si te neglexerit. Sicut uiator sitiens ad fontē os aperiet, et ab
omni aqua proxima bibet, et contra omnē palum sedebit, et contra
omnem sagittam aperiet pharetram donec deficiat. Ibid.

Mulier sensata et tacita n̄ ē immutatio eruditæ animæ. Ibid.

Mulier Gratia sup gratiā mulier sancta et pudorata. Ibid.

Item Sicut Sol oriens mundo in altissimis Dei sic mulieris bonæ

species

Species in ornamentum domus ejus. Ibid. Eccl. C. XXVI.
Lucerna splendens sup candelabrum sanctum, et species faciei sup aetatem stabilem. Ibid. — Item Mulier
Columnae aureae sup bases argenteas, et pedes firmi sup plantas stabilis mulieris. Ibid. — Item
Fundamenta aeterna supra petram solidam, et mandata Dei in corde mulieris sanctae. — Item
In duobus contristatum est cor meum, et in tertio iracundia mihi advenit. Vir bellator deficiens per inopiam, et vir sensatus contemptus, et qui transgreditur a justitia ad peccatum. Ibid. — Duo et tertium
Duae species difficiles et periculosae mihi apparuerunt, difficile exuitur negotians a negligentia, et non justificabitur caupo a peccatis labiorum. Ibid. — Duae

Propter inopiam multi deliquerunt. Ec. Cap. XXVII. — Propter inopiam
Conteretur cum delinquente delictum. Ec. Cap. eod. — Delictum
Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subvertetur domus tua. Ibid. — Time Deum
In medio insensatorum serva verbum tempori. Ibid. — aliquid cet.
Qui denudat arcana amici fidem perdit. Ibid. — Garrulus
Laqueo peribunt qui oblectantur casu justorum, dolor autem consumet illos antequam moriantur. Ibid. — Ne laeteris

Qui vindicari vult a Dño, inveniet vindictam. Ec. Cap. XXVIII. — Vindicabe ris.
Relinque proximo tuo nocenti te, et tunc deprecanti tibi peccata solventur. Ibid. — Dimitte et dimitteris

Memento nouissimorum et desine inimicari. Ec. C. XXVIII.

Ne irascaris — Memorare timorem Dei et non irascaris proximo. Ibid.

Abstine a lite et minues peccata. Ibid.

Lis. Susurro — Susurro et bilinguis maledictus. Ibid.

Lingua nequam — Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire, et ori tuo facito ostia et seras. Ibid.

In necessitate succurre. — Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis. Ec. Cap. XXIX.

Perde pecuniam propter fratrem et amicum tuum, et non abscondas illam sub lapide in perditionem. Ibid.

Eleemosyna — Conclude eleemosynam in corde pauperis, et haec pro te exorabit ab omni malo. Ibid.

Sal. Corporis — Non est census super censum salutis corporis. Ec. Cap. XXX.

Mors — Melior est mors quam uita amara. Ibid.

Tristitia — Multos occidit tristitia et non est utilitas in illa.

Zelus — Zelus et iracundia minuunt dies, et ante tempus senectam adducet cogitatus. Ibid.

NB. Intellige quae sunt proximi tui ex teipso. Ec. Cap. XXXI.

NB. In omnibus operibus tuis esto velox. Ec. Cap. XXXI.

Vinum — Exultatio animae et cordis uinum moderate potatum. Ibid.

modice. — Sanitas est animae et corpori sobrius potus. Ibid.

Multum — Amaritudo animae uinum multum potatum. Ibid.

Ubi auditus non est non effundas sermonem, et importune noli extolli in sapientia tua. Ibid. Ec. Cap. XXXII.

In multis

In multis esto quasi inscius, et audi tacens simul et quærens. Ec. Cap. XXXII. Mores

In medio magnatorum non presumas, et ubi sunt senes non multum loquaris. Ibid.

Sine consilio nihil facias et post factum non pænitebis. Ibid.

Filio et mulieri fratri et amico non des potestatem super te in vita tua, et non dederis alij possessionem tuam, ne forte pæniteat te et depreceris pro illis. Ec. Cap. XXXIII. Caueto.

NB. In omnibus operibus tuis præcellens esto. Ibid. X

In die consummationis dierum vitæ tuæ et in tempore exitus tui distribue hæreditatem tuam. Ibid.

Multam malitiam docuit otiositas. Ibid. Otia vitia.

Sine judicio nihil facias graue. Ibid.

Si est tibi servus fidelis sit tibi quasi anima tua, quasi fratrem sic eum tracta. Ibid. Servus fidelis.

Immolantis ex iniquo oblatio est maculata. Ibid. C. XXXIV.

Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Ibid. Sacrificium ex alieno.

Panis egentium vita pauperum est, qui defraudat illum homo sanguinis est. Ibid. Ecclesiast. Cap. XXXIV Panis, Vita.

Qui aufert in sudore panem quasi qui occidit proximum suum. Ibid.

Qui effundit sanguinem et qui fraudem facit mercenario fratres sunt. Ibid. Merces fraudata.

Sacrificium salutare est attendere mandatis, et discedere ab omni iniquitate. Ibid. Attende et discede.

Altissimus creavit de terra medicamenta, et vir prudens non abhorrebit illa. Ec. C. XXXVIII.
Qui delinquit in conspectu eius qui fecit eum inci-
det in manus medici. Ibid.
Substantia injustorum sicut fluvius siccabuntur.
Ec. Cap. XL.
Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos. Ibid.
Melior est iniqitas viri quam mulier benefaciens. E. C. XLI
Dedit mihi Dnus linguam mercedem meam, et in ipsa
laudabo eum. Ec. Cap. LI.
NB. Ac. Jesus Filius Sirach. In Ecclesiastico in Pro-
logo. ubi etiam formalia ejus. Avus meus Jesus.
Jesus Filius Nave, qui apud Hebreos Josue Filius
Nun vocatur. in praefatione S. Hieronimi in Pentateu-
chum ad Desiderium. 3. Salvator mundi. seu potius thro.

Jesus Filius Sirach Ecclesiasticus magnus. Jesus quem meminit S. Paulus Epla ad Colossenses Cap. IIII. Jesum quem vocat Justum. ...

Summa legis et Prophetarum.

Omnia ergo quaecumque vultis ut faciant vobis ho-
mines et vos facite illis, haec est enim lex et Prophe-
tae. verba Jesu Christi in Evang. secundum Mathaeum. Cap. VII.

Habenti dabitur

Omni habenti dabitur et abundabit, ei autem qui non habet et
quod videtur habere auferetur ab eo. Evang. Mathaei. C. XXV.
NB. Responsa S. Ioannis Baptistae ad interrogationem Quid facie-
mus? et a modo Turbis: Qui habet duas tunicas det non habenti
et qui habet escas similiter faciat. 2do. Publicanis Ni-
hil amplius

;hil amplius quam quod constitutum est vobis faciatis. 3tio Mi:
;litibus. Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis,
et contenti estote stipendijs vestris. Evang. Lucæ Cap. 3.

Diligite inimicos vestros, benefacite, et mutuum date, Inimicos di:
nihil inde sperantes, et erit merces vestra multa, et eri: ;lige.
;tis filij altissimi. Lucæ Cap. VI. Verba Jesu Christi Mi.

Nolite judicare et non judicabimini. Nolite condemnare et Non judica.
non condemnabimini. dimittite et dimittemini. Date et da:
bitur vobis. Lucæ Cap. eod. Eadem mensura qua mensi
fueritis remetietur vobis. Ibid.

Hypocrita ejice primum trabem de oculo tuo, et tunc per: Hypocrita.
spicies ut educas festucam de oculo fratris tui. Ibid.

NB. Proximus quis. Lucæ Cap. X. a No 25. ad No 37.

Qui in modico iniquus est et in majori iniquus est.
Lucæ Cap. XVI.

Omnis qui dimittit uxorem suam et alteram ducit mœcha: Divortium
;tur, et qui dimissam a viro ducit mœchatur. Ibid.
apud Mathæum sic: Omnis qui dimiserit uxorem suam, excepta
fornicationis causa, facit eam mœchari, et qui dimissam duxerit
adulterat. Mathei Cap. V.

Si peccaverit in te frater tuus increpa illum, et si pœnitentiam ege: Pane pœni:
;rit dimitte illi. Et si septies in die peccaverit in te, et septies tent.
in die conversus fuerit ad te dicens Pœnitet me, Dimitte illi.
Lucæ Cap. XVII.

Nemo bonus nisi solus Deus. Verba D. Ch. apud Lucam

Cap. XVIII.

Quia impossibilia sunt apud homines possibilia sunt apud Deum. Ibid.

Lex per Moysen data est, gratia, et veritas per Jesum Christum facta est. Joan. Cap. I.

Si filij Abrahae estis opera Abrahae facite. Joan. Cap. VIII.

Qui non intrat per ostium fur est et latro. Ibid. Cap. IX.

Fur non venit nisi ut furetur, et mactet, et perdat. Ibid. Cap. eod.

Prophetiae — Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum ve-

:strarum ab oculis meis, quiescite agere perverse, discite

benefacere, quaerite judicium, subvenite oppresso, judi-

Amor — :cate pupillo, defendite viduam. Et si fuerint peccata

Vestra ut coccinum quasi Nix dealbabuntur. Prophet. Isaiae Cap. I.

Isaiae. — Vae qui dicitis malum bonum et bonum malum, ponentes tenebras

mendaces — lucem, et lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, et dul-

:ce in amarum. Isaiae Cap. V.

Bibaces — Vae qui potentes estis ad bibendum vinum et viri fortes ad mi-

:scendam ebrietatem. Ibid.

Exleges — Quia transgressi sunt leges mutaverunt jus, propter hoc maledictio

devorabit terram Isaiae Cap. XXIIII.

Vaj... — Opus justitiae pax et cultus justitiae silentium. Isaiae Cap. XXXI.

Vae ... — Cum consummaveris depraedationem depraedaberis, cum fatigatus

desieris contemnere contemneris. Isaiae Cap. XXXIII.

Sapientia. — Divitiae salutis sapientia et scientia. Ibid.

Non est pax impijs. dicit Dominus Isaiae Cap. XXXXVIII. / XLVIII.

Derelinquat

Derelinquat impius viam suam, et vir iniquus cogitationes suas et revertatur ad Dominum et miserebitur ejus, et ad Deum Nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Isaiae c. LV. — Declina a malo.

Numquid tale est jejunium quod elegi, per diem affligere hominem animam suam? numquid contorquere quasi circulum caput suum, et saccum et cinerem sternere? numquid istud vocabis jejunium quod elegi? Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes, dimitte eos qui confracti sunt liberos, et omne onus dirumpe. Frange esurienti panem tuum, et egenos vagosque induc in domum tuam, cum videris nudum operi eum, et carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, et sanitas tua citius orietur, et anteibit faciem tuam justitia tua, et gloria Domini colliget te. Tunc invocabis et Dominus exaudiet, clamabis, et dicet: Ecce adsum. Isaiae capite LVIII. — Jejunium quale.

Non est qui invocet justitiam, neque est qui judicet vere, sed confidunt in nihilo, et loquuntur vanitates. Is. c. LIX. — Omnes nequ

Ab Aquilone pandetur malum super omnes habitatores terrae. Jer. cap. I. — Ido Jeremiae

Justificavit animam suam aversatrix Israel, comparatione praevaricatricis Juda. Jer. cap. III.

Malum ego adduco ab Aquilone et contritionem magnam. A. — Suecus

Sueus ; Ascendit Leo de cubili suo, et predo Gentium se leuauit egressus é de loco suo, ut ponat terram tuam in solitudi-
;nem, ciuitates tuæ uastabuntur remanentes absque ha-
;bitatore. Peribit Cor regis, et Cor Principum, et obstu-
pescent Sacerdotes, et prophetæ consternabuntur. Jer. C. IIII.
Laua à malitia cor tuum Jerusalem ut salua fias. Ibid.
Mądry na złe. Sapientes sunt ut faciant mala, bene aũ facere nescierunt. Ibid.
Deserta erit omnis terra, sed tamen consummationem non faciam. ibid.
Vnusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat, numquid super his non uisitabo (dicit Dñs) et in gente tali non ulciscetur anima mea? Ascendite muros eius et dissipate. Jer. C. V.
Perditio ex te. Peccata Vrã prohibuerunt bonum à uobis. Ibid.
Causam Viduæ non judicauerunt, causam pupilli non direxe-
;runt, et judicium pauperum non judicauerunt. numquid super gentem huiuscemodi non ulciscetur aña mea? Jer. Cap. V.
X Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis Lau-
;dem et orationem, et non obsistas mihi quia non exaudiam te: verba Dñi ad Jeremiam. Jerem. Cap. VII.
Dolus In ore suo pacem cum amico loquitur, et occulte ponit ei insidias, Numquid

numquid super his non visitabo (dicit Dominus) aut in gente huiusmodi non ulciscetur anima mea. Jer. Cap. IX.

Si steterit Moyses et Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum, ejice illos a facie mea, et egrediantur. verba Domini ad Jeremiam. Jer. Cap. XV. et ibidem plura de hoc. — Non audiuntur peccatores.

Maledictus homo qui confidit in homine. Jer. Cap. XVII. — Spes in homine.

Benedictus Vir qui confidit in Domino, et erit Dominus fiducia ejus. ibidem — Spes in Deo

Vae Pastoribus qui disperdunt et dilacerant gregem pascuae meae. Jer. Cap. XXIII. — Pastores

Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupuerunt. Jer. Cap. XXXI. — Peccata Patrum

Facta est quasi vidua. lacrymae ejus in maxillis eius. non est qui consoletur eam. Omnes amici ejus spreverunt eam, et facti sunt ei inimici. Thren. Jerem. Cap. I. — Patria afflicta.

Omnes qui glorificabant eam spreverunt illam ibidem

infirmata est virtus mea. ibidem

Misericordia Domini quia non sumus consumpti; quia non defecerunt miserationes ejus. Cap. III. — Misericordia Domini.

Bonum est praestolari cum silentio salutare Dei. Cap. eod. Thren. Jer.

Nos inique egimus et ad iracundiam provocavimus, idcirco tu inexorabilis es. ibidem — Nos in Culpa.

Facti sumus subtus et non supra quia peccavimus Domino Deo Nostro. Baruch. Cap. II.

3tio Baruch. Ne tradas alteri gloriam tuam, et dignitatem tuam genti alienae. Baruch. Cap. IIII.

Beati sumus Israël quia quae Deo placent, manifesta sunt nobis. ibid.

Nemo gaudeat super viduam et desolatam. ibid.

Adduxit Deus gentem de longinquo, gentem improbam et alterius linguae, qui non sunt reveriti senem, neque pueris misertisunt. et abduxerunt dilectos viduae. et a filijs unicam desolaverunt.

Thau. apud Ezechielem Cap IX. AB. a Sanctuario meo incipite. Contaminate Domum et implete atria interfectis.

4to Ezechielis. Et quaesivi de eis virum qui interponeret sepem, et staret oppositus contra me pro terra ne dissiparem eam, et non inveni. Et effudi super eos indignationem etc. Ezech. Cap. XXII.

Ecce ego polluam Sanctuarium meum. Ezech. Cap XXIII.

Finis coronat Opus. Justitia iusti non liberabit eum in quacumque die peccaverit, et impietas impij non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua. Ezech. Cap XXIII.

Etiam si dixero iusto quod vita vivat et confisus in justitia fecerit iniquitatem, omnes justitiae ejus oblivioni tradentur, et in

et in iniqtate sua quam operatus ē in ipsa morietr. Si aūt dixero impio Morte morieris, et egerit pœnitentiā a peccato suo feceritq judicium et justitiam, et pignus restituerit, rapinamq reddiderit, in mandatis vitæ ambulauerit, nec fecerit quidquam injustum vita viuet et n̄ morietur. Omnia peccata eius quæ peccauit n̄ imputabunt ei. Judicium et justitiā fecit vita viuet. Ezech. Cap. XXXIII.

Finis coronat Opus.

Gladius cuiusq in fratrem suum dirigetur. Ezech. Cap XXXVIII.

Peccata tua eleemosynis redime, et iniqtates tuas misericordijs pauperum. Danielis Cap. IIII.

Ex Danielis

Fornicatio, et vinū, et ebrietas auferunt Cor. Oseæ Cap. 3.

Misericordiā volui et n̄ sacrificium, et scientiā Dei plusquā holocausta. Oseæ Cap. VI.

Ex Oseæ.

Ephraim pascit ventum et sequitr æstum. Oseæ Cap XI.

In utero supplantauit fr̄em suū, et in fortitudine sua directus ē cum Angelo. Oseæ Cap. XII.

Misericordiam et judicium custodi et spera in Deo tuo semper.

Immolare hōes adorare vitulos. Oseæ Cap XIII.

Residuum Erucæ comedit locusta, et residuū locustæ comedit bruchus, et residuū bruchi comedit rubigo. Joël Cap I.

Ex Joël

Perijt sacrificiū et libaō de domo Dn̄i. Joël. Cap. eod.

Suo Amos

Odio habuerunt corripientem in Porta, Et loquentem perfecte abominati sunt. Idcirco pro eo quod diripie:batis pauperem, et prædam electam tollebatis ab eo, Do:mos quadro lapide ædificabitis et non habitabitis in eis, uine:as plantabitis amantissimas, et non bibetis uinum earum. Amos Cap. V.

Convertistis in amaritudinem judicium, et fructum justitiæ in absinthium. Amos Cap. VI

Ecce dies ueniunt (dicit Dominus) et mittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi uerbum Do:mini Amos. Cap. VIII. Et commouebuntur a mari usque ad ma:re et ab Aquilone usque ad Orientem, circuibunt quærentes uerbum Domini, et non inuenient. Ibid.

Suo Michaeas

Indicabo tibi o homo quid sit bonum et quid Dominus requirat a te. Utique facere judicium, et diligere misericordiam, et solicitum ambulare cum Deo tuo. Michaeas Cap. VI.

Numquid justificabo Stateram impiam, et sacelli pondera dolosa? In quibus diuites ejus repleti sunt iniquitate, et habitantes in ea loquebantur mendacium, et lingua eorum fraudulenta in ore eorum. Michaeas Cap. VI. Et ego ergo cœpi ~~Percussi Sanctus~~ te percutere perditione super peccatis tuis. Ibid.

Percussi

Perijt Sanctus de terra, et rectus in hominibus non est, omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum ad mortem venatur. Michææ Cap. VII.

Nolite credere amico, et nolite confidere in Duce, ab ea quæ dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. Quia Filius contumeliam facit Patri, et filia consurgit adversus Matrem suam, nurus adversus socrum suam. Michææ Cap. VII. et Inimici hominis domestici eius. ibid.

Iram Domini portabo quia peccavi ei, donec causam meam judicet, et faciat judicium meum, Ibid.

Leo cepit sufficienter catulis suis, et necavit leænis suis, et implevit præda speluncas suas, et cubile suum rapina. ~~Habacuc Cap. II.~~ ~~Michæ~~ Nahum Cap. III. — Nahum

Factum est judicium et contradictio potentior. Propter hoc lacerata est lex, et non pervenit usque ad finem judicium. quia impius prævalet adversus justum, propterea egreditur judicium perversum. Habacuc Cap. I. — Habacuc

Quare respicis super iniqua agentes, et taces devorante impio justiorem se. Ibid.

Væ ei qui multiplicat non sua! Habacuc Cap. II.

Væ qui congregat avaritiam malam domui suæ! Ibid.

Væ q ædificat Civitate in sanguinibus et præparat urbem in iniquitate. Habacuc. Cap II.
Væ qui potum dat amico suo mittens fel suum, et inebri:
:ans ut aspiciat nuditatem eius. Ibid.

Mni. Zachari:
:as.

Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo. Verita:
:tem et judicium pacis judicate in portis vestris. Et unus:
:quisque malum contra Amicum suum ne cogitetis in cordi:
:bus vestris, et juramentum mendax ne diligatis, omnia
enim hæc sunt quæ odi (dicit Dnus). Zachariæ Cap. VIII.

Pastor Lupus

Ecce ego suscitabo Pastorem in terra, qui derelicta non
visitabit, dispersum non quæret, et contritum non sanabit,
et id quod stat non enutriet, et carnes pinguium comedet, et un:
:gulas eorum dissolvet. Zachar. Cap. XI. O Pastor et idolum
derelinquens gregem. Ibid.

Pagate de
niore
Mro
Malachiæ

Quis est in vobis qui claudat ostia et incendat altare meum
gratuito? non est mihi voluntas in vobis. (dt Dnus exercituum)
Malachiæ Cap. 1.
Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum, et vo:
:tum faciens immolat debile Domino. Ibid.
Lex veritatis fuit in ore eius, et iniquitas non est inventa in
labijs

labijs eius, in pace et in æquitate ambulauit mecum, et multos auertit ab iniqtate. laudatq Leui a Deo. Malachiæ Cap II.

Et accedam ad uos in Iudicio et ero testis uelox malefi-ciis, et adulteris, et periuris, et qui calumniantq mercedem mercenarij, uiduas et pupillos et opprimunt peregrinum, nec timuerunt me. (dicit Dnus exercituum). Malachiæ. Cap. III. Malefici Adulteri Perjuri

Respexistis ad amplius et ecce factum ē minus, et intulistis in Domum et exufflaui illud, quam ob causam (dt Dnus exercitum) qa Domus mea deserta est, et uos festinatis unusqq in Domum suam. Aggæi Cap. I. Nota Aggæj.

Nomina Prophetarum Dei.

Isaias. Ieremias. Baruch. Ezechiel. Daniel. Osée. Ioël. Amos. Abdias. Ionas. Michæas. Nahum. Habacuc. Sophonias. Aggæus. Zacharias. Malachias. Esdras

NB. Libros legis Dei combusserunt igni scindentes eos, et apud quemcunq inueniebantq libri testamenti Dni, et quicunq obseruabat legem Dni secundum edictu Regis trucidabant eum. tempore persecutionis Ierosolymæ ab Antiocho (Illustri dicto) Rege Græcorum. Libro Machabæorum.

Excerpta sparsim ex S. Scriptura.

Ego sum Dnus Deus tuus fortis, zelotes, visitans ini-
quitatem Patrum in filios in tertiam et quartam
generationem eorum qui oderunt me, et faciens
major mise- misericordiam in millia his qui diligunt me et cu-
ricordia Dei stodiunt praecepta mea. Exodi Cap XX. §. 5.

Caetera quae sunt annotata Exodi Cap XXI et se-
quentibus de legibus sunt verba Dei Omnipo-
tentis ad Moysen.

Omnis qui occiderit Cain septuplum punietur G. C. IIII.
Vagus et profugus eris super terram. Gen Cap IIII
Septuplum ultio dabitur de Cain de Lamech vero
septuagies septies. Ibique Cap. eod.

Sensus et cogitatio humani cordis in malum prona
sunt ab adolescentia sua. Verba Dei Omnipotentis
ad Noë. Gen Cap VIII. §. 21.

NB postquam coeperunt aedificare homines Civitatem
et Turrim quae pertingere debuerat acumine Coelos
descendit

descendit Dnus et dixit: Ecce unus est populus et unum labium omnibus caeperuntq hoc facere nec desistent a cogitationibus suis donec eas opere compleant. Venite igitur descendamus et confundamus linguas eorum. Gen Cap. XI.

Mihi autem non dedisti semen, et ecce vernaculus meus haeres meus erit. verba Abraham conquerentis coram Deo. Gen Cap. XV. Summa calamitate sterilitas reputata

Non alia major benedictio: Multiplicabo semen tuum et non numerabitur prae multitudine. Gen Cap. XVI. Numera stellas si potes. Sic erit semen tuum. Gen Cap. XV. Benedicam tibi, et multiplicabo semen tuum sicut stellas Coeli, et velut arenam quae est in littore maris. possidebit semen tuum portas inimicorum suorum. Et Benedicentur in semine tuo omnes gentes terrae. quia obedisti voci meae. Gen Cap XXII.

Simeon et Levi fratres Dinae per Sichem violatae, filij vero Jacob, dolo ulti sunt vim Dinae illatam. et omnes masculos urbis Salem interfecerunt ac devastarunt. Gen Cap. XXXIIII. Et nihilominus benedixit Deus Jacob

Sterilitas

Benedictio Progenerandi

et Semini ejus. Gen Cap XXXV.

Benedixitq Dnus domui Egipti propter Joseph. Gen C XXXIX

Pretium pauperis simi[?] sicli — Diues n addet ad medium sicli et paup nihil minuet Exodi Cap. XXX.

De Unguentis et Aromatibus —
Homo quicunq fecerit simile, ut odore illius perfruatur
peribit de populis suis. Exodi Cap XXX.
Homo quicunq tale composuerit et dederit ex eo ali-
eno, exterminabitur de populo suo. Cap. eod.

Miserebor cui voluero et clemens ero in quem mihi
placuerit. Exodi Cap XXXIII.

Oppida Levitis 42. et sex pro fugitiuis —
De ipsis autem oppidis quae Levitis dabitis sex
erunt in fugitiuorum auxilia separata. et decer-
nite quae Urbes esse debeant in praesidia fugitiuorum
qui nolentes sanguinem fuderint, in quibus cum fue-
rit profugus, cognatus occisi non poterit eum occi-
dere donec stet in conspectu multitudinis, et causa
illius judicetur. De ipsis autem Urbibus quae ad fu-
gitiuorum subsidia separantur, tres erunt trans Jor-
danem et tres in Terra Chanaan, tam filiis Israel

quam

quam aduenis atq peregrinis, ut confugiat ad
eas qui nolens sanguinem fuderit. Nume-
ri Cap XXXV.

Sol conuertetur in tenebras et luna in sanguinem,
antequam ueniat dies Domini magnus et manif-
estus. Actus aplorũ Cap II.
Et erit: Omnis quicunq inuocauerit Nomen Domini
saluus erit ibid.

Ante Diem Judicij

Ananias et Saphira Coniuges defraudarunt pretium
agri et repente mortui sunt. Ibid Cap V.

Vindicta Fraudis

In ueritate comperi: quia non est personarũ acceptor
Deus, sed in omni gente qui timet eum et operatur
justitiam acceptus est illi: Verba sunt Petri Apostoli
In Actt aplorũ Cap X. §. 35 et 36.

Sine respectu

Cecidit Spiritus Sanctus sup omnes qui audiebant Ver-
bum Dei. Et obstupuerunt ex circumcisione fideles qui
uenerant cum Petro, quia et in nationes gratia Spiritus
Sancti effusa est; audiebant enim loquentes linguis et
magnificantes Deum. Actt Aplorũ Cap X. §45. 46.

Gratia Dei sup omnes

+

Et cum imposuisset illis manus Paulus, uenit Spiri-
tus Sanctus super eos, et loquebantur linguis et
prophetabant. Actt. apt. Cap. XVIII.

Beatius est magis dare quam accipere. Verba Jesu Christi
apud Paulum. Actt. apt. Cap. XX. §. 36.

Digni sunt morte non solum qui ea faciunt sed e-
S. Pauli Epistola — tiam qui consentiunt facientibus. Epla Pauli ad
Romanos. Cap. I.

In quo judicas alterum, teipsum condemnas. Paulus
ad Rom. Cap. II.

Quicunque sine lege peccauerunt, sine lege peribunt,
et quicunque in lege peccauerunt, per legem judi-
cabuntur. Id. ibid. §. 12

Non auditores legis justi st apud Deum, sed factores
legis justificabuntur. Id. ibid. §. 13.

Ei qui operatur, merces non imputatur secundum
gratiam, sed secundum debitum. Pau. ad R. Cap. IV.
Ubi n. e. lex nec praeuaricatio. Id. ibid.
Lex in homine dominatur quanto tempore uiuit. Id.
Cap. VII.

Peccatum

Peccatum non cognovi nisi per Legem. Id. Cap. VII.
Miserebor cuius misereor, et misericordiam praestabo
cuius miserebor. Igitur non volentis neque currentis, sed
miserentis est Dei. etc. Id. Cap. IX.
Cuius vult miseretur. et quem vult indurat. Id. Ibid.
O Altitudo divitiarum Sapientiae et Scientiae Dei, quam
incomprehensibilia sunt judicia eius, et investigabi-
:les viae ejus. Quis enim cognovit sensum Domini? Aut
quis Consiliarius ejus fuit? Aut quis prior dedit illi
et retribuetur ~~illi~~ ei? Quoniam ex ipso et per ipsum
et in ipso sunt omnia, ipsi gloria in saecula Amen.
Verba S. Pauli Apli. Epla ad Rom. Cap. XI. §33. etc.

Epitome

Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed date locum
irae, Scriptum est enim: Mihi vindicta ego retribuam,
dicit Dns. Sed si esurierit inimicus tuus ciba illum,
si sitit potum da illi, hoc enim faciens carbones ignis
congeres super caput ejus. Ep. Pauli ad Rom. Cap. XII.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.
Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.
Non est enim potestas nisi a Deo. Pau. ad Rom. Cap. XIII.

Principes. Principes n̄ sunt timori boni operis sed mali. P. ad R. Ep̄
ist̄la XIII. plura de Potestatibus et Subditis in eod.
Capite.

Dilectio lex Qui diligit proximum legem impleuit. Ibid.
er legis Dilectio proximi malum n̄ operat, Plenitudo ergo
Plenitudo legis est dilectio. Ibid.

Esca Non ē Regnum Dei esca et potus, sed justitia et pax
Justitia et gaudium in Spiritu Sancto. P. ad R. C. XIV.

Fides n̄ in Fides vestra non sit in Sapientia hom. sed in uirtute Dej.
Sapientia Ep. Pau. ad Corinthios Cap. II. Ep̄la 1ma

Regnū Dej Non in sermone ē regnum Dej, sed in uirtute. Ibid. Cap. IV.
Qui n̄ possi- Iniqui Regnum Dei non possidebunt. Neq. fornicarij
debunt illud? neq. idolis servientes, neq. adulteri, neq. molles, neque
masculor. concubitores, neq. fures, neq. auari, neque
ebriosi, neq. maledici, neq. rapaces, Regnum Dej posside-
bunt. Ibid. ad Cor. Cap. VI.

Adherens Qui adheret meretrici unum Corpus efficitur. Ibid.
Meretrici Unusq.q. proprium donum habet ex Deo, alius quid. sic,
Quisq. suo sensu. alius uero sic. Ibid. Cap. VII.

Fine

Sive ergo manducatis sive bibitis, sive aliud quid facitis omnia in gloriam Dei facite. Ep. B. Pauli ad Corint. 1a Cap. X. N° 31. — A.M.D.G. Omnia facite.

Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Idem ad Corint. Epla 1a Cap. XV. N° 33. — Colloquia

Nec enim debent filij parentibus thesaurisare sed parentes filijs. Idem ad Cor. Cap XII Epl. 2a. N 14. — Filij et Parentes

In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. Idem ad eosdem Cap XIII. N° 1. — Testes

Hominis confirmatum Testamentum nemo spernit, aut superordinat. Ep. Pau. ad Galatas Cap III N° 15. — Testamentum roboratum.

Omnis lex in uno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Idem ad eosdem Cap. V. — Lex in uno

Fornicatio autem et omnis immunditia aut avaritia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos, aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quae ad rem non pertinet. Ep. B. P. ad ~~Philippenses~~ Ephesios Cap V N° 3 et 4. — Fornicatio et reliqua

Omnis fornicator, aut immundus aut avarus non habet haereditatem in Regno Christi. ibidem N° 5. — Fornicator immundus avarus

Mulieres — Mulieres subditæ estote Viris sicut oportet, in Dno.

Viri — Viri diligite Uxores vras, et nolite amari esse ad illas.

Filij — Filij obedite Parentibus per omnia, hoc enim placi;tum est in Domino.

Patres — Patres nolite ad indignationem provocare Filios ve;stros, ut non pusillo animo fiant.

Servi — Servi obedite per omnia Dominis Carnalibus, non ad oculum servientes, quasi hominibus pla;centes, sed in simplicitate cordis timentes Deum.
Pau. ad Colossen. Cap. III. a v. 18. ad 25.

Domini — Domini quod iustum est et æquum servis præstate, sci;entes quod et vos Dominum habetis in cælo. id ad eosq Cap. IIII. v. primo.

Sine labore ne manducare — Si quis non vult operari nec manducet. Pau. ad Thessalo;nicen. Cap. III.

Mulier — Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto, neq dominari in virum, sed esse in silentio. Pau. ad Timotheum Ep. 1. C. II.

Cura dome;sticorum — Si quis autem suorum et maximè domesticorum curã non habet, fidem negavit, et est infideli deterior. Id ad eund Ep. ima Cap V.

[illegible]

Aduersus Presbiterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. Presbyter n̄ accusand.
Peccantes coram omnibus argue, ut cæteri timorem habeant. Pau. ad Timoth. Ep. 1ma Cap. V. № 20 Peccan. arguendi.
Quæstus magnus est pietas cum sufficientia. Id Cap. VI. № 6. Pietas
Diuitibus huius sæculi præcipe non sublime sapere neq. sperare in incerto diuitiarum sed in Deo uiuo (qui præstat nobis omnia abunde ad fruendum) bene agere, diuites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant ueram uitam. Cap. ead. № 17. Diuites
Nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus. Id. ad eund. Ep. 2da Cap. II. № 4. Deo militans
Omnes qui pie uolunt uiuere in Christo persecutionem patientur. Cap. III № 12. Pij persequtionē patiunt.
Oportet Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum non iracundum, non uinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum. Pau. ad Titum Epta 1. Cap. 1. № 7. Episcopus
Senes ut sobrij sint, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione in patientia. Anus similiter in habitu sancto, non criminatrices, non multo uino seruientes, bene Senes

Senes docentes, ut prudentiam doceant adolescentulas, ut viros suos ament, filios suos diligant, prudentes ca:stas, sobrias, domûs curam habentes, benignas, sub:ditas Viris suis. **Iuvenes** Iuvenes simul hortare ut sobrij sint. Ep. Pau. ad Titum Cap. II a ℣. 2do ad 7mum.

Servi Servos Dominis suis subditos esse in omnibus pla:centes, non contradicentes, non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes. ibid. ℣. 9 et 10.

Vidua Vidua eligatur non minus sexaginta annorum, quae fuerit unius Viri uxor, etc. Ep. Pauli 1ma ad Timotheum Cap. V. ℣. 9. Adolescentiores autem viduas devita, cum enim luxuriatae fuerint in Christo nubere volunt etc. ibid. ℣. 11. Volo ergo juniores nubere filios procreare, matres familias esse, nullam occasionem dare adver:sario maledicti gratiâ. ibid. ℣. 14.

Hereticus Hereticum hominem post unam et secundam corre:ptionem devita. Ep. B. Pauli ad Titus Cap. III ℣. 10.

Satisfactio pro peccatis n. hostiam Voluntarie peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hostia, terribilis autem quaedam expectatio judicij, et ignis aemulatio quae consumptura est adversarios. Ep. Pau. ad Hebr. Cap. ℣. 26.

Horrendum

Horrendum est incidere in manus Dei viventis Ep. Pau- Manus Dei
:li ad Hebr. Cap X N° 31.

Fides est sperandarum substantia rerum, argumen- Fides
:tum non apparentium. Ep. ad eosdem Cap XI. N° 1.

Sine fide impossibile est placere Deo. Ibid. N° 6to. Fides

Pacem sequimini cum omnibus et sanctimoniam, sine Pax
qua nemo videbit Deum. Ep. ad eosdem Cap. XII N° 14.

Honorabile connubium in omnibus, et thorus imma- Connubium
:culatus. Fornicatores enim et adulteros judicabit Fornicatores
Deus. Ep. ad eosdem Cap XIII N° 4.

Sint mores sine avaritia contenti praesentibus: ipse Mores
enim dixit: Non te deseram neque derelinquam. ibidem N° 6.

Benedixit Dominus Laban propter Jacob. Putiphari Aegyptio
propter Joseph.

Species Dominiorum

Aristocratia Optimatum Principatus ubi Optimates Rempub. tractant, qualis ~~S S V L V S~~ status hodie e apud Venetos.

Democratia Imperium populare seu principatus populi:

Oligarchia status Reipublicæ paucorum constans dominatione.

Monarchia unius Principatus, iuxta Suetonium Arbitrium Orbis terrarum.

De Donationibus Et Testamentis

Donatione inter vivos donare, inscribere, vendere bona sua, ad aliqua tamen acta authentica, unicuiq: et cui voluerit liberum erit: cùm maximè naturali libertati conveniens sit, ut quemadmodum quisq: velit, re sua utatur. Testamenta autem de bonis mobilibus quibuscunq: autem de immobilibus, qui factionem testamenti habuerint, condere eis liberum erit. Ut firma ac legitima testamenta sunt, ad minimum ipsius Testatoris sani mente, ac trium fide dignorum testium manibus et sigillis subscripta et obsignata esse debent. Quòd si ipse Testator scribere nesciverit, quartus testis in praesentia caeterorum nomine illius subscribat. Si etiam in jure id Testator facere maluerit, integrum illi erit ad acta quaecunq: authentica ultimam voluntatem suam disertis verbis profiteri, atq: in acta referendam curare, aut etiam testamentum

suâ solius manu subscriptum et sigillo obsignatum, clausum ad eadem acta offerre cujus oblationis et traditionis actus actis officij inscribi debet. Morte deinde testatoris consecutâ, intra tres menses ad instantiam Officij, apud quod testamentum depositum fuerit, vel etiam officio id negligente ad instantiam cujuscunq: qui interesse sua putaverit peremptorié successores ad Officium citentur ad audiendum et videndum, testamentum illud clausum per Officium aperiri et publicari, in termino q; sive comparuerint citati, sive n, testamentum nihilominus aperiat et publicet, atq: in acta inscribat.
Quacunq: ratione testamentum qs condiderit, testibus nimirum adhibitis, v apud acta aliqua publica, toties quoties visum ei fuerit ante mortem voluntatem suam revocare, mutare, et in universum, qd visum fuerit addere, detrahere, minuere et v integrum testamentum inducere, abolerevé v partiejus derogare, integrum ei erit, ita ut ad mortem cujusq: voluntas ambulatoria et libera sit, semp q: novissima qq; voluntas rata habeat. Si hæreditati, in quam debebat succedere qs renunciaverit sive filius, sive qcunq: alius ad debita qdem solvenda, aut alia

alia onera hæreditatis non tenebitur, bona autem omnia creditoribus dimittere debet, ac si suspicio aliqua fuerit ex hæreditate aliquid ad illum pervenisse, a creditore ad Iudicium Terrestre vocatus terminum peremptorium habebit, in quo corporale juramentum præstet, nihil ex bonis defuncti se possidere aut dolo malo possidere desiisse, quod si præstare recusaverit, ad liquidum debitum, quod petitum fuerit, ad solvendum cogatur.

DE TUTELIS.

Omnibus liberos impuberes habentibus integrum sit quoscunque illis videbitur tutores testamento vel ad acta quæcunque authentica instituere. Si quis nullis Tutoribus relictis decesserit, Tutores legitimi sint proximi agnati qui nimirum masculino sexu pupillis conjuncti sint deficientibus agnatis, proximi cognati, qui per fœminam pupillos cognatione attingunt. Quod si ex linea agnatorum, aut agnatis deficientibus, cognatorum pari propinquitatis gradu plures tutelam vendicare sibi voluerint, Iudicium Terrestre sex ex ipsis, si sint tot deligat, quos pupillorum rationibus magis expedire judicaverit.

Quod si vel nullos agnatos aut cognatos habeat, aut si fuerint, legitimis causis, á tutela se excusent, Iudicium Terrestre, á quocunque eo nomine appellatum in proximis terminis Terrestribus, Tutores duos

aut tres idoneos, et sufficienter ibidem possessionatos da-
re pupillis tenebitur. ——

In educandis pupillis, voluntatem defuncti pa-
rentis, aut si de ea non constiterit, primorum agnatorum
aut cognatorum Tutores spectent. Sive autem Testa-
mentarij fuerint, sive legitimi, sive dati, tutelae suae ad-
ministrationem a confectione Inventarij ordiantur.
Ad quod efficiendum intra mensem post susceptam tutelam
Judex Terrestris loci illius a Tutoribus requisitus, duos Scabinos
in bona pupillorum delegabit, qui effectum Inventarium
manibus suis subscribant, et sigillo muniant, quod Tuto-
res in primis Judicijs Terrestribus ad acta referant.
Quod si a Tutoribus praetermissum fuerit, quanti a pupillis
aut haeredibus eorum, moderatione Judicis praecedente in
litem jurabitur, tantum damni nomine praestare illis tene-
buntur. Confecto Inventario, res, quae temporis tractu peri-
turae videantur, quam optima conditione poterunt, quam
primum vendent, pecuniamque ex illis redactam, una
cum reliqua pecunia pupillari ex utilitate pupilli
inque rem illius collocabunt. Si debita aliqua ex-
titerint, mobilia bona vendant, ex quibus ea solvant.
Immobilia bona non nisi ex sequentibus cautis et De-
creto Judicij Terrestris, causa aliqua earum in Ju-
dicio Terrestri prius probata, vendantur, vel alie-

vel alienent, vel obligent. Causæ autem, ob quas Decreto et æstimatione Judicij accedente alienare, aut obligare ea poterunt, hæ sunt: Dotis solvendæ: Alimentorum pupillis si aliter expediri ea non possint, constituendorum. Damna ex obligationibus aliquibus aut usuris, si ea non explicarentur, provenientia: ad extremum liquidorum debitorum solutio. Extra hasce Causas aut etiam cum aliqua harum causarum prætendetur, si absque Decreto Judicij veneant, Dominium non transferetur, recteque postea à pupillis vindicare poterunt.

Cum plures Tutores fuerint et si unus tutelam administrarit, pupillis tamen, hæredibusve eorum omnes conjunctim et ipsi et bona eorum in solidum obligata erunt. Si Tutor Tutoresve suspecti sint, vel bona pupilli male administrent, liberum erit cuicunque vel propinquo vel etiam alieno, quem cura pupilli tangat, ad Judicium Terrestre et Palatinale eum eosve vocare. Ac si ex rationibus proventuum vel certis alijs indicijs suspectus fuerit aut tutelam male administrare reperiatur, Decreto Judicij à Tutela removeatur, ac si quid Damni ex administratione ejus ad pupillum pervenerit, præstet, omnia secundum Inventarium alteri tutori, à Judicio delecto reddere cogatur. Si durante tutela ex tutoribus aliquis mortuus fuerit, superstites tutelam administrent, cujusque tamen Tutoris bona aut hæredes non per amplius tempus tenebuntur pupillo, quam per quod tutelam quisque gesserit ita ut suum quisque factum, aut ejus, cui in bonis successit, tantum præstet.

In tutela ad decimum octavum ætatis annum minorennes
sint, qui cum attigerint, in Judicio Terrestri annum ætatis
probent, administratioq; rerum ad illos pertinentium
à Judicio eis decernatur. Quo Decreto interposito Tutores
omnia bona, tam immobilia quam mobilia eorum in usum
possessionem et administrationem sine dilatione ullâ
tradere eis tenebuntur, tutelaeq; suæ et administrationis
tam ipsorum bonorum quam omnium fructuum, redituum et proventuum
præsentibus duobus propinquis pupilli rationem eis reddent.
Et administratione quidem bonorum tam immobilium quam mobilium
mox ad eos transferetur, immobilia tamen bona ante quam vigesimum
quintum ætatis annum expleverint, nisi ex ijsdem cautis, et
modo ex quibus et quo Tutores alienare ea posse supra consti=
tutum est, alienare nullo modo poterunt.

Si moram aliquam Tutores hac in re fecerint ad Judi=
cium Terrestre, aut officium Palatinale peremptoriè citentur,
quantiq; in litem à pupillis juratum fuerit sine exceptio=
ne et appellatione ulla, damni nomine eis præstare, bo=
naq; nihilominus ijs restituere et rationes reddere teneantur.
Quod si plures fratres fuerint, et quisq; eorum ad legitimam
ætatem pervenerit, ita usum sortis saltem cujusq; eorum modo
supra definito, tradere ei tenebuntur, reliquorum autem fra=
trum minorennium, et sortium illorum conjunctim cum fra=
tre adulto, tutelam et administrationem continuabunt.

Divisio autem bonorum petatur non nisi tum fiet, cum decimum octavum ætatis annum omnes compleverint.

Si sumptus aliquos necessarios vel in personam pupilli vel in bona vel in judicia vel rem aliquam ad illum pertinentem Tutor fecerit, si etiam ipse cum ejus causa aliquo iret, aut negocia ejus gereret, aliquid insumserit, cum officium suum nemini damnosum esse debeat, recte in rationes referet.

In universum, nihil præter dolum et latam culpam quæ dolo proxima est præstare Tutor debet. Itaque si cum ipse omnia fecerit, vel Procurator ad judicia pupilli delectus vel minister ad administrationem rei familiaris in rebus pupilli aliquid peccaverit aut fortuitus aliquis casus, qui provideri non potuerit, damni aliquid rebus pupilli attulerit, præstare id Tutor non tenetur.

Omnibus autem in rebus pupillus meliorem suam conditionem, etiam sine Tutorum authoritate facere poterit, deteriorem non.

Quod si pupillus, postquam ex potestate Tutoris excesserit damnum passum se ab eodem senserit actionem eidem de male administratam tutelam infra tres annos et tres menses. Prescriptione in posterum obstante, instituere debebit.

Mulieres in aliena cura et tutela semper sint et filii familias quidem in parentum aut fratrum, si adulti sint, tutorum vel Cognatorum vel iis non existentibus, proximiorum cognatorum. Uxores maritorum de rebus tamen suis, sive inter vivos, sive testamento, Uxores cum Maritorum consensu tutore adhibito

liberam disponendi facultatem habeant.

De Praescriptionibus.

Siqs rem mobilem p triennium et tres dies, id est octodecim septimanas, immobilem autem per triginta annos, non vi, non clam, non alieno, sed suo nomine et titulo bonaq: fide, pacifice, sineq: ulla cujsqm interpellatione possederit, ne rerum dominia in incerto sint, Dominium ejs acqrat, neq: qsqm postea vindicare etiam poterit. Quod siqs titulum etiam ac bonam fidem docere non possit, bona autem ea per longissimi temporis praescriptionem, quadraginta minimum annorum spacio, pacifice et sine cujsqm interpellatione possederit, Eodem modo actioni, vindicationive locq amplius non erit.

Quod idem etiam ad hypothecata aut obligata bona pertinere debet, nisi intra quindecim annorum decursum ad acta aliqua authentica, eadem hypotheca aut obligatio renovata fuit.

+

Notationes ex Libro Syntagma Juris Universi dicto. Authoris Petri Gregorij Tholosani J.V.D.

Terra est illud omne quod terit pedibus hominu. l. 1. C. 2. — Terra

Vicinus, via publica terra motu vel aquarum injuria sublata vel intercepta teneb. p Terram suā ppriam iter publicum pati. Ibid. Lex Romana

Via publica solum publicum est, neq in his jus est, aliquid operis privati faciendi Ibid. Lex Romana.

Statutum Alexandri Severi Caesaris in deflectentes de via publica in alicuius possessionem. aut fustibus aut virgis, aut condemnaoni, aut (si persona dignior) contumelijs, subijci. Lex Rom. ibid. lib. 1. C. 2. §. 2 execrationibus obnoxius erat: si qs n recte monstrauerat iter. Ibid. — Via publica.

Aqua publicae usus communis. Nihilominus Legibus Romanor, Graecorum, Nolanor deductio in privata loca ex publico phibita est. lib. 1. C. 4. §. 2. — Aqua

Quae communia omnium sunt vel nullius, occupanti conceduntur. lex Rom. Caius in l. 3. de acq. rer. — Communia

Jure novellar injustus litigator qui convictus fuerit, temere lite alicui movisse, decima parte pecuniae in libello injuste petitae tenebatur & sumptibus adversario solvere. Authent. gen. — pœna indebitae vexa.

Quando alteri subveniri non potest sine alterius laesione
justius est alterum non juvare quam alium laedere.
Cap. deniq. Lex Canica.

Nequis cum alterius injuria locupletetur. l. nā hoc.

Decima. Decimae. Vota fidelium, pretia peccatorum, patrimonia
pauperum, tributa egentium animar. Ca. decim. Tri-
buta egenorum Deo praestita. Cap. Decimae.

Pecuniae obediunt omnia Eccl. c. 10.

Sicut protegit sapientia sic et pecunia Eccl. c. 7.

esse tolerabilia quae vetus consuetudo comprobat.

Societas justa. alios operam et industriam alios pecunias contri-
:buisse justa societas.

Vicina sunt occidere, et subsidia vitae denegare.
l. necare. de lib. agnosc. in P.

Patres. Patres natura fecit ut administri naturae et Rei-
:publicae essent filios alendo et probis mo-
:ribus instruendo.

Jura sanguinis nullo jure dirimi possunt. l. jura san-
:guinis.

Facta pro infectis haberi nequeunt. l. in bello.

Indignum est, ut qui natus adhuc non est, quinc nullo

mod.

+

modo male meritus uideri potest, de successione beneficio naturæ et legis dotata detrudatur sine causa. leg. si quis in suo.

Exhæredatus præsumitur et turpiter et flagitiose uiuere. l. si filiam. Causæ exhæredationis filiorum.

Bis septem ex causis exhæres filius esto
Si patrem feriat, uel male dicat ei
Carcere detrusum si negligat ac furiosum
Criminis accuset uel paret insidias:
Si dederit damnum graue, si nec ab hoste redemit
Testari uetet, se societue malis
Si mimos sequitur, uitietque cubile paternum
Non Orthodoxus. Filia si meretrix.

Item si ex diurno morbo decumbentibus ipsis parentibus cum uocarentque ope sua eos dignari noluerunt. Lactantij uerba: Filius perditus et impius existimatur qui patrem suum dereliquit nec illi obsequatur.

Etiam iudex exheredare potest filium uel prodigum uel incapacem. et extat exemplum apud Valerium Maximum in filio Fabij Maximi pro Pompeio exhæredato: Quem nimia Patris indulgentia heredem reliquerat, publica seueritas exhæredauit.

40

14

+

Ad valorem exhaeredationis: ut fiat consulto, non temere, aut calore iracundiae, alites non valet etiam cum justa Causa. leg. filium. Quemadmodum nec alij actus iracundia promouente gesti rati sunt. leg. qdqd calore. Quicquid calore iracundiae fit aut dicitur non prius ratum est quàm perseverantia apparuerit judicium Animi fuisse l. 3. de Divort. lib. 24 P. tit. 2.

Contrario et posteriore Actu ipso jure tollitur praecedens.

Posthumos exhaeredare non licet nec infantes, qui ejus aetatis non sunt, ut Causam ingratitudinis committere possint, qui vel alterius odio opprimi debeant. l. Siquis.

Propter benemerita deferuntur Successiones l. nec adiecit.

Qui ingratitudinem expertus est ad benefaciendum tardior est.

Ingratitudo Peremptoria res est ingratitudo, hostis gratiae, inimica salutis.

Repellitur exceptione ingratitudinis poena exhaeredi: tata ab exemptione bonorum per exhaeredantem venditorum

Cu

-diterum e jure redhibitionis gentilitia &c. retra-
ctus. Guill. Bene. ad dict. c. in eod. testamento.
Accusationis inter Parentes et liberos Patronos
et libertinos pietas et obsequium revocat in-
-tentionem. l. propter.
Quod favore Filior. inductum ē non debet in odium eo-
-rum retorqueri.
Subrogatum regulariter induit naturam ejus
cui subrogatur.
Elapso tempore querela vel renuntiatione ejus
facta per eum qui agere poterat, fit delatio ad se-
quentem gradum a patre non agente in nepotem
volentem agere. l. omnes et l. sicut. de praescript. 30 vel
40 anno.
Patris hereditas non adita non transmittitur. l. quo-
-niam forsitan C. de jure delib.
Nemo jure suo sine facto suo privari potest c. 1. de cler.
Legitima pars quae debetur Filijs et parentibus, a le-
-ge natura et Civili praestanda est. l. Nam et si parent.
Et proinde fieri non potest per Testatorem, ut leges non

habeant locum in suo Testamento sine justa ~~causa~~ et
præmissa Causa.

Anathematis mucrone damnant Patres Concilio Gangrensi qui filijs nutrimentum et necessaria non exhibuerunt.

Transversales ex cognatis ultra fratres denegatur querela inofficiosi Testamenti l. 1 de inofficioso testamento.

Melioranda Dotis

Si tempore quo dos data est (ut in l. cumque ff. ad leg. Fal.) Facultates Parentis fuerunt tenues et tempore mortis excrevisse appareat, crescit legitima et petit supplementum, etiamsi Filia simpliciter bonis paternis renuntiavit, qua renuntiatio ad præsentia extenditur. Bald. in l. pactum dotali de collat. C. in l. quamvis et alij quia juramentum intelligitur appositum cum clausula, si res in eodem statu remaneant.

Sed huic sententiæ plures et melioribus rationibus obsistunt. Non posse supplementum post renuntiationem auctis facultatibus tempore patris mortis petere, quemadmodum nec diminutis facultatibus tempore mortis debere dotem illi diminui. Et ita judicatum est

Aresto

Aresto Curiæ Senatus Burdegalensis.
Seius si nulla renuntiatio facta est.
Paria sunt aliquid non esse vel esse inutiliter. l. quo-
ties quis tatis.
Posthumis si abortivi nascantur legitima non debe-
tur. l. 2. de post hered. instit. Natis denegari non
potest. § posthumi de exhered. liber. inter cætera
de lib. et posthum.
Si quis aliquem testari coegerit in sui favorem vel alte-
rius, quæstione criminali heres submovebitur, nec va-
lebit testamentum. l. 1. si quis. aliq. testa. prohib. lib.
6. C. tit. 34. Quia ex voluntate aliena est testamentum
inutile ut captatorium. l. illa institutio. et l. captato-
riæ. Neque obtinet institutio in favorem ejus qui te-
stamentum fieri ita curaverit, neque etiam in favorem
alterius quam cogentis. l. 1. si quis aliq. et.
Quemadmodum et is qui impedimento fuisse monstratur,
ne testamentum ordinaret, vel ne ordinatum mutaret,
ut indigna persona successionis compendio removetur.
l. 1. C. eo. l. 2. et l. Corruit etiam testamentum si he-
res non adeat hæreditatem, vel si ea repudiet. l. si nemo.

1 Si tempore testamenti conditi mortuus sit heres in:stitutus, quem Testator putabat uiuere. l. uni § in pri: :mo. 2. Si heres moriatur ante Testatorem. d. l. uni § secundo. 3. Si heres extraneus moriatur ante aditam hereditatem. d. l. uni § in nouissimo.

Sed et metu alicuius testamentum conditum impugna:ri potest (quia metus causa) - ut metus reuerentiae uel uerecundiae presentiae Patris uel Mariti. hoc explicat Benedict. ad ca. Raynutius ad uerb. condidit. num. 2. 3. et seq.

Mors ut omnia ita dominium soluit.

De Succes:sionibus.

Qui Testamentum allegat probare debet, quia intentio ejus qui sine testamento dicit et ab intestato se esse successorem iure communi defenditur. § intestatorum.

Et justa hereditas illa absolute, quae ab intestato defertur. l. si igitur. de hered.

Personae successurae. Descendentes. Ascendentes. Collaterales. Masculi, Feminae, nati, et posthumi, a quibus et quibus debetur successio.

R 1. In subsidium uoluntatum uiuentium morte interceptarum lex successionem introduxit, ut quod fere omnes desi:derant nempe sibi conjunctos sanguine potius sua

bona

bona habere, et quo gradu proximiores sunt, eo magis ut plus dilecti, id ea providentia suppleret. tant l. 1. famil. ercisc. sicq ex arbitrio viventium desideria morientium non sine ratione colligimus. l. 4. de natu. lib. C. sequitur in hoc lex naturæ non corruptæ in homine voluntatem. ut et natura vocat volentes proximos regulariter sanguine ad successionem l. fin. que lega. C. si. et lex.

Proximus is est quem nemo capax successionis antecedit in gradu. l. 2. § hæreditas. Cuius numeri erit qui adhuc natus non est verum conceptus nasci speratq. et genitus, et qui gestatq in utero. d. l. 2. de suis. Quia quod pertinet ad suum commodum qui in utero est pro nato habetur. l. qui in utero.

R 2° Deferri successiones intestati ad proximiores, quia ad hos luctus etiam magis pertinet defunctorum. l. manifestissima § sed cum in secundam. Et secundum naturam est ut ad quem pertinent incommoda pertineant et commoda. Proximioribus autem proximiorum defertur onus nempe tutela. Ergo et successionem deferri æquum est. Levitici Cap. XXV. v. 10 et 11. Revertetur homo ad possessionem suam, et unusquisq redibit ad familiam pristinam.

3.° Familiarum nomen ex eo conseruatur dum ad proximos tantum deuoluitur successio defunctorum. Omnes quippe cognati qui de familia sunt uidentur esse unum quodammodo corpus.

Inter descendentes Filij naturales et legitimi primum gradum tenent. Scriptum quippe est in lege diuina: Filius ergo hæres. D. Paulus ad Galat. C. 4. Filij uero naturales et legitimi ij sunt, qui secundum legem Naturæ et legem Ciuilem procreati sunt. id est quos Nuptiæ demonstrant. Nuptiæ autem Iustæ sunt, quæ secundum præcepta legum fiunt.

Pubertas in potentia coeundi, non in annorum numero, ut pubes dicatur qui generare potest. C. 3. § fin. de despon. impub.

Arist. in Crealibus. inducit Mulierem fatentem se uitiatam esse septennem.

Macrobius seu juxta (Clitarchum) Mandrorum fæminæ septennes pariunt, quadragenariæ senectam accedunt.

Calingæ ejusdem Indiæ fæminæ quinquennes concipiunt octauum uitæ annum non excedunt.

Notat Gregorius in Dialogis puerum nouennem suam nutricem impregnasse. glos. in summ 20 quæst 1. Phares Filius Judæ genuit Esron cum tantum nouem annos haberet. Salomon in undecimo anno genuit Roboam. Nam Roboam

successit

Nuptiæ Terras implent Virginitas Paradisum. Dionysius Halicarnass.

44

successit Patri Salomoni agens annu 40. 3. Regu 14.
Salomon aut dum vitam et regnum deseruit, erat
annor 52. anno aut 12° Regnu suscepit 3. Regu c. 2.
et quadraginta tantum tenuit. 3. Regu 11. Achaz etiam
procreavit decennis Ezechiam. nam anno 20° aetatis regnu
consecutus administravit 16. sic obiit anno vitae suae 36.
4 Regu 16. Jam aut Ezechias Patri successit in Regno
natus anno 25. eod. Cap. Regu. Et D. Hieronimus
commemorat muliesculam aliqui provectam factam
fuisse a puero decenni gravidam.

Nihilominus communis pubertas in viris 14 annor
in feminis 12 § 1. quib. mod. tut. finit.

Duo sunt concurrentia quae actum perficiunt. Voluntas et
potestas.

Proximitas sanguinis nuptias vetitas facit et
impias. Agnatio a Patre Cognatio a Matre est. Instit. §
Cognati [vulgo quaesitos] quasi ex uno nati, et quasi commune nascen-
di habentes initium, ij q. sic vocantur qui per feminas con-
junguntur. ut Avunculi. Fratres sororini etc.
Agnati vocantur qui per masculos conjunguntur ut Patrui,
Fratres patrueles etc. Quo fit ut jus agnationis aliud
est a jure cognationis. Cognatio alia est quae necessi-

tudinē sanguinis, alia ē quæ ē affinitatē contrahitr. Altē naturalis alia. Ciuilis alia. Alia mixta.

Iura sanguinis nullo jurē ciuili dirimi possunt. l. iura sangu.

Ciuilis cognatio ē quæ ad similitudinē graduū naturalium introducta ē et hæc uel Sæcularis uel Spiritualis.

Sæcularis ex Adoptione nascitur.

Spiritualis ex susceptione infantis in Sacro Lauacro.

Affines sunt, Viri et Vxoris, consanguinej.

Vir et uxor affines n̄ dicuntr eo quod juncti sunt, quod aūt junctum et confusū ē, fines aut terminos n̄ habet, de qui sdime illos sequuntr affines.

Consanguinej sunt ex eodē sanguine orti. l. 1. § fi. jus. inde consanguinitas quā Iuris consulti interdū necessitudinē uocant aliqdō jus sanguinis.

Iure Canico p carnis copulam uiri et mulieris, inter uirum et consanguineas mulieris item inter mulierem et consanguineos uiri contrahitur affinitas primigeneis in eo gradu quo ē consanguinitas, non autem inter consanguineos uiri et consanguineos mulieris contrahitr. c. quod dup his. de consang. et affte.

Existentes in pari gradu pari modo ad successionē admitti debent. § 1. de hered.

Descendentes

Descendentes ascendentibus præferuntur. d. l. intestati
nulla distinctione adhibita natorum et posthumorum,
filiorum et filiarum, sæcularium aut religiosorum. Jus Romanorum.
Nam illi jure Civili succedunt vel Monasteria loco
illorum. l. fin. § si vero.

Generalis Consuetudo Galliarum filios filiasve Religionem ingressos incapaces successionis paternæ
maternæ et aliorum decernit. Consuetudo Galliarum
1mo quod jure Divino prohibitum eis dari successionem
inter proximos. sed sacrificia, oblationes, decimæ,
primitiæ. Deuter. 8. cap. 2do quia pro mortuis et
sepultis habentur. 3tio. quia monachorum cognatio
est in Cœlis. 4to quod familiam non extinguerent.

Ratio. Cur potius liberi quam Pater vel Mater ad successionem intestati admittantur. Quia Parentes ad bona liberorum ratio miserationis admittit, liberos vero simul
naturæ et parentum commune votum.

Ordo naturæ est seniores prius interire et prius natos, posteros superesse et succedere. unde ratio naturalis liberos prius vocari debere ad paterna
bona suadet.

Lex est subsidiaria voluntatis Antecessoris, quæ colli

45

+

git ex his quæ fieri solent, noluisse defunctum alie-
nas ab hæredem proprie ponere, atq; Filios suos magis
dilexisse. l. cum acutissimi. Cum nullus affectus sit
qui vincat paternum. l. f. §. 1. de curat. furio. Neque
paterna vel materna jura aboleri possunt. Et ita
præsumit lex Patrem si disposuisset, Filio hæreditatem
non fuisse ablaturum. Filij parentes non Parentibus
Filij thesaurizare debent. juxta D. Paul. 2. ad Cor. 11.
Consuetudo legi contraria corruptela potius et mali
exempli dicenda est. c. cum haberet.
Legibus non judicatis exemplis disputanda veri-
tas est. l. non exemplis. de senten. et interlocut.
Quid prodest assertio ejus quod peccati habet vestigia
nisi in pœnitentia et pœnam? Et quomodo damna-
tum a lege divina et humana delictum poterit abe-
qui ex illo pœnam meretur, approbari et reddi bonum.
Liberi illegitimi. Matri turpis partus Patri probrum
et piaculum.

NB. Spuriorum inter insignia concessa deferri Nota
cum baculo quod vocant barram quæ incipit a sinistris
et desinit in imum latus dexterum. Procedentium vero
non ex linea recta sed ex transversali et collaterali
Nota

Nota VI in insignibus esse differentiam inter directe succedentes.

Bene audire apud homines præstat omnibus divitijs.

Successio nepotum tanquam filiorum vel ex filijs descendentium potior successione ascendentium vel collateralium. Nepotes.

In Successione morte Patrisfamilias, sive filijfamilias, liberi ejus si sint, omnibus alijs prælati succedunt. Primi quidem gradus æqualiter succedunt. Nepotes et ulteriores in stirpes. Non distinguendo sexum vel jura potestatis, sed naturali causa inspecta.

In feudis nepos ex primogenito filio excludit Patruum in Successione feudi, quando natus vel conceptus est tempore mortis avi de cujus successione agitur. Nam si post mortem avi conceptus esset succumberet petitioni et Patruus præferretur. Bal. ad l. de suis et leg. hered.

Si nepos Primogeniti natus est post Patruum, tunc nepos debeat excludi a successione Regni vel aliorum bonorum quæ primogenitis deferuntur. quia non potest dici primogenitus neque in eum translatum dicitur Ius primogenituræ cum natus sit post Patruum. primogenitus intelligitur natus primus de genere vel de agnatis. c. Joseph. de verb. signific. Sanguinis institutus cursus a natura pervertj non potest.

In conditionibus rerum pacta apposita sequenda sunt.

Subrogati eandem habent Causam quam habituri essent,
ij, in quorum sunt loco. l. cum qui. § qui injuriarum.

Sensus ē aliquorum, Nepotes succedere auo ex per-
sona propria et non patris, repraesentato tantum in
gradu filio et non in persona. Et potissimum nepo-
tes filiae a renuntiatione quae ob juramentum non
potest ex persona sua petere supplementum. Excludi
vero non potest juramento Matris quia juramentum personale
est et auus debet legitimam etiam nepoti, quia Nepos
sublata filia loco filiae est.

Filius si Patrem occiderit, nepos non potest succedere in bona
Aui etiam insons. Et homicida reddit incapacem,
bona quae hac uia scelerata assecutus est, ab haere-
dibus eius eruuntur ut ab indignis. Sic etiam et fra-
tricidae. et alij agnaticidae uxoricidae. etc.

Repulsae foeminarum a Successione Rationes. 1ma quia transla-
:tis bonis in extraneas Cappellationes et in alios honoris titu-
:los nominum et splendor familiae occidit. 2o quia alienandi aju-
stitia agnatorum spolia in alienum nomen transferri. 3tio
quod lugubris patrimonij status mouet post morte tantum
mas inhaerentium imagines majorum reuulsas, et alienis
titulis bona adscripta. Data aliquid Matri successio
ad solatium.

ad solatium liberorum amissorum a Claudio Caesare.
Deficientis portio eis qui sunt de stirpe accrescit, quamdiu aliqs ex illa superstes erit, neq ad alterius stirpis personam defertur. & consequens.
In bonis adventitiis vulgo quaesitis seu fortuna succedit per stirpes, in aequali gradu.
In bonis vero profectitiis si paterna sunt pater, si materna Mater, praefertur alterius lineae ascendenti etiam in aequali gradu existenti. 47 De successione ascendentium.
Si tamen qui dederunt sint in gradu dispari cum prioribus ex alia linea ab illis excludentur. veluti Avus Paternus dedit Titio nepoti mortuo, mater Titij praefertur avo Paterno in his etiam bonis, et in alijs quaesitis ex linea paterna. Et ita etiam Pater Titij excluderet avum Maternum in bonis quoq quaesitis ex linea Materna. authent defuncto. Sic in superioribus alijs etiam in bonis ab alia linea quaesitis priores ex alia linea defuncto potiores sunt. quamvis in descendentibus paulo diversum sanctum.
Qui luctu et maerore affliguntur, in aliquo relevantur, inque solatium amissorum primorum hereditatem luctuosam consequuntur. Et Cicero. Ad quem summus maeror ex morte

alterius venit ad eundem summum successionis honorem pervenire oportet.

Honor non consistit in sola reverentia sed in benefaciendo et largitione bonorum. Marc. 7.

Propter benemerita deferri successiones, responsum est l. nec adjecit.

Prima naturæ lex diligere parentes.

Ut malæ famæ est qui dereliquit Patrem, ita maledictus a Deo qui exasperat Matrem Eccl. 3. c.

Jure Civili statim ubi natus est posthumus, fit hæres patris et Matris si vivus perfecte natus sit, et si vocem non emiserit et licet illico postquam in terram cecidit, vel in manibus obstetricis decessit. l. 2. et 3. C. de posthum hæred.

Duo vincula conjunctionis uno sunt fortiora.

Si quis decedat sine descendentibus vel ascendentibus, vel cum illis sed qui repudiarunt hæreditatem, vel eam consequi non possunt, vel si non adita et non transmissa decesserunt, juxta l. defuncti C. de legit hæred. si sunt ei fratres uterini et consanguinei simul, id est ex utroque nati parente Patre et Matre, illi succedant, et excludant fratres ex altero tantum latere conjunctos

;ctos: qui tamen si soli supersint, sine fratribus u-
;trinq conjunctis, mortuo sive ex patre tantum, sive
ex Matre tantum conjuncto succedunt soli alijs agna-
;tis exclusis. auth. itaq commum. de succ. authen 48
cessante. Authen post fratres.

Ita duo vincula conjunctionis fraternæ uno sunt
fortiora. Et unum proximius unius etiã lateris
fraternitatis fortius ratione gradus, præstantius
aliorum agnatorum. Itaq hic distinguendum est
a quibus an a patre vel a Matre bona defuncto
advenerint, nam sive sint Paterna sive Materna,
semp utrinq conjunctus excludit ex altera parte
conjunctum, ut iste succedens in patrimonio boniq
non patris aut Matris sed fratris.

NB. ex uno patre nati consanguinei tantũ.
ex una Matre uterini tantũ vocantr.

Sed si concurrant in successione defuncti frater
uterinus tantum, et frater consanguineus tantum,
dicunt in bonis Paternis præferri consanguineum
tantũ, in bonis Maternis uterinum tantum, in
bonis aliunde quæsitis æqualiter utrosq vel filios
eorum.

eorum.

Nb jure repraesentationis successio.

1. Nb Jus repraesentationis non habet locum in ulterioribus agnatis ultra fratres fratrumque filios.

2. Utrinque conjunctus praefertur conjuncto ex uno latere tantum.

3. Inter fratres defuncti fratrumque filios successio dividitur per stirpes. Inter ulteriores per capita. § si vero neque fratres.

Jure Romanorum novissimo, omnes differentiae cognationis et agnationis in successionibus intestati antiquatae, sed cognati cum agnatis defuncti, si in aequali gradu sunt aequaliter succedunt, si soli in priori gradu posteriores gradus excludunt, sublata etiam sexus differentia. Auth. in successione, de suis et legit. lib. Auth. post fratres C. de legit. haered. § His autem. § illud. § Si vero neque de here. ab int. usque ad decimum gradum.

In Gallia confiscato corpore confiscantur et bona, excluduntque agnati et alij a successione.

Cognati et agnati militum jure Civili non succedebant nisi ad quintumusque gradum, quo deficiente bona

Fisco

Fisco vel Principi quærebant, ut pote ex præsumptione certissima quod ex militari præda quæ populi vel Principis est quæsita essent, et facile coædirent unde separata essent. 49

De bonis Militum cælestis militiæ Sacerdotum et aliorum ex clero. bona intuitu Ecclæ vel ex Ecclesijs quas regunt acquisita Ecclesijs relinqui, aliunde vero quæsita Successoribus ex generis præminentibus debet. C. 1 de Suc. intest.

Num. C. 27. Verba legis Divinæ. Justam rem postulant Filiæ Salphaad, da eis inter cognatos possessionem Patris sui, et ij in hæreditate succedant. Successio

E Republica esse conservare familiarum splendorem posteris, ut bene gestorum majorum memoriarum nomine et bonis in perpetuum superstes, ad imitationem virtutis et actionem impelleret. Ut ferunt Themistoclem dixisse: Miltiadis tropha sibi somnum adimere. Plut. in Polit.

Felicitas et Nobilitas indigent opibus, nec facile præclaras res aget is cui deficiunt facultates. Arist. Eth. 1. c. 8.

E Republica est non pati alienigenas spoliari incolarum,

larum opes, et cum mulieribus patrimonia ampla alio transferri, et pauperes agnatos et uiros qui obsequ. Reip.cæ commodis nascuntur, et Patriæ moriuntur (l. postliminium) uidere inopes, Utile namque ei habere diuites aut diuitijs abundantes Subditos. § Cogitatio.

Nepos de agnatione Matris non dicitur, illa enim principium et finis suæ familiæ. Sed de genere Patris ratione cuius defertur Successio intestati. Et quamuis mutetur sexus in nepote, et is ratione sexus idoneus uideatur Successioni, tamen remanet Substantia aliena radicis exclusa, et fructus non censetur genuinus eius arboris unde mater exiuit, ut potius de substantia Mariti Matris sit, ueluti ex alterius arboris insitione editus (Auth. Cessante. de leg. hered) cuius substantiam et genus refert.

Duo sunt necessaria ad conseruationem agnationis: Sexus Masculinus, et quod ex masculinis agnatis quis genitus sit § 1 de leg. agn. suc. quorum altero deficiente quia substantialis Causa ex his componitur iunctis, deficit succedendi potestas. Arg. fin. l. de assess.

Jure Romanorum nouissime introducta alia Causa Successionis ut si cum liberis decesserit Maritus locuples

relicta

relicta Coniuge superstite quae non habuerit dotem, illa accipiat ex ejus bonis quartam partem, si sint tres vel pauciores filij, si plures succedat cum eis pro viri-:li in usufructu, relicta liberis proprietate. imputatoque in talem portionem quod habuit a Marito. Auth. praeterea. C. unde vir et uxor. § quoniam vero.

Contra leges generales pacta inita rejiciunt. l. 11 du-:bium. 50

Lex Ranica. lib. 4. Volumus ut uxores defunctorum post obitum maritorum, tertiam partem collaboratio-:nis quam simul in beneficio collaboraverunt accipi-:ant. Et de his rebus quas is qui illud beneficium habuit aliunde, adduxit vel comparavit, vel ei ab amicis suis collatum est, has volumus tam ad orphanos defun-:ctorum quam ad uxores eorum pervenire. Uxor

Lex eadem. Quicunque ex quacunque natione legitimam uxorem acceperit, si eam mori contigerit sine filijs amborum, eorum vir uxori suae succedat et omnia bona percipiat.

Lex Saxonum. De eo quod vir et mulier simul conquisierint mulier mediam portionem accipiat. et hoc apud West-:phalos. Apud Ostphalos et Angrarios, nihil accipiat,

Sed contenta sit dote sua.
Iure societatis iustum est, ut damnum ita et lucrum commu;
;nicari, ne sit Societas Leonina. l. si non fuerint
Iure Civili Mulieres teneri operari in utilitatem mari;
;torum Et omnia acquisita per uxorem censent acquisi;
;ta vel ex bonis mariti vel contemplatione ejus, evitan;
;dae suspicionis turpis quaestus causa. l. Quintus Mucius.

Dni w Roku Climakteryczne ex Con[illegible]tia Wielu Authorow wynotowane.

w Styczniu. 1. 2. 4. 5. 7. 8. 25.

w Lutym 1. 16. 17. 18.

w Marcu 1. 15. 16. 17.

w Kwietniu 6. 7. 8. 15. 18. 30.

w Maiu – 7. 8. 15. 17.

w Czerwcu – 6. 8.

w Lipcu – 17. 20.

w Sierpniu 1. 10. 20.

w Wrzesniu 10. 15. 18.

w Pazdzierniku 6.

w Listopadzie 6. 16. 17.

w Grudniu 1. 6. 7. 15. 18.

Wiadomości o biegu Słonecznym na każdy Rok przez 12. Planet Zodyacznych albo Znaków Niebieskich które nazywaią tak: Baran, Byk, Bliznięta, Rak, Lew, Panna, Waga, Niedźwiadek, Strzelec, Koziorożec, Wodnik, Ryby.

1. Baran iest Znak ognisty, Słonce wnim panuie od dnia 21 Marca aż do dnia 21 Kwietnia. Kto się tego czasu rodzi bywa Cholerycżny, to iest gorący y suchy.

2. Byk Znak iest Ziemny, Słonce wnim panuie od dnia 21 Kwietnia aż do dnia 21 Maia. Kto się tego czasu rodzi bywa melankolicżny to iest zimny y suchy.

3. Bliznięta iest Znak powietrzny, Słonce wnim pa:nuie od dnia 21. Maia aż do dnia 21 Czerwca, kto się tego czasu rodzi iest krwisty, to iest gorący y wil:gotny.

4. Rak iest znak wodny, Słonce wnim panuie od dnia 21 Czerwca aż do dnia 22 Lipca. Kto się tego czasu rodzi iest flegmatycżny, to iest zimny y wilgotny.

5. Lew iest Znak ognisty, panuie wnim Słonce od dnia 22 Lipca aż do dnia 23. Sierpnia, kto się tego czasu

rodzi

rodzi iest cholerycżny.

6. Panna iest znak ziemny, Słońce wnim panuie od dnia 23. Sierpnia aż do dnia 24. Września, kto się tego czasu rodzi iest melankoliczny.

7. Waga iest znak powietrzny, Słońce w nim panuie od dnia 24. Września aż do dnia 23. Października. kto się tego czasu rodzi iest krwisty.

8. Niedzwiadek iest znak wodny panuie wnim Słońce od dnia 24. Października aż do dnia 23 Listopada, kto się tego czasu rodzi iest flegmatyczny.

9. Strzelec iest znamie ogniste panuie wnim Słońce od dnia 23. Listopada aż do dnia 22 Grudnia, kto się tego czasu rodzi bywa ~~melankoliczny~~. choleryczny.

10. Koziorozec iest znak ziemny panuie Słońce wnim od dnia 22 Grudnia aż do dnia 21 Stycznia, kto się tego czasu rodzi bywa melankoliczny.

11. Wodnik iest znamie powietrzne, panuie w nim Słońce od dnia 21. Stycznia aż do dnia 19. Lutego kto się tego czasu rodzi iest krwisty.

12. Ryby iest znamie wodne, Słońce wnich panuie

od dnia 19. Lutego aż do dnia 21 Marca, kto się tego cza-
su rodzi iest krwisty.

Cholerycżny.

Hardy, śmiały, zarosły, szczupły niecierpliwy.
Na żołty, przechytry, suchy y gniewliwy.

Melancholiczny.

Okryty, smutny, zazdrosny, twarz iego zostawa
Jest skrupulat, oszuka, nierad wiele dawa.

Krwisty.

Szczodry, śmieszny, wesoły, na twarzy czerwony
Takoż cielisty, stateczny, ku wszelkiemu skłonny.

Flegmatyczny.

Śpioch, leniwiec, otyły, a rad często pluie
Niepamiętny, twarz białey cery pokazuie.

Wiadomość albo Pamięć

Którego Roku Miasta, Prowincye, Zakony niektóre stawiły się, jedne przed Narodzeniem, drugie po Narodzeniu Chrystusa Pana, y po Potopie który był po Stworzeniu Świata A^o 1656. początki brały.

53

Babylon oraz y Monarchia Assyryjska zaczęła się od Stworzenia Świata Roku - - -	1719.
Lugdun Roku od Stworzenia Świata - - -	2440.
Troia od Stworzenia Świata - - - -	2460.
Atheny Roku - - - - - - -	2468.
Szkockie Królestwo - - - - -	3100.
Lutetia - - - - - - - -	3140.
Rzym - - - - - - - -	3231.
Monarchia Rzymska - - - - - -	3903.
Perska Monarchia od Cyrusa - - -	3426.
Grecka Monarchia od Alexandra - - -	3621.
Królestwo Egiptskie od Ptolomeusza - -	3641.
Moguncya - - - - - - -	3646.

Po Narodzeniu zaś Chrystusa Pana którego przypadło po Stworzeniu Świata (te zakładzono) - - - w lat 3968.

Brytania ktora się zowie Armorica w lat – 343.
Francya w lat - - - - - - - - - - - 420.
Flandrya w lat - - - - - - - - - - 445.
Wenecya w lat - - - - - - - - - - 452.
Polska od Lecha - - - - - - - - - 550.
Machometismus nastał w lat - - - - - 621.
Hispania w lat - - - - - - - - - - 742.
Krolestwo Węgierskie w lat - - - - - - 744.
Anglia w lat - - - - - - - - - - - 801.
Lotaryngia w lat - - - - - - - - - - 844.
Moskiewskie Panstwo w lat - - - - 861.
Xięstwo Normanskie - - - - - - 912.
Krolestwo Nawarskie - - - - - 990.
Krolestwo Polskie - - - - - - - - 997.
Krolestwo Czeskie w lat - - - - - 1086.
Krolestwo Portugalskie w lat - - - 1110.
Turcy Othomanscy w lat - - - 1300.
Imperium Orientis dostało się Turkowi 1453.

Aklandowie

Holandowie odłączyli się od Hiszpanów w lat 1579

Unia W. X. L. z Koroną Polską powtore w lat 1581.

Poznań Miasto założono w lat - - - 680.

Kraków w lat - - - - - 700.

Warszawa - - - - - - 1252.

Wilno, Troki - - - - - - 1507.

Zamość - - - - - - 1507.

Akademia Krakowska - - - - - 1401.

Akademia Poznańska - - - - 1501.

Akademia Wileńska - - - - 1570.

Akademia Zamoyska - - - - 1594.

Zakony

S. Bazylego w lat	300.	Carthusianor	1092
S. Augustyna w lat	390.	Can.ci Regular	1095
S. Benedykta - -	494.	Cistercienses	1098
Zakon Cluniacensis -	913.	S. Joan in Hierusal.	1099
Camaldulensis -	1000.	S. Bernardi -	1113.
Hospitalis S. Antonij	1095.	Premonstratenses	1120.

Carmelitæ wlat	1181.	Eremitæ S. Hieron.	1380.
Prædicator	1206.	Minimor.	1450.
Moniales S. Claræ	1211	Capucini	1525.
S. Francisci	1212.	Theatinorum	1528.
Celestinor et Eremi:		Iesuitarum	1538.
tar S. Pauli	1215.	Bonifratres	1537.
Redempt. Captivor	1264.	Congr. S. Nerei	1564.
Iesuati à S. Columb	1356.	Eqtes S. Spiritûs	1579.

Author harum Notationum Antonius Duraysky qui se asserit notasse ex Francisco Alleo Arabe Christianus et ex Tabulis Chron.

Respublicæ Liberæ præsenti adhuc statu sub Annum 1710.

Veneti seu Ordines Belgij fœderati vulgo Olendrowie.
Helvetia vulgo Szwaycarska Ziemia.
Ordines Lucæ a Luca Prowincia vulgo Lukieska Ziemia.
Genuenses.
Ungari jam ab solutum dominium a Cæsare Christiano 1716.
Poloni: si credere fas est. Tamen aurea libertas hucusque exstitit.

ex Authore Orminsio.

55

Omnibus in rebus feliciter omnia cedent
Si statues finem principiumq Deum.
Ludens taxillis bene respice quid sit in illis
Spes tua, res tua, sors tua, mors tua pendet in illis.
Haec uia qua per opes uadis est pessima cladis
Sed pro Deo spretis omnibus astra petis.
Felix ter felix cui mens est conscia recti
Nam Virtus Caelos scandit et astra petit.
Nobilitas gemma est: unam Mars strenuus affert.
Altera ab eximia Palladis arte uenit.
Quisquis apes, undasq timet, spinasq Roseti
Non mel, non pisces, non feret ille rosas.
Vita hominum Oceanus regina pecunia Cymba est
Nauigat infelix qui caret huius ope.
Non nisi pressa dabit uitis generosa Falernum
Non nisi res multo parta labore uenit.
Spernere mundum, spernere nullum, spernere sese
Spernere se sperni, quatuor ista beant.

Prognostyk Dni Tydniowych na ktory z nich Dzien Nowego lata padnie. ex V. Beda.

Pierwszy dzien Stycznia, iezli padnie na dzien Nie:
:dzielny, tedy Zima będzie Spokoyna, Wiosna dzdzy:
:sta y niepogodna, Lato suche, Wina dostatek.

Jesli w Poniedziałek Zima pomieszana Wiosna do:
bra, Lato niestateczne, Wina niedobre.

Jesli we Wtorek. Zima Chmurna; Wiosna dzdzysta
z Wiatrami, Lato suche, Wina mało.

Jesli na Srodę. Zima tęga y przykra, Wiosna niesta:
teczna Lato wesołe, Wina obfitosc.

Jesli na Czwartek Zima przyiemna, Wiosna uprzy:
:krzona, Lato suche, Wina dobre.

Jesli na Piątek Zima niestateczna, Wiosna piękna
Lato suche y dobre, Wina obfitosci.

Jesli na Sobotę Zima okropna dla częstey zawieruchy
Wiosna niepogodna, Zboża y Wina zarażone.

In Venetiam Barclaius.

Viderat Adriacis Venetam Neptunus in undis
Stare Urbem et toto ponere jura mari
Nunc mihi Tarpeias quantum uis Jupiter arces
Objice et illa tuæ mœnia Martis ait
Si Pelago Tybrim præfers Urbem aspice utramq;
Illam homines dices hanc posuisse Deos.

Expositio propria

Vervex cum puero puer alter Sponsa Maritus
Cultello, flammis, fune, ligone cadunt

Mąż Żona Chłopczyk Skop z drugim Chłopczykiem
Giną ogniem powrozem Motyką Nożykiem.

Skop z Chłopcem Chłopiec drugi Mąż z Żoną jedyną
Nożem ogniem powrozem y Motyką giną

Skop z Chłopcem Chłopiec drugi Małżonka Mąż giną
Nożykiem ogniem motyką y liną

Skop z Chłopcem Chłopiec drugi Małżonka z Małżonkiem
Giną Nożykiem ogniem motyką postronkiem

Skop z Chłopcem Chłopiec drugi Małżonka Małżonek
Giną przez Nożyk Ogień Motykę postronek.

Skop, małżonek z małżonką, także dwa Chłopczyki
Giną od ognia, noża, liny, y motyki.

Męża z Żoną, Skopa, Chłopca, y Chłopczyka
Chce stracić ogień, nóż, linia, motyka.

Ogień małżonkę a nóż dwuch Chłopców y Skopa
Lina z motyką tracą Żennego Chłopa

Skop, Chłopiec, z drugim Chłopcem, Mąż iego Małżonka
Giną od ognia, noża, motyki, postronka.

Nad Skopem y Chłopcami y miłe małżeństwo
z Liną ogniem Motyką, nóż bierze zwycięstwo.

+

Introductio propria Causae Successorum olim M.
tini Wężyk Castellani de Vielunen. 1709. Lu
dicta coram Judicio Compromissoriali.

57

Niech się ztąd publiczna niegorszy opinio, że
tanti mali nefas nec verbis excusabile Crimen
pod Decyzyą teraźnieyszego przychodzi Sądu.
Bo czy to Magna Nomina WWM Panow weźmie
in trutinam, ipsa fatebitur invidia, że nietylko
ta Sprawa, ale y ta ktora teraz w tkeiącey wnętrznym
pożarem Oyczyznie, inter Principes populi distinguunt
Judice ferro, mogłaby się profundis sensibus WW
MM Panow bespiecznie poddać. Czyli na Maie:
:stat Sądu tego reflectować się zechce, takiey po:
:wagi bydz przyzna, że swoią prærogatywą wszyst:
:kie politycznych Narodow przechodzi Zwierzchno:
:ści y Władze. Bo tamte maią między sobą prawem
opisane dystynkcye, y iedna w drugiey Iurisdyk:
:cyą wdawać się niemoże. Sąd zaś Compromissarski
wszystkie Sprawy y diwersye, iłe ich prona in litem
humanitas wynaleść może, irrevocabili sensu sądzi,
y uznawa. Prawa bene moratarum Gentium

ktorych drugie czasu momenta distinctim wyliczać
nie pozwalaią tak godnosc Sądu tego opisaby:
Si constet de Compromisso et aduersarius uocatus,
excipiat coram Ordinario, Iudex debet remittere
ad Arbitrum electum litigantes pœnâ impositâ.
(Ius Commune przeczytać).
Statut Wołyński w Rozdziale 4. Artykule 60. naka-
zuie Ordynaryinym Iurisdykcyom sacrosancte
exequi Decreta Sądu tego.
Prawa Koronne nieważyły się y wspomnieć o tym,
a to dlatego że nefas erat wdawać się indisqui-
sitionem takowych Decretow, ponieważ y sam
Naywyższy wszytkich Sędziow Sędzia, liberum
arbitrium Człowiekowi nieodiął.
Iako tedy de authoritate et securitate Sądu tego
nikt wątpić niemoże, tak winszować obu Stronom
należy, że zgodnie tanto Iudicio submittere fasces. Że zaś
tu cogor inuita uerba conari przepraszam Wielm
Ie. Pana Podczaszego Wołyn. mego m. Pana, bo mię do
tego

tego strinxit sanguine partus amor. Więc kiedy
WMMćDP. suscepto munere sacro zasiedliście
na mieyscu tego, do ktorego Animae interfectorum
sub altari clamabant: Quousq vindicabis sanguinem
Nostrum. Przynoszę y ja przed Pańskim WMMPanow
Animas Interfectorum. Wielm niegdy sp. Im Pana
Konstantego Węzyka Kasztelanica Wieluńskie-
go Obersztertleytnanta JKMci, nunquam satis
deplorando fato zabitego Kijpniewicka Kaprala
Tarnawskiego, Woyciecha etc Dragonow etc.

Przez lat 704. ześ tylko z Państwa Izraelskiego Krolow
zbawionych. Naprzod przez lat 120 (gdyż też y 12 pokolenia Iudeam Bożym rządziło) trzech Krolow było, z tych
Dawid zbawiony Saul potępiony o Salomonie niewiemy
Za Krolestwa Iudy ktore przez lat 304 trwało 20 Krolow
było, z ktorych 5. zbawieni a 13 potępionych, o 2. Bog nie-
obiawił. Za Krolestwa Izraela przez lat 242 Krolow
21 było (i wszyscy nieszczęśliwie potępieni. Ex Concione Admodum
Rdi Josephi Kleczynski S.J. Concionatoris Lublinens
habita anno 1714 circa ingressum Tribunalis Lublinen

Lusus Nicarchi de Crepitu ventris

Interimit Crepitus ventris detentus in alvo
Et servat, blæsum dum canit ille melos
Ergo si perimit crepitus servatq canendo
Regibus imperium par habet hic Crepitus.

Incedit leviter filia Matris iter,

Pauperies me sæva domat dirusq Cupido
Sed toleranda fames non tolerandus Amor.

Pauper ubiq jacet

In thalamis Reginatuis hac Nocte cubarem
Si verum hoc foret pauper ubiq jacet.

Corninensy Damy [illegible] stamiat [illegible] Epis [illegible]

Episk R: Cum tua formosis das posteriora puellis
Mallem si vellent anteriora dare.

R - - - - - - - - - - - Crinem ex
Barba rapis [illegible]laco, potes ne gnata Mirucha?

Quatuor ex vento veniunt in ventre retento. Spasmus, hydrops, colica et vertigo hoc [illegible]

De Scriptio Urbium in Italia Existen. Thomae Edioardi Angli.

Tincta est Sanctorum pretioso Sanguine ROMA.
Cingitur urbs Venetum. Pelago ditissima Nummis
Inclyta Parthenope gignit Comitesq; Ducesque.
Est Mediolanum. jucundum nobile, magnum.
Excedit Studijs facunda Bononia cunctis.
Splendida Solertes nutrit Florentia. Cives.
Genua habet portum. Mercesq; Domosq; Superbas
Exhaurit loculos Ferraria Ferrea plenos.
Verona. humanae dat Singula Commoda vitae.
Extollit Paduam. Juris Studium et Medicinae.
Illustrat Patriae Senas. facundia linguae
Maxima pars hominum clamat miseram esse Cremonam.
Mantua gaudet aquis ortu decorata Maronis
Vina Utini varia generosa vehuntur. ad urbes
Bruxia. dives opum parce succurrit egenis
Italicos versus praefert Papia la[illegible]is
Libera. Luca tremit Ducibus vicin[illegible]ons.
Flent Pisae amissum dum Contemplantur honorem
Comendant Parmam. lac caseus atq; butyrum.
Non caret hospitijs perpulcra Placentia. Curis.
Taurinum exornat virtus pietasq; fidesque
Militibus Validis Studiosa Perussia. claret.
Versellae, lucro non delectantur iniquo.
Mordicus Urbs Mutinae. ranas tenet esse Salubres.
Contemnunt omnes Anconae mœnia Turcas
Litibus imponit finem Macerata Supremum.
Emporiae in portis Consistit gloria clausis.

Urbs Livij. celebris nimis est proclivis adarma.
Bergomum. abinculta dictum est ignobile ligua.
Omnibus exponit gladios Aretium. acutos.
Viterbi, Conventus. opem fert Sanctus egenis.
Civibus humanis decora est Asta fidelis.
Fructibus Anseribus Pomario Ariminum abundat.
Fanum formosas mulieres fertur habere
Odit. mundanas Syncera Novaria fraudes.
Clara per antiquæ defecit fama Ravennæ
Anglia, habet paucos Comites. Vincentia. multos.
Omnes Commendat ficus. grossoque Pisauri.
Castaneis oleo tritico Pistorium abundat.
Rustica frugales nutrit, Deruona. Colonos.
Postponit Reginum Cornuta animalia Porcis.
Dulcia felicem Cingunt Vineta. Cesenam.
Taruisium. exhilarant nitido cum flumine fontes.
Imola. divisa est, nocet hæc divisio multis.
Urbinum Statuit Ducibus clamare valete.
Nota est fictilibus figlina Faventia vasis
Spoletum clamat peregrini intrate manete.
Laus. pingues Pompeia Boves pducit ovesq;
Narnia promittens epulum dabit ova vel uvas
Assisium. Sancti Francisci Corpore gaudet
Hospitibus Comum. pisces cum Carnibus offert.
Quærit opes fragiles Studijs Savona. relictis.

60

Znaki obfitosci Roku.

1mo. Jezeli w gałce Dębowey pod Jesien znay:dzież Muszkę.

2do. Jezeli Jesień pogodna y Wiosna miernie ciepła.

3tio Jezeli według czasu co iest gdy ziemia dobrze zmarznie, sniegu dosc spadnie.

4to. Jezeli drzewa nie nazbyt owocow rodzą.

5to Jezeli w rzekach miernosię Ryb znayduie.

6to Jezeli Orzechowe drzewko gdy zakwita, więcey makwiecia niz listkow.

7mo. Jezeli Ptastwo kupami lata po polach.

8uo Jezeli Sowy często z lasow wylatuią.

9no Jezeli Grochu dobry urodzay.

10 Jezeli znaczne zacmienie Słońca nie przypad:nie gdy zboza kwitną.

Auguria futuror in Polonia Regum post mor:
:tem Sigismundi Augusti

Flos de Valle - .	Henricus Valesius
Nominis Corona -	Stephanus Anus
Exul Fortunatus . .	Sigismundus 3tius.
Gloria Succedens - -	Vladislaus 4tus.
Manipulus Sterilis. -	Ioannes Casimirus.
Noctis breue Sydus -	Michaël primus.
Manus Congregator - -	Ioannes 3tius.
Diuersicolor - -	Augustus Secundus.

Solus biceps

Ex duobus unus.

Sonitus Aquarum

Custos Vigilantiæ.

Notata quædam ex Statutis.

Pœna siedmnadziesta alias XIIII Marcas. fol. 18.

Banderium idē quod Vexillum. fol. 20. Pietnadziesta idē 3 Marcæ f. 203.

Tegerones idē quod Mercatorum Factores ibid. 61

In Privilegio vel Inscrne quæcunq; specificata nominatim fuerint illa tenenda sunt, et si quæ sequitur generalitas ad statam specificationem referenda ē et non ad alia. Inscrnes aūt quæ generaliter fiunt nihil specificando sed omne dominium in pœna transferendo omnia in se complectuntur, et possessori attribuunt. fol. 26. tit Ambiguitas.

NB. Hermelinus Gronostaiowy. Mustellinus Łopięlizy. Mardurinus

Taxus Lis. fol. 244. tit. Capiat.

Perpetuitas sola veteri et diuturna possessione, et circa venditiones vel Inscrnes mentione, probari decernitur. fol. 38. tit. Census perpetui.

In deliberatione consistit Mater virtutum ipsa discretio. fol. 40. tit. Interea

NB. Taxa arboris fructiferæ 12 grossi dum pœna pietnadziesta quod significat Tres Marcas in Anno 1258. a valor czerwonego złotego in Anno 1496 w lat 242 redukowany na gr 30. toc supponendum że tam kiedy grosz aequivalebat czerwonemu złotemu

NB. Cassula Feni Kopica Siana fol. 44.

Quapropter volumus ut tales inobedientes de malitia ipsorum commodum non reportent etc. fol. 55. tit Condennati

Sexto idem e quod ... fol. 63.

NB. Refusio damnorum

Est in Statutis sancita et descripta. et quidem

1mo sub titulo Cortesani, his formalibus. Nihilominus ad so:
;lutionem damnorum et impensarum teneatur et sit a:
;strictus. Damnum vero et expensae juramento petentis
probabuntur. fol. 69.

2do sub titulo Processus fol. 200. a capite. Posthoc: ex qua asse:
;tione obtinebit damnum iuxta suam extimationem insi:
;tatione. Item a Capite Tandem: ad intromittendum in bo:
nasitati in Summa perlucrorum, tam summae princi pa:
;lis quam damni, et poenis inde sequutis. Item a Capite
Sed si: extunc licebit Actori super summam damni jurare,
sive super integram sive super minorem etc. Item a Capite
Si vero: tam in Summa principali, quam etiam in damnis
et poena expressa.

Satisfactio rei judicatae. Aut per cautionem fidejussorialem aut
per certam Inscriptionis obligationem, aut per bonorum obliga:
;tionem fol. 203. tit. Si per sententiam.

Cortesani

Cortesani (a verbo Gallico Cortege quod sigcat Comitatum Legati) hi sunt qui sacerdotes existentes et Beneficia Ecclesiastica tenentes deserta Cura suae professionis residebant Romae vagabundi, et alios etiam Nobiles respectu commodi boni provocabant ad Curiam Romanam. tit. Cortesani fol. 69. 62

Creditor si rem obligatam post obtentum decretum distraxerit et pretium illius rei non adaequavit summam concreditam si circa concreditionem sibi non praecavit non potest a debitore residuum petere secus si quis praecavit. fol. 71. titulo si pro debito. Si vero majus pretium rei obligatae erit quam summa concreditata tunc residuum summae restituendum est Debitori etc.

Ibidem titulo: Pro re qualibet: Ubi Debitor summae obstrindit se soluturum sine hac clausula: sine offerenda intromissione, et tempore solutionis offerret intromissione, acceptanda est. Si vero cum hac clausula: Deternenda est intromissio cum triplici pena trium marcarum. nec aliter bona dimittentur nisi et Capitalis summa et pena exsolvatur.

Omnis Creatura consistit ambitio. Ex fol. 72.

Omnis aetas ab adolescentia promptior ad malum

Requirit plerumq audacia peruersorum, ut non solum
sola delictorum prohibitione contenti, sed etiam pœnam
delinquentibus imponamus. fol. 72. Casim. 1454. f. 53.

Post annum, excommunicatos bona Capitanei apprehendant
et eousq teneant quousq satisfaciant injuriam passis.
super Capneos negligentes et eorum subsistitos pena excommuni-
;cationis. fol. 76.

Expectatiuæ sunt literæ quas olim Reges dabant
super Dignitates et Officia in futurum uacatura. f. 78
explicatæ. et folio 279. tit. Ecclesia.

Fratribus seu mortuis seu existentibus, Filiæ in hæredi-
;tatibus non succedant; sed contententur Dote eis tradita.
fol. 83. tit. Virgo.

Iniquitas unius non debet alteri obesse. fol. 94. tit
Villanus.

Sic æquitatis libra seruabitur, si auxilium largimur
imparibus, et metum legum pro paruulis insolentibus
imponamus. fol. 98.

Grossi quadraginta Octo marcam faciunt polonicalem. fol. 101.

Ut, qui Censura Ecclesiæ non terrentur, humana seueritate mulctentur. f. 106

Ne malefactis temperare uideamur fol. 109. Sig. 1510.

Communitas ditior conuincitur paupere dimissa. fol. 111.

quia

quia huiusmodi poena non sufficiebat ad debitam delicti fol. ...
correctionem.

NB. Provisio Wyderhaffowa duodecim Marcas pecuniae census annui pro trecentis Marcis. fol. 119 ergo pro cento tantum 4.

Locatio, et Conductio, seu Arenda. fol. 140

63

NB. Judaei apud Casimirum Magnum: Viri idonei Nrique fideles. fol. 130
apud eundem: Judaei Fidei Nrae Christianae verè inimici fol. 134.
apud eundem: Cum Judaica pravitatis intentio super hoc vel- ; setur ut Christianorum bona et divitias semper deprimant et evellant. fol. 134.
Apud Vladislaum Jagielonem: Perversa Judaica perfidia cum semper sit et est Christianis contraria et inimica: fol. 134.
Infideles non debent ampliori praerogativa gaudere, quam Christi Dei Cultores, nec servi debent esse melioris Conditionis, quam Filij. Casim III in Wiślicza. fol. 135.

Siquis noluerit subditum profugum extradere nisi ex Decreto Judicij, tunc cum poena tenebitur illum restituere. fol. 143. 44. kmethos profugos poena videlicet trium Marcarum parti et Judicio totidem. Cas. M. in Wislicia et Opsi anno 1496. Item poena 14 Marcarum. Joan Alb. Petricoviae in Anno 1496.

Propter hoc conditum Statutum seu Constitutio, ut humana coerceatur audacia, et inter improbos innocentia securitate laetetur. fol. 146.
in Suffragium bonorum morum et in ministerium dignitatis communis Lex. fol. 147.

Eorum casus qui frequenter non qui raro accidunt legi-
bus definiuntur. fol. 147.

Non debet sane reprehensibile judicari, si secundum varie-
tatem temporum consuetudines et statuta humana quan-
doque varientur. fol. 147.

Sed nec omnis lex omnibus una et commoda esse possit, quin
necesse sit alia alijs statui eaque pro ratione temporum et ho-
minum plerumque mutari ac variari. fol. 147.

Quemlibet hominem virumque integrum ex instituto quidam de-
cet non modo armorum fortitudine esse decoratum, sed etiam mori-
bus et legibus armatum fol. 147.

Literae non aliter in Judicijs fidem faciant, nisi cum origina-
les fuerint producte. fol. 152.

Afflicto non est addenda afflictio. fol. 157.

Poena respectu cusionis falsae monetae. Capitis et confiscationis
fol. 164. tit. Siquis

Contumax tertio causam perdit. fol. 182. tit. Pignora.

Tra-
ditio

Circa traditionem bonorum debet dari laneus possessionatus
in quibuslibet 10. Marcis. Si vero lanei non sunt possessionati sed
censuales, tunc debet dari ager in quo possent seminari
decem Chori siliginis. fol. 205. [365] tit. pro tertia vice.

Juxta Statutum de extensione brachij Regalis possunt bona tra-
di etiam post primam condemnationem fol. 204.

Potest

Potest Capitaneus per se vel per Vicesgerentem vel per alium facere executionem fol. 205. tit. Realis instructio.

NB. Si post trinas convictiones denegaret quis intromissionem captivandus cum familia et complicibus, infamisque et infames reputentur etiam in corpore puniendi fol 206. titulo Ad idem Nihilominus. 64

Si capi non potest, citandus de alijs bonis et vadio ultimo et finali fol. 206 tit. Ad idem Si jure convictus.

Si tunc temporis comparuerit, vadium decernatur et si habuerit bona in eodem recipiantur et prebellione teneantur. Si non comparuerit infamis ipse, famuli et alij auxiliantes consilium et favorem dantes et domibus conservantes infames ideoque capiendi. fol. 206. tit. Ad idem Et si comparuerit

Contra Consuetudinum allegationem. Et licet eadem Maiestas Regia, aliquarum terrarum privatas describsit Consuetudines: tamen sua Majestas subditos hortatur universos, ut eam teneant et observent Instructionem. fol. 207. tit. Ad idem Et licet.

ut peraeque diviti ac pauperi Justitia ministretur. fol. 242. tit. Quomodo.

Et ubi Reipublicae Causa aliquid sit, contra quaevis agendum. fol. 242. tit. Qui servi.

Pignora debent praecellere in valore res. fol. 244. tit. Capiatur.

Capitaneis licet habere Notarios Spirituales } fol. 252. tit. Ne
Capitanei pro excessu Notariorum respondeant } Spirituales.

Non opus est unum sub alio intelligere ubi singula ponuntur
expresse. fol. 255. tit. Pro clariori. Quia in certis non in
incertis est locus subauditioni. Et titulo eod.

Verba Statuti debent potius proprie quam improprie exponi et
interpretari. fol. 256. § hoc praemisso.
Quia medicus excessus non esset curandus. fol. 257 ver.
; su 22.

Quandocunque in Synodo aliquid mandatur vel prohibetur sub
poena, illud Mandatum seu prohibitio habet loco Monitio-
:nis, ita quod contrafaciens incurrit poenam absque
alia Monitione. Ius Canon. fol. 257.

Iudex delicti. Iudex domicilij in Iure Canonico fol. 259.
Executio Citationis non est Actus jurisdictionis. Iur. Can.

NB Statuta Regni referuntur ad Ius Pontificium probatur in fol. 263
tit. de Conciliandis Statutis. in hac formalia. Doctoribus etiam
Iuris Pontificij et legum adhibitis. Item sub tit. Vnio sit. fol. 110
eod. aucti's designatis Iurisperitis tam Spiritualibus quam
Secularibus personis recenserentur Statuta.

In granicibus naturalis limes sequendus, si inter easdem here-
:ditates non sunt limites de Iure facti. fol. 267. tit. crebra.
Vbi

Ubi vero pars utraq signis notabilibus careat Actor comprob.

fol. 268. tit. Praeterea.

Actus graniciend per Iudic Terrae Acticandus. fol. 268. tit. Possessio.

Faventes et consentientes pari poena puniendi sunt. fol. 276. tit. Mercatores. 65

Consuetudo Terrae Cracovien approbat in Privilegio Unionis seu incorporationis Terrae Oswiecien. fol. 301. circa fine paginae.

Sex Scoti Hesc grzywien. fol. 304 tit de cessionibus. item folio 305 tit. Vulnere. Sed dubiu utrum sic debet scri.

4

Król Ptolomeusz Egyptski, maiąc u siebie siedmi legatów ex ijs Rebuspublicis które naybardziey natenczas kwitnęły, prosił aby każdy z nich tey rzeczy powiedział, któreby mu się zdały w swoiey Rzpltey naylepsze y naydoskonalsze. Którzy prozbie dosyć czyniąc taką dali odpowiedź. 66

Rzymski Legat. Nos (inquit) templa ueluti Sacrosancta Deorum domicilia maxima in reuerentia habemus, Magistratibus nris fideliter paremus, malos et improbos grauissime punimus.

Kartagiński. In nra nunquam cessant Nobiles a bellis, opifices et plebeij a laboribus, Philosophi ab institutione.

Sycylijski. In Nra Republica Justitia integerrime colitur, veritas in omnibus negotijs seruatur, et summa est inter omnes aequalitas.

Rhodyiski. In Rhodo Senes sunt honesti, iuuenes modesti, Foeminae Solitariae et pauci sermonis.

Athensky. In nrã Repcá nunquam tolerant ut divites sint factiosi, pauperes otiosi, illi qui Rempcam gubernant indocti.

Lacedemonsky. Spartae (inquit) non regnant: Invidia quia omnes sunt aequales, neq avaritia quia omnia bona sunt aequalia, neq otium quia oẽs sunt laboribus dediti.

Sycyonsky. E nrã Repcá exterminant peregrini ne res novas afferant, Medici ne sanos occidant Oratores ne causas actitantes defensores injustitiae evadant.

Respublica Polona ex tribus regiminis speciebus pulcherrime temperata, ex Monarchia Aristocratia et Democratia.

NB. Crassus Romanus Dives in agris suis possedit sestertium bis millies, hoc est aere nrõ quinquagies centena millia aureorum Coronatorum, Idem negabat divitem esse nisi qui reddita annuo legionem posset alere.

Quomodo autem id cedet, a fatis destinato pendet euentu.
Et cumquem Amori natura parauit nefas odisse puto.

Excerpt z Proroctwa S. Malachiasza Arcybi:
:skupa Ardynenskiego w Hybernicy Ord. Cister:
cowtanej S. Bernardi quixit ano 1140. 68

O Nayzwyzszych Biskupach Rzymskich, ktorzy od
czasu żywota iego in futurum nastepowai mieli.
Ktorych do Klemens XI teraz a przeszlo 87. ponim
zas do skonczenia swiata maly ch XXIII ut infra.

1 de bona Religione
Miles in bello
Columna excelsa
Animal rurale
Rosa Umbriæ
Visus velox
Peregrinus Apostolicus
Aquila rapax
Canis et Colubes
Vir Religiosus
De balneis Hetruriæ

Crux de Cruce Pius IX
Lumen in Cælo Leon XIII
Ignis ardens
Religio depopulata.
Fides intrepida
Pastor Angelicus Pius XIII
Pastor et Nauta Jan XXIII
Flos Florum
De medietate Lunæ
De labore Solis
Gloria Olivæ
Petrus Romanus qui in extrema persecutione S. R. Ecclesiæ sedebit, et pascet oves in multis tribulationibus, quibus transactis Civitas Septicollis diruetur, et Judex tremendus judicabit populum.

+

69

Qualitas Septem Planetarum.

Saturnus iest zimny y suchy, Dom iego iest w Koziorożcu y Wodniku, pod ktoremi znakami będąc umacnia się lepiey iego zimność y suchość, te Qualitates na podmiesięczne wyniera krainy, przeto iest ludzkiemu zdrowiu przeciwny, ktore ciepłość y wilgotność kocha. Kolor iego iest blady, albo śniedziały do ołowianego podobny. Większy iest aniżeli ziemia z wodami dwadziescia y dwa razy.

Iowisz iest ciepły y wilgotny, dlatego naturze ludzkiey iest przyiazny, ktora in calido et humido consistit. Dom iego iest w Strzelcu y Rybach, w ktorych przebywaiąc iako Gospodarz w własnych siedliskach bespieczniey się rządzi y przyzwoite swoiey naturze effekta obfitsiey sprawia. Koloru iest średniego wielce iasnego. Większy od ziemi z wodami razy czternaście.

Mars iest gorący y suchy, kolorú iest czerwona-
-wego do ognia podobnego. Domy ma w Baranie y
Niedźwiadku. Większy iest aniżeli Ziemia z Wodami
czternascie razy.

Słonce iest Xiąże Planet, ze wszytkich nayiaśnieysze,
Luminare maius, nayregularnieyszy swoy maiące
bieg, ktory części cztery Roku zaczyna. Kstałt iego
widomy. Większy iest od Ziemi z Wodami sto dzie-
więcdziesiąt y pięć razy. Jeden ma Dom we Lwie, w
ktorym przez drugą część lata przebywaiąc, gorąco
według swiey natury sprawuie.

Wenus iest ciepła y wilgotna, Domy swoie ma w By-
ku y w Wadze, Kstałt ma podobny do srebrnego. Często
ią może widzieć. Ktora gdy przed wschodem Słoń-
ca pokaże się zowie się Jutrzenka albo poranna
Gwiazda, gdy zaś po Zachodzie Słońca zowie się Wie-
czorna gwiazda albo Zwierzęca. Jest mnieysza od

Ziemi

Ziemi z Wodami sześć razy.

Merkuryusz iest niestateczny natury, z iakim się złą-
czy Planetą, tako owey Planety przybiera na siebie
naturę. Niedaleko Słońca chodzi, od ktorego na 28
gradusow nieodstępuie. Koloru białego, ale mało
iasnego. Domy ma w Bliźniętach y Pannie, w kto-
rych lubuiąc lepiey swoię wspiera naturę. Jest mniey-
szy od Ziemi 19. razy.

Xiężyc albo Miesiąc ostateczne maiący mieysce przy-
ległe od Sfery Ognia, iest Zimny y Wilgotny, biegiem
własnym swoim nayprędszy, gdyż przez dni 27. go-
dzin 7. minut 43. cały Zodyak obiegża, w ktory czas
złączaiąc się z Słońcem czyni Now, przestaiąc od
Słońca przez gradusow 90. albo czwartą część Nie-
ba czyni pierwszą kwadrę, zostaiąc naprzeciwko Słoń-
ca, albo oddaliwszy się od niego przez połowę Nieba

czyli przez gradusow 180. Gdy zaś iedną niedochodzi
Słońca przez gradusow 90. sprawuie ostatnią kwadrę
półtorey idzie do Nowiu. et sic consequenter. Dom ma
w Raku swoiey się naturze stosuiey. Jest mnieysza a
nizeli Ziemia z wodami czterdzieści razy, według ob-
serwacyi Tychona.

Annus

Veteres Macrobio et Censorino testibus annum triplicem posuerunt, Vertentem, Solarem et Lunarem. Annus vertens tunc absolvitur eorum sententia, cum cuncta astra ad id unde semel profecta sunt redierint, nam efficitur conversione plenæ universitatis, continetque quindecim millia annorum quales nunc computamus. Annus Lunaris est menstruus, et finitur Lunæ senio. Solaris duodecim mensium.

Romani ab initio authore Romulo annum decimestrem habuerunt. Postea Numa Pompilius duos adjecit. In Ægypto antiquissimus annus erat bimestris, post deinde a Pisone Rege quadrimestris, novissimè ad 13 menses et 5 dies productus. Cares et Acarnanes annum semestrem habuerunt, trimestrem Arcades.

Annus Platonicus triginta sex millia annorum communium.

Verba S. Joannis Capistrani Ordinis Minor. S. Francisci de Observantia in Concione sub Ano 1454. Cracoviae dicta. 72

Filioli mei Filiaeq charissimae. Breves dies transibunt, In Christianis nulla erit fides, opera misericordiae frustrabunt, Charitas nulla, odium in Clero, Devotio nulla, omnes Laici erunt, demum Verbum Dei fabula, Correctio nulla, Audacia nimia, Modus peccandi, poenitentiae Contemptus, in Praelatis nulla exemplaritas, in Religiosis nulla obedientia, in Virginibus nulla honestas, in Mulieribus summa securitas; Post haec Deus iratus mundum diversis plagis, pestilentijs, fame, bello, dissensionibus domesticis, bellis, propter ista peccata puniet, Timor et tremor inter domesticos, ubiq erit, int. Sacerdotes, et inter Nles et Plebem magna erit insolentia, totus mundus turbabit.

Judicium publicum et vulgare de qualitatibus Gentium.

Baleares in Britannicis Insulis optimi funditores.
Spartani eruditi
Athenienses inclyti
Massilienses urbanis et tectati moribus.
Tyrij mercimonijs
Sybaritæ voluptuarijs cupedijs
Cretenses turpibus mendacijs.
Abderitani Calumnijs
Cyprij Lasciuijs
Alemanni Crapulis
Turcæ voluptate
Scythæ rapacitate
Moschi barbaria
Germani Superbia
Franci Politie
Itali industria
Hispani magnanimitate
Poloni Aurea libertate et Polemicis insignes Artibus

Na Zołądek R

Ligni Sassafras
Medulla lig. Sancti każdego łutów pułpięta
Folior. Ros. Marini
Bacc. Juniper każdego pułgarsci.
Fol. Senæ Oriental. łutow cztery.
Semen Colocinthidæ pułłuta.
Turpet gummosi
Hermodactil każdego pułtory czwierci
Cinnam. accetat. pułtrzeci czwierci
Mixta et contusa Mis. et f. infus.
S.A. in Vini Hungarici veteris lib iiij
To należycie pomieszai y przepuszczai do Wina
pułgarca Węgierskiego starego
De quo dent quolibet mane ℥ v. Unia id quinque. to iest kwaterka 73

Na Zapalenie Ranij Wodka Krwa się Zowie aqua Calcis Vivæ palą z Wapna niegaszonego ta wodka Wijpusza

Wziąć ziół { Szałwiy suszone Garzc
Kadzidła alias Olibani
Mirhy, po garstce
Carziela tłuczonego garzc.

Wziąć te zioła zmieszać drobno przetłuczone.

Wziąć konopi płoskonek garzc trzy oczyciągające na kracie całkiey, y owy mi wyżey pisanymi ziołami, wziąwszy rąd co trzeba podkadzać mocno, y tymi konopiami okadzonemi, obwiązać rękę do ramienia asz. Masci, oleylicte obstruunt poros.

Na bole w Arteriach tiuhun zkrapiać Wodką rożaną zkrapiać y miejsca bolące okładać.

Dla podrożnych podczas gorącey naprągnienie. Weź Pieprzu stanyzku po funt dragmy Lukreciji dwa luty. Z Tłustego Korzenia ¼ łota cukru funt zwykłego proszek subtelny Weź Wody kwarte wsyp do niey tego proszku z funt łyżkę świeży z naczynia do naczynia pij. nietylko pragnienie gasi aleysi siła lepszy iest aniżeli Sorbet.

Allegatio Constitutionum in Casu petendæ dilationis ad feliciora tempora.

1654. fol. 9. tit Securitas.

1655. fol. 29. tit. Securitas.

1667. fol. 67. tit. Ochrona.

74

Allegatio Constitutionum in Causa tuendæ authoritatis Decretorum Tribunalitiorum

1578. fol. 326. fol. 327. fol. 330. tit. 1°.

1588. fol. 488. tit. Spraw

1607. fol. 839 tit. o Dekretach Trybunalskich.

1613. fol. 7. tit o Dekretach

1618. fol. 5. tit. o Dekretach Trybun.

1633. fol. 35. tit. O nieuznoszeniu Mandatow.

1667. fol. 12. tit. O poprawie Dekretow.

1678. fol. 8. tit. O Trybunale Koronnym.

Allegatio Constitutionum in Causa Potioritatis Iurium.

1588 fol. 467. tit. o Ważności Zapisow.

1658. fol. 23. tit Securitas Honoru

1661

Nierządne dotykami grzech to przynosi mękę
Dotknij rzędnie proszę cię bo idzie o duszę.

Lekarstwo domowe na Suchoty.

1mo Wziąć dwoch okuni żywych, y włożyć ie w naczynie iakie drewniane czyste, nalać wody świeżey y czystey, y upatrzywszy mieysce takie gdzie operacya Słoneczna promieniami bie, y postawić te naczynie z wodą nalane z Okuniami, tak aby operacia Słoneczna promieniami w te naczynie biła, potym patrzyć się patientowi w te naczynie z wodą z okuniami nalane, ieżeli tedy ma defekt Suchot, podługim patrzaniu, okunie pozdychaią w tey wodzie, ieżeli zaś niema Suchot, tedy okunie żywe będą. iak zaś pozdychaią, będzie znak, że były Suchoty y do swoiey przydzie perfekcyi Zdrowia.

2do Płucka Cielęce zupełne wszystkie wziąć y z sercem excepto Żółci którą trzeba wyrznąć y proporcionalnie tak iako według w alembiku nabić czysty wodę drzewnianą nalać, lubowszy według proporcyi

alembikier u którey żeby nadto skazłości u przyszłey nie było, y tako gorzałkę przepuścić y to przez niedziel sześć, innego żadnego (nawet y piwa:) nie zażywaiąc trunku, pić trzeba, potraw wszelkich także wetno zażywać było niekorzenne 76

Prescripta Pana Iana Aptekarza [illegible]

Na kaszel y duszność.

Korzenia omanu, lukrecyi, po garści, ziela szałwij, hysopku, podbiału, bluszczu ziemnego po garści dwie, kanyzu garść, ziela y korzenia posiekaiąc, kanyz utłuc zmieszać y chować u mazyniu na suchym. Do pułkwarty którey koszyczek włożyć, y warzyć pić gorzko iako Herbaty tee często na dzień wodą z cukrem.

Item na to

Kwiat z maku polnego uschnięty parzyć w wodzie iako Herbatkę tee y pić z cukrem. lepsze to niż thee.

Item z tegoż kwiatu ulepek zrobić iako szałwiey, lepszy iest niż szałwiey. Do Enemy.

Urzące ślazu, liścia szałwiowego, rumianku, [illegible] liścia każdego rownie część każdego ziela, dodać ruthy, miętki, kanyzu, kopru po garści, utłuc posiekaiąc, zachowaj od potrzeby y dawać po garści naraz do warzenia. Item nie na kaszel y duszność

Korzenia drobnych butow dwa daktylow 15. fig 5. albo 6. [illegible] 7. dobrych korzenia garść, lukrecyi ziel. hysopku y bluszczu po ziemnego po pułgarści to wszystko posiekaiąc y pomieszać. Weźmi po dobrey

szczypel, w wodzie warzyć y pić ciepło.

Qualitas Łopuchu, korzeń iego służy na pęty, na ztłuczenie w boku na oberwanie, na spadnienie na bolesci w boku na zeschnięcienia. Uzyć naraz iak ¼ łuta proszku y wypić w piwie ciepłym. albo warzyć w wodzie y pić dodawszy kamfory albo lukrecyi dla lepszego smaku pocić się potym w ciepłe.

Zioła do Wanny dla mnie.

Rozmarynu, Lebiotki, Mairanki, Marunu, Miety, Ruty, Szałwii, Rumianku, Tataraku, Tatarskiego ziela korzenia, Kopru Sadowego każdego ile się podoba, pokrajać w przesiwadle zawiązać y warzyć w Wodzie, w Wanne wlać a ziołami się obkładać siedzieć w Wannie po pas, a tych warzeniem zażywać co drugi albo trzeci dzień mogą iedne zioła służyć na dwa albo na trzy razy.

Item wanna wodna z owsem dobra.

Beata Mechtildis revelationem hanc sub anno 1300 de Salo:
mone et alijs habuit. Rogata (inquit) a quodam Fratre requisivi
Dominum in oratione ubi nam essent animae Samsonis Sa:
lomonis Origenis et Trajani? Cui Dominus respondit: 77

Quid pietas mea cum anima Samsonis egerit volo esse
ignotum, ut homines se de inimicis suis ulcisci amplius per:
timescant.

Quid misericordia mea cum anima Salomonis fecerit?
volo homines latere quatenus carnalia peccata ab homini:
bus evitentur.

Quid vero benignitas mea cum anima Origenis effecerit,
volo esse absconditum, ut nullus in scientia sua confi:
dens elevetur.

Quid vero de anima Trajani mea liberalitas jusserit.
volo homines ignorare, quatenus fides Catholica in hoc
magis extollatur. Quia hic licet omnibus polleret
virtutibus, tamen Christiana fide ac baptismo caruit.

Cornelius à Lapide Commentario in Ecclesiasticum Cap. 47.
fol: 977.

Abusiones Saeculi.

Sapiens sine bonis operibus.
Senex sine Religione.
Adolescens sine obedientia.
Dives sine Clementia.
Foemina sine pudicitia.
Dominus sine virtute
Christianus Contentiosus,
Pauper superbus
Rex iniquus
Episcopus negligens.
Plebs sine disciplina
Populus sine lege.

S. August: lib. 2do.

Prolatus negligens, discipulus inobediens, juvenis otiosus, Senex obstinatus, Monachus curialis, Clericus causidicus, habitus pretiosus, cibus exquisitus, rumor in Claustro, lis in Capitulo, dissolutio in Choro, irreverentia juxta altare.

Hugo de Claustris animae lib. 1mo

Rozeznanie Dyamentow

Breliant ktory iest rznięty wkoło dla wydania Lustru do-
brego a rznięty z wierzchu y spodu in multiplices angulos

Raut wierzchem tylko rznięty a spodem płaski.

Dykszten gruby na czter grania z wierzchu y zespodu
rznięty

Dynszteyn tak iest rznięty iak Dykszteyn tylko nie iest
gruby ale ~~rznięty~~ płaski

Pleytsztyn ieszcze płaszczeyszy od Dynszteyna

Ostre Dyamenty ktore acumen wrznięciu maią te pro-
ponuntur Breliantom bo deterso cacumine mo-
gą bydz z nich Dyamenty Breliantÿ.

O Wagach ex Compendio Medicum.

Funt kupiecki ma wsobie łutow 32. Aptekarski łutow 24.
Uncya ma wsobie łutow 2. Dragma ¼ łota.
Skrupuł waży ziarn jęczmiennych albo pieprzowych 20.
Skrupułow w dragmie trzy. Dragm w Uncyi 8.
Kamień kupiecky nie iednakowo waży.
We Gdansku y Wrocławiu funtow 24. we Lwowie 26. w Lublinie 36
Po inszych Miastach inaczey.

Item ex Compendio Lekarskim Kinskich.

Funt ma wsobie Uncyi 12. Uncya 2 łoty. Sztery ich Dragm 8. Dra-
gma ma wsobie 3 Skrupuły. Skrupuł waży Ziarn 12 Jęczmien-
nych średnich.

+

81

Ex Gregorio Tholosano.

De Arbitris et Compromissarijs.

Arbiter is dicit qui libera sententia quod sibi videt aliqua de re explicat, et inde arbitrari, libera vo: luntate aliquid declarare. fol. 1017. n.o 2.do

Arbiter (inqt Festus) dicit Iudex quod totius rei ha: beat arbitrium et facultatem. Arbitrarium cum ad: huc res apud Arbitrum geritur. Arbitrium dicit senten: tia quæ ab arbitro statuit. ibid.

Arbitrium est facultas sententiæ dicendæ de aliqua re, a priuatis priuato concessa. Dico a priuatis pri: uato concessam: ut distinguam arbitrium, quod dat Iu: dici dicendæ sententiæ authoritate publica in priuatos. Item ut excludam Authoritatem judicandi prorogatam interdum a priuatis, dum consentiunt in eum qui juris: dictionem quidem habet, sed non in consentientes. Qui ta: men ipse jurisdictioni ejus subijciunt scienter, ratione cuius consensus Iudex efficit proprius, non Arbiter. Priuatorum consensus non tribuit Iurisdictionem ei qui non habet, ut is cum auctoritate publica judicare possit, aut cum pari efficacia. fol. eod. n.o 4.

+

Iudex arbitrium suscepit publicum a quo non potest ullo modo discedere, et secundum iuris decreta quorum executor est judicare tenetur. Arbiter prout ei bonum uidebitur iudicat.

Cicero pro Roscio Comoedo: Iudicium est pecuniae certae, arbitrium incertae. Ad iudicium hoc modo uenimus, ut totam litem obtineamus, aut amittamus. At arbitrium hoc modo adimus, ut neque nihil, neque tantum quantum postulauimus consequamur. fol. 1017. § 5to.

Compromissio habet secundum nominis notationem, utrinque et una factam promissionem uel sponsionem, de sequenda sententia arbitri in quem conuentum est.

Arbitrorum alius ex Compromisso, alius sine Compromisso. Ex Compromisso is qui Iudicis partes suscepit, finemque sua sententia Controuersijs se impositurum pollicetur. Sine Compromisso is qui non suscepit judicium dicendum sed qui experitur num sponte possit ad pacem contendentes reducere. f. 1018 §§ 6. et 7mo.

Plenum Compromissum dicitur tripliciter. 1º quia ualidum. 2º quia habet doli clausulam. 3º quia est de omnibus controuersijs

controversijs. §. 1018. N° 9.
De famoso delicto ad arbitrium iri non potest, uel de ea re de qua publicum Judicium Constitutum est: ueluti de adulterijs, Sicarijs, et similibus, de qbus uetare debet Praetor sententiam dicere, nec concedit dictae sententiae exsecutionem. Vindicta enim publica est, et Judicium publicum, cui priuatorum pactis offici non potest. Nec singulis ē committendum, quod per Magistratus expediri potest. Neq gladij potestatem priuati habent, sed quibus imperium ex publico datur. Unde nec priuati judicare possunt, quae utilitatem respiciunt publicam, qualis est uindicta maleficiorum. ibid. Interestq Reip. delicta nocentium palam fieri et detegi. Sed neq arbitri ex Compromisso sententia infamiam facit, qa n̄ p omnia sententia ē arbitrium. fo. eod. §. 12
Non compromittitur etiam de Causa Criminali criminaliter intentata. De re sua nemo arbiter esse potest in forma judicij: Neq quisquam sibi jus dicere in foro contentioso potest. Pupillus sine Tutore n̄ compromittit.

82

:promittit, et quivis absq indigens. fol. 1018 n.° 13.
Procurator sine speciali mandato compromittere n
potest. ibid
In arbitrio constituendo pene adjectio reqrit, ut co:
:gat Arbiter sententiam dicere. ibid n.° 14.
Si inter tres fuerit Compromissum, sufficit duorum Consen:
:sus, si modo tertius presens fuerit n aliter. Et plurium
sententia obtinebit. fol 1019 n.° 17.
Quod si ex tribus Arbitris unus in quindecem, alius
in decem tertius in quinque conveniret, quinque
debere prestari, quia in hanc summam omnes con:
:senserunt. ibid
Et quia multe et perdifficiles questiones nascunt de
potestate concessa Arbitris, num secundum Ius tantum
vel ex arbitrio judicare, et quamdiu possint, ideo in
concipiendo Compromisso prospiciend est, ut Clau:
:sulæ omnes necessarie adjiciant. Imo. ut litigan:
:tes comprmittant pro se et suis haredibus. 2do Consen:
:tiant in Arbitros nominatos, tanquam in Arbitros
et amicabiles arbitratores, volentes et arbitrium

recipientes

recipientes. 3tio. Dent potestatem examinandi negotium, interloquendi, et definiendi juris ordine servato, vel pretermisso, extraordinarie, prout illis melius videbitur, omni feriato die vel non, omni hora, in omni loco, sine scriptis, inscriptis, presentibus litigantibus vel absentibus, vel altero illorum. Item cum potestate citandi partes ad locum locaque quae voluerint, contumaciam puniendi, sententiam interpretandi, corrigendi, et mutandi. 4to Quod promittant se obtemperaturos eorum arbitrio et dicto, nec in contrarium dicto vel facto acturos, per se vel interpositam personam, renunciando privilegiis, legibus, rescriptis, quibus contrarium permitteretur, et daretur auxilium contra arbitrium pro se et suis heredibus, idque sub poena stipulata certae summae, interdum pro parte Regi, et pro parte litiganti solvendae ab eo qui non obtemperaverit vel appellaverit. Et quod liceat non obstante illa provocatione ingredi possessionem, vel rem habere adjudicatam ab arbitris propria authoritate. Juramentum quoque adhibetur, conservandi bona fide, quae 83

placita erunt. fol. 1019 n.° 18.
Requiritur de necessitate arbitrij, ut arbitri susceperint arbitrium, et sciant se arbitros: aliter vero non coguntur sententias dicere. fol. eod. n.° 19.
Nemo cogitur arbitrium seu compromissum recipere. Caeterum qui semel receperit, si nolit negotium finire, cogitur per Iudicem sententiam dicere. Non enim aequum visum est, eum qui vel iam negotia tractauit, et intima nudauit, et secreta aperuit eludere arbitrium, vel ob gratiam vel ob sordes, vel alio modo corruptum. fol. eod. n.° 20
Sententia quam cogitur dicere libera quidem est, sed talis esse debet, per quam lis finiatur. idest de omnibus compromisso contentis. qua pronunciata definitiua, arbiter esse desinit, nec eam mutare aut corrigere postea potest. ante definitiuam autem potest, et circa accessoria postea etiam cognoscere. ibid. fol. 21.
Ex quaestione plurium: placuit arbitros posse citare, seu vocare absentes. ibid. fol. 22.
Prohibetur iure esse Iudex vel Arbiter Seruus, pupillus,
furiosus,

Furiosus, Surdus, mutus, minor uiginti annis, Mu:
:lier, Dominus rej de qua compromittit. f. 1020 a n° 24.
Si constet de Compromisso, et aduersarius uocatus
excipiat coram Ordinario, Judex debet remittere 84
ad Arbitrum electum litigantes. f. eod. n° 24.
Qui omisso arbitro ad Judicem ordinarium redit, pe:
:nam debet. f. eod. an n° 27.
Potest Sententia retractari. 1° Si arbiter manifeste appa:
:ruerit inimicus factus ante Sententiam. et testationi:
:bus etiam Conuentus fuerit ne Sententiam diceret.
2° Si Sordes uel euidens gratia Corum q arbitrati sit
interuenerit. 3tio Si Enormis Læsio in ea Sententia
interuenerit. fol. 1020 n° 27.
Leges Gallicæ maximam uim tribuerunt Sententijs Ar:
:bitrorum, et parem illis dederunt auctoritatem, ut
transactionibus et summis Judicijs. f. 1021 n° 33.
Electio litigatorum æque determinat lites ac judicis
Sententia. ibid.
Si male contra se quis putat arbitrium prolatum, de:
:bet sibi imputare, qui talem Arbitrum et Judicem
sibi delegerit. ibid.

De Testibus. / Non admittuntur in Testimonium

1. Domestici, et Familiares, parentes, filij, Nepotes, Neptes, uxor, Maritus, famuli et familiares.

2° Corrupti pretio uel redempti.

3° Pauperes nimium in quibus timeatur redemptio et corruptio. Si non habeant quinquaginta aureos in bonis. – – – Contemnere fulmina pauper Creditur atque Deos. Iuven. Satyr. 3.

4to Potentis adversus tenuiores suspectum testimonium.

5to. Qui habet similem Causam Ei pro qua deponit, quia ejus interest, et in propria Causa dicendi testimonij facultas adimitur. Socius Criminis.

6to. Mulier jure Civili in Criminalibus et Civilibus admittitur, ut plerumque in testimonium.

Iure Canonico excluduntur in Criminalibus, nisi per uiam Inquisitionis testentur. Iure Gallico in utrisque Causis admitti debent. Hodie etiam in foro Ecclesiastico admitti mulieres pro Criminalibus notauit Alexander Consil. 24. Excipiendae tamen meretrices, quae

uiles

:viles sunt et parum fidei habent. nisi in graui et occulto Crimine ut per alias personas detegi non possit.
7mo Laicus contra Clericum. exceptis quibusdam Crimi:
:nibus
8uo Crimine notati.
9no. Qui contra aliquem testatus est, pro eodem testis esse non potest et contra.
10mo. In Causa propria nemo testimonium ferre potest, uel in ea ex qua utilitas ad eum peruenit. Si uti:
:litas uero publica sit admittitur. Sic in Caussis Uni:
:uersitatis, Clericus pro sua Ecclesia testimonium dicere possunt. 2do Quia quae uniuersitatis sunt nullius dici proprie possunt sed singulorum
11o. Inimicus, causâ et ipsâ.
12o. Non licet in summa dicere testimonium. ei qui se ab eo parente ue ejus liberauerit. qui impubes erit publico Judicio damnatus. qui in uinculis uel custo:
dia publica erit. qui ut cum bestijs pugnaret se locauerit, qui palam quaestum fecit feceritue, qui ob testimonium dicendum uel non dicendum pecuniam

85

accepisse iudicatus vel conuictus fuerit. Callistratus addit Epitomen Reiectionum: Quidam ꝓpter reveren:tiam Personarum, quidam ꝓpter Lubricum Consilij sui, alij vero propter notam et infamiam vitæ suæ admittendi non sunt, ad testimonij fidem.
Rejicitur et minor viginti annis. Ob carmen famo:sum damnatus. Cuius vita ex aliqua Causa cul:pabilis, repetundarum damnatus, vel de adulterio, qua infamis.
Sacerdotes ob privilegium personæ nec rogari nec adhiberi testimonio possunt. Cuncta hæc et plura fo:lio 1053 a Nro 23. ad N 36.
Falsidicus Testis, ob varias Deo quem fallendo contemnit. Iu:dici quem decipit, et adversario. Sit infamis, et damnum parti quam lædit resarciet. fo. 705 Nro 8vo.
Consti[tutio] Francisci primi Regis Galliarum. furca et laqueo sus:pendito falsus testis, sed in criminalibus etiam causis, et fere eadem pæna puniendi, qua pæna essent puniendi hi quibus crimen objectum si deductum esset. ibidem
NB. Statutum Palatus Volhyniæ de Arbitris. Capite 4to Arti:culo 60.

De Homicidio. fol. 718. Cap. 15 § 1.

Neq[ue] q[ui] occidit tan[tu]m reus [est] hom[icidii] ejus vitæ q[ua]m sustulit sed et eor[um] qui ex eo nasci potuissent. Et proinde d[ictu]m est ad Cain a Deo Gen. 4. Vox sanguinum clamat fratris tui ad me de terra. Et in Apocalypsi c. 7. Animæ interfectorum sub altari clamant ad Deu[m]: Quousq[ue] vindicabis sanguinem n[ost]r[u]m?

Omne homicidium dolo illatum Lege Cornelia de Sicarijs comprehendit: veluti si sicâ fiat, si veneno, si incendio dolose supposito, si q[ui]s falsum testimonium capitalis criminis dixerit. Si q[ui]s cum esset in Magistratu pecuniam acceperit ut capitalis criminis reus fieret, si magicis susurris aliquem quis necaverit. Sic voluntas maximè hic occidendi consideratur, ut si immerito q[ui]s occidendi animo cu[m] telo ambulaverit, Lege hac coërceatur, et dolus hic pro facto habetur, non expectato exitu. Card. N.º 3h.o.

Homicidium aliud voluntarie, aliud casu, aliud necessitate cogente fit. Voluntarium nunquam Deus impunitum dimisit. Respondit Sybaritis Delphicum oraculum, cum consulerent ob miraculum, q[uo]d post Citharædum ab illis

86

in Templo Junonis occisum, sanguis videbatur scaturire veluti ex perenni fonte. Ælia. l. 3. de Var. hist. c. 42.

Non immortales hoc Dij (inquit) patientur inultum
Si quis enim prudens scelerata e mente profectum
Committat facinus, gravis hunc quoque pœna sequetur
Non exorabit, neque si genus ab Joue summo
Duceret, ipse suo collo collisque Nepotum
Hoc luet, et generi cumulatim damna ferentur.

Infans vel furiosus, si hominem occiderint, lege Cornelia non tenentur, cum alterum consilij innocentia tueatur, alterum fati infelicitas excuset. Sic et de dormiente statue.

Pœna olim Legis Corneliæ. in Insulam deportatio, omnium bonorum ademptio. Sed hodie solent capite puniri.

Homicida (inquit Lex) quod fecit expectet. (nulla ratione habita dignitatis) Ratio. Quia reatus hic omnem dignitatem elidit.

Sunt pariter, qui consilium præbuit, qui factum, et qui cœpit fieri homicidium, homicidæ.

Homicidas voluntarios morte sævissima Judices in Gallia puniunt, utique et apud Germanos, membratim

Cruce

Cruce supinos discerpunt, vel malleis tundunt, primumq forcipibus candentibus pungi, et trahi per Urbem et oppida ad supplicium iubent ut exemplo alijs sint. Ceteros ira vel impetu necantes gladio simpliciter feriunt lethali.

Qui operam dederit, ut falsum fieret Judicium, quo morte damnaretur reus, tenetur hac quoq Lege. 87

Lege Cornelia contra falsum in scriptura Commissum: in liberis deportatio, in servis ultimum supplicium. f. 706 n. 1°

Quia Judicii rigor in medio positus e, nequisquam sibi valeat permittere injuriam. fol. 708 n. 7.

Motus primus justi doloris meretur excusationem. dict. n. 8.

Omnibus animantibus e inimicum, quod natura lege damnatur. fol. 710. n. 24.

Quoties homicida punitur non e remedium, sed solatium vindicari. Castus pollentior armis.

Non e injuria pati quod prior feceris.

In Causa Inuasionis et vulner. tum abusus bombardarum. Leges Rni Poloniae

Statutum Rni fol. 124. tit. de Domus Violatione.

Constitutio Rni An. 1557. f. 10. tit. Ktoby się tego.

Constit. - . An. 1581. f. 312. tit. Rusznic używanie.

Const. - - An. 1598. f. 106. tit. Bespieczenstwo. -

Const. - An. 1611. f. 9. tit. o Rusznicach. gr. 200.

Const. An. 1557. approbat. Const. 1611. fol. 3. tit. Deklaracya.

Const. An. - - 1576. f. 307. O naiachaniu. -

Taz o zabiciu przy wboiie. f. 308. O zbiciu. -

Taz o zabiciu Oyca Matki y innych. f. 309. O zabiciu. -

Tamże o Pomocnikach.

Statut Wolynski. Rozdział 9. Artykuł 3. 4. 5. o świadkach.

O Gwałcie[?] boiach, y świadkach, y Nawiezdzie[?]

Rozdział 11. Artykuł 1: 2: 5. 12: 17: 21: 22: 24.

Rozdział 12. Artykuł 1. 2. 3.

Rozdział - 4. Artykuł 53. 54. 55. 56. o świadkach.

Const. An. 1611. f. 20. tit. Bespieczenstwo. o Chorągwi podnyszeniu sub pœna capitis. Const. 1609. f. 890. o Ludziach swywolnych melius quadrat. C. 1669. Porządek Elekcyi tit: Ktoby z Rusznicą. pœna 200 grzywien.

Ad urgendas paenas majores Criminales.

Consideranda tempora quando sunt latae, et in quo ualore erat moneta. pro informatione uero ponitur.

Czerwony złoty

Za krola Kazimierza Wielkie:

Węgierski po gr 14. Ao 1368. Statut Herb. fol. 232.

Cyprski po gr 16. Ao eod. Idem statut. fol. eod. 232. paragrapho eod. Item Statuimus ex mandato.

Za krola Olbrachta redukowany na gr 30. Statut Petricoviae Ao 1496. Herb. L. fol. 12. tit. Aureus nummus.

Za krola Alexandra na gr 32. Const. Radomien. Ao 1505. Herburtus Latinus fol. 12. §. Postea.

Za krola Zygmunta III. na gr 58. Const. Varsauien. 1598. fol. 688. o Mynicy tit. §. Y wiele złudy.

Zategoz redukowany na gr 70. Const. Varsauien. 1611. fol. 15. tit. Czerwone złote.

Zategoz redukowany na gr 4. Const. Var. Ao 1620. fol. 11. tit. Moneta

Taler bity.

Za krola Zygmunta III redukowany na gr 36. Ao 1598 Const. Warsau. fol. 688. tit. o Mynicy.

Zategoz redukowany na gr 40. Const. Vars. 1611. fol. 15. tit. Czerwone złote. Zategoz na fl 2.15. Const. Var. 1620. fol. 11. tit. Moneta.

Saxonia in praesentiam Trium Regum
Ao 1707.

Festa trium nunquam vivit Saxonia Regum.
Qualia nunc terris sunt celebrata suis.
Unus in exemplum rarum post terga reiecit,
Sceptra, Rissas, quare? Desidiosus erat.
Alter post tergum sua Regna quieta reliquit
Vicina ut simplex Regna petisset Eques.
Tertius Illustris Regalis nominis umbra
Regis, et ipse vagans umbra vagantis adest.
Tres olim Reges tibi JESU le dona tulerunt
Et sic muneribus, te coluere suis.
Nostri tres aliter, nil dant, verum omnia raptant
Caveas! rapiant ne tibi Christe Togam.

+

ex Gregorio Tholosano.

Vetustas non secus quam consuetudo scripta, aut usus qui quatenus memoria extendit non habuit controversiam, legem constituit. l. 1 Cap. 4. §. 4. n. 34. — De praescriptione

Neque quisquam magis alienare videtur, quam dum ab alio suam rem, palam tamen, non vi, non precario, nec clam patitur usucapi. l. 1 Cap. 4. §. 4. — Item de eadem 89

Incendium: fortuitum. ubi nulla restitutio.
Negligentia. ubi castigatio et damni restitutio.
Consultum. ubi capitali animadversione expiatur, mortis vel deportationis, vel concremationis. lib. 1 Cap. 6. §. 5. — Incendium

adimunt parricidio pollutis elementa quatuor leges, jubent culeo insutos inter fera animantia sine elementorum usu interire. Cap. 7mo lib. 1. §. 15. — Parricidi

Quae pro mobilibus habentur redhibitioni gentilitiae non sunt obnoxia, quae autem pro immobilibus quaeve immobilia sunt redhiberi possunt a proximis. Cap. 9. lib 1. §. 7mo. — De retractu

Obligationem perpendere debemus vel in modo contrahendi, et tunc in contractu qui facti est, antequam adit vinculum obligationis, addi vel minui potest, in modo autem obligandi, quia certius, nihil, aut ut contractam consideramus — Obligatio

;ramus, et tunc nec addi nec dividi quidquam ab ea etiā
potest non modus non conditio. Vel consideramus quae in obli:
;gationem venerunt, quae si sua natura dividuae, et talis poterit
esse particularis praestatio, et rerum ratione dividua dicun-
quid erit obligatio et solutione partis pro parte interibit. Ve-
rum donec ex integro satisfactum sit ius obligationis integrū,
ut pro parte residua et tota potestas capiendi pignoris et
venditionis eius salva sit perinde ac si nihil solutum
fuisset, fit tamen imputatio post modum soluti in integra
praestatione. lib primo. Cap. 10 fol. 9.

Simoniaci venientes a Simone mago Gezitae vendentes
(sacra) a Gieza servo Helisei qui ob gratiam a Deo per
Heliseum prophetā Naamo concessam in leprae cura, ausus
est munera petere suo maximo malo et posteri sui. Le-
;pra ideo alba in perpetuū in ultionem sceleris infectus.
4 Regū. 5. d. / lib 1 Cap. 10. f. 9.

Non dicitur homo qui in utero adhuc embrio est, nec par-
tes omnes hominis completas habet. lib 1. Cap. 11. fol. 9.
nec inanimato corpore natus. ibid

Forma substantialis consummatio et perfectio cuiusque rei.

Formae negotiorum si a definita qualitate deficiant, nec ha-
;beant solennitatem requisitam, inutilia prorsus sunt, vel in a:
;liquam aliam naturam transeunt. lib eiusd. Cap. 11. fol. 9.

Transfusio

Transfusio unius formæ in aliam nouum quid facit et figuram constituit nouam. lib 1. Cap. xi fol. 10.

Forma accidentalis est quæ et adesse et abesse potest sine corruptione subiecti. ibid

Quod negotio perse inerat de honestate sine expressione. quod exprimitur uel a lege uel ab homine id de forma negotij substantiali sentiendum. ibid

Conditio apposita in Constitutione legis uel hominis. atque tunc conditiones implendæ sunt ut formales, in forma illa præscripta. ibid

Quod statuitur ordo in legis uel hominis dispositione is pro forma est sequendus ibid

Quæ interuenire debent in ipso actu et quæ uno contextu fieri iubentur, de solemnitate substantiali sunt, ut ijs omissis tunc corruat negotium. ibid

Formam facit quod dispositum est si epigraphe uel titulus dispositi ita inscribatur. De forma: Nam tituli debent conueni:re disposito et dispositum titulo. ibid

Quæ de forma sunt debent ad amussim obseruari fieri uel impleri, alioquin nihil actum uideatur et corruat quod agitur si præter uel contra formam factum sit. ibid

90

Ædificatum in alieno cedit Domino soli. l. 1 C. XII. t. 11.
Dominium dr facultas qua possumus in aliqua re quid pro.
Proprietas eius esse dicitur, cuius solum est et res. eod. l. c. f.
Plenum dominium dr quod dnus et corpus rei et usum:
fructum ejus habet sibi liberam et plenam in re potestatem
Usus fructus est jus alienis rebus utendi fruendi salvâ
rerum substantia. ibid.
Non plenum dominium in nuda proprietate alio possi:
dente et usumfructum percipiente. ibid.
Possessio (secundum Gregor. Tholosanus) est actus corpora:
:lis in re factus, per quem quis facit, vel re ipsa detinet,
vel ostendit se velle eandem rem, et quæ ejus sunt detine:
:re sibi vel alteri cuius nomine facit. lib. eod. Cap. 13 f. 12.
Ius non est ex substantia possessionis, sed possessionem vel pro:
bam vel improbam reddit, possessione iam præcedente
et existente. ibid.
Liquet versari in possessione factum corporale non juris admini:
:culum. ibid. fol. 13. sub 11.
Contractus, alios re, verbis alios, alios literis, alios consensu fieri
fol. 13 Lit. 17.
Nihil juris habet possessio ea, quod jure non probatur detentio, vel quando ex deten

ex detentione ius possessionis non nascitur. Cap. 13. fol 14. sub 22.
Conventio legitima ea quae ex lege vim habet. fol 14 sub 25.
Publica quae publico usui destinata sunt. fol. 15. Cap 14. sub 8.
Naturale vitium est negligi quod munus possidet. fol. 15. sub 11.

Cum Julianus a fide alienus Caesar, in contumeliam Christianorum iussisset et permisisset Judaeis Templum Mosis construere, idque illi diligenter exequerentur, iam jacta fundamenta, terrae motu facto sunt ejecta et evulsa sunt pluribus oppressis. Rursumque pertinaciter opus aliis prosequentibus, ignis e caelo et e fundamentis simul emissus, instrumenta et aedificata exussit, atque inventa sunt quorum Judaeorum vestimenta Cruce signata quae nullo modo elui potuerunt, aliaque prodigia contigerunt quae narrat Nicephorus et D. Chrysostomus et alii. Lib. 6. n. fol. 17. sub. 9. — 91 Judaei Templum Mosis extruere nituntur.

Sacramentorum meritum non pendere a vita ministri sed a Deo. fol. 23. sub 11.

Peccata manifesta non sunt occulta correctione purganda. f. 29. ad 3.

Minuunt bona impensa in funus et omni Credito praeponuntur si haereditas solvendo non sit. l. pen. de rel. et sum. fune. in D. 1. § pen. ad. l. Falc. apud Justinia.

Dies Dnicus q Sabbathu Judeor antiquavit, quo sur-
;rexit Dnus a mortuis etc. quo danda opera hymnis
et Dei laudibus omni labore corporis remisso: in Conci-
lio Matisconen c.1. in Conc. Cabilonen c. 18. Agathensi
c. 47. Aureliai c. 2. cau. jejunia. ut nec eo die jeju-
nand c. jejunium. et c. seq. nec in oratione humiliter
prosternenda esse corpora, quia lætitiæ dominicæ resur-
;rectionis est. c. quoniam de consecra. dist. 3. c. dig. q. Pbyter.
cap. 16. fol. 39.

Duo Capita efficere possit, ut vetita pmittant: Necessi-
;tatis et pietatis. fol. 42. sub 23.

Quod n datz Christo Capit Jesus. C. majores 16. q. 7. etc fol.
47. sub 3.

Præscriptio n solum eget tempore annor, sed etiā titulo,
et bona fide. fol. 50. sub 5.

Carolus Martellus R. Galt. ob decimas interceptas visus é ad.
Eucherio Aurelianen Epo deferri a Dæmones ad infe-
ros. et in Mausoleo ejus n erat corpus inventu, sed ser-
;pens. fol. 50.

NB Ex Cypro Asia devicta reportavit Cato quingenta mil-
;lia Talentor. Ex Celtiberis Appius Claudius millia
Talentum vero unum continet in se sexcentos coronatos. Coronatos singu pondo
los viginta quinque solidis Turonen æstimando, vel Exp. ti. catico
juxta Calepinum. Quindecem Talenta novem millia aureorum efficiunt Ergo #

2 argenti pondo et quinque millia auri. Haec omnia effregit Julius Caesar, et insuper laterum aureorum 26000. {HB NB
Erat septem annis ante bellum Punicum in ærario populi Romani auri pondo DCCXXVII. Argenti Nonagintadua millia et extra numerum CCC et LXXXV. M. Item Sexto Julio et L. Marco Coss. auri pondo DCCCXLV. fol. 55

Secundum Naturam est ut qui sentit onus sentiat et commodum: fol. 55. sub 1. 92

Qui onera subit Matrimonij penes se dotem habere debet. fol. 56. sub. 1.

Necessitas legem non accipit, sed dat. cum omni rumore. f. 62.

Inanis est actio quam inopia debitoris excludit. fol. 63. Actio

Ij qui cunctos nutriunt ab omnibus opprimuntur. fol. 64.

Thelonea ibi ubi nullum adjutorium itinerantibus praestatur non sunt exigenda. Summa Legis Caroli Magni. fol. 65. Telonea

Nothi sine Spurij seu bastardi. ibid. fol. 68. sub 9. et 10.

Ibi nulla culpa esse videtur, ubi consilij defectus esse conspicitur. ibid. sub 6.

Inter leges maior placuit: Errantibus viam Comiter ostendendam fol. 69. sub 7.

quodlibet Talentum continet in se sexcentos aureos. Reportavit ergo Cato sexcenties quingenta millia aureorum, quod efficit tercentos milliones aureorum

Publica usu sunt communia, sed proprietate Principis, et
vel populi fol. 69. sub 3.

Littus maris vel fluminis est margo in planicie

Ripa margo praeceps et aspera saxosa vel muntosa

Crepido seu labrum amnis ipsum meditullium, alias
ut vulgo dicitur dorpto. ubi siccissimo tempore coarcta-
tum flumen continetur.

Praescriptio longissimi temporis vicem legis obtinet
etiam sine titulo. fol. 71. sub. 9.

Confiscato corpore confiscantur et bona. Galliarum consue-
tudo. fol. 72. sub 63. in Cap. 17. reservata uxori et liberis quadam portione.

Paulus Iurisconsultus ait Iura servitutum interdum divisa a
fundo, non esse dividua mensura vel temporibus,
interdum mensura aut temporibus dividi usum
pluribus debitum, ut si plures uni qui Ius aquae du-
cendae habebat, succedant. Pau. in l. arbor. 19. § fin.
commun. fol. 76. sub 8.

Usus est jus alienis rebus utendi salvâ rer. substan-
tiâ. fol. 77. sub 3.

Usuarius tantum habere debet quantum necessitate sui sufficit. fol. 77. sub 5.

Urbes

Urbes demolitae aratro ~~~ rey solum inducto. Carthago a Romanis. ab alijs ~~~ Ilion, Thebae, Corinthus, Numantia, Athenae, Saguntum. Ab Abimelech Sichem qua destructa etiam salem dispersit. A Federico Aenobarbo Mediolanum, ab Henrico Bononia Brixia. et. fol. 82. sub 15. Urbes demolitae

93

A Cuniculis suffossum in Hispania oppidum.
a Talpis in Tessalia.
A Ranis Civitatem in Gallia pulsam.
a Locustis in Africa.
Ex Gyaro Cycladum insula Incolae a muribus fugati.
In Italia Amiclas a serpentibus deletos.
In Aethyopia desertam regionem, gente ab Scorpionibus et solpugis sublatâ. Ab Solpugae seu Solifugae genus formicarum uenenatarum.
Otrenietes abactos ab Scolopendriis. Plin. l. 8. c. 29. fol. 82 sub 16.

Verba gnlr plata debent intelligi gnlr et de omnibus et ppetuo f. 86. sub 3. et contra concedentem in cuius fuit potestate uerba expressius concipere.
Expressa conuentio tollit tacitam legis interpretationem. fol. 92 sub 21.

Alij actus in quibus stricto jure deficimur aequitate sustinentur f. 96. sub 9.

Resoluto jure dantis, resolvitur Jus accipientis. f. 98. sub 3.

Nullus Capitalior inimicus domestico et familiari nullus ad nocendum periculosior eo, qui in vicinia quotidie captare momenta ex arbitrio nocendi causa potest. fol. 100. ad 12.

Paritur vitio naturali. fol. 102.

Fortuita in potestate et providentia hominis non sunt. fol. 102. sub litt. 8.

Propter absentiam Judicis licet interdum res proprias vi etiam eripere ei, qui aufugit cum eis. fol. 105. ad 4.

Ne inde injuriarum nascatur occasio unde jura nasci solent fol. 105. Cap. 29. sub 3.

Res judicata finem imponit negotio. fol. 106. sub

Paria sunt non fieri, vel fieri perperam seu inutiliter. fol. 106. sub litt. 1.

Personale cum Persona extinguitur. } fol. 106.
Reale transit in personas rem possidentes } sub litt. 8.

Allodium

Allodium ē liberum et ꝑprium quod a nullo reco-
gnoscitur nisi a Deo. fol. 113. sub № 9.

Arsaces obscurae conditionis homo collecta Scytharum exulum manu Parthos subegit, Syriae Regem Seleucum et Hircanos in servitutem redegit.
Agathocles figuli filius Rex Siciliae.
Giges ex pastore Rex.
Telephanes ex auriga Lydorum Rex.
Mandro ex Macelario Imperator
Viriatus ex pastore Venator, ex Venatore Latro, ex Latrone Lusitaniae Rex.
Tullus Hostilius ex pastore Romanorum Rex.
Valentinus Imperator ex patre funes torquente.
Iustinus Imperator suarius et armentorum Pastor.
Galerius Imper. Armentorum pastor.
Tamburlanes Imperator Scytharum ex porcario.
Premislus Boemorum Rex ex bubulco
Agarenorum Mahometus ex agasone.
Franc. Sfortia Dux mediolani ex lixa et calone natus.

Fortunae variantis Idea. 94

fol. 118. sub 6°.

Habentur pro natis qui postea nascuntur si de illorum commodo agitur. fol. 144. sub № 11.

Homines. Theophrastus Paracelsus in Philosophia magna, di:
:stinguit homines in Adamicos (qui nos sumus) et
Non adamicos qui per propagationem non sunt ab Adamo
nec uere homines, similitudinem tamen habentes. Ut
Nymphæ Pig: sunt Nymphæ, Pigmæi, Salamandræ uel Vulcanij,
mæi Salaman Syluestres, gnomi. etc. de huic nos subscribunt alij.
dræ Vulcanij
Gnomi etc. Refert Nicephorus Calisti. Menam Præfectum Egipti vidisse
se in Nili fluminis alueo repente prodeuntem Virum
Vir in Nilo uel animal, uultu giganteo, aspectu graui, capillo sub:
:plano et canis resperso, pectore ingenti, dorso et brachijs
heroicum quiddam præferens, pubetenus ex undis subsi:
:liens, et quod is homo adiuratus, ut si homo esset diutius
se ostenderet, diutius apparuerit. atque tertio die aliud etiam
Mulier ibique animal muliebri forma ex undis emersisse. f. 146. lab. 3.
Tritonij Nereides Apparuisse Tritonios et Nereides in mari sæpe refert
Plinius.

Ludouicus Viues etiam narrat suis temporibus appa:
Homo Marinus :ruisse apud Batauos hominem marinum, qui etiam
supra duos annos ab hominibus detentus esset, cœpisse:
:que fari, uerum bis pestilentia afflictum, in mare remis:
:sum gaudentem et exsilientem.

Sirenes Monstra Maris Sirenes, superiori sui parte Virginum formam
præferentes

Ferentes inferiore in piscis uel serpentis Caudam de-
:sinentes. fol. 147. sub n.o 5.

Hieronymus in uita Pauli narrat apparuisse Satyrum D. Antonio Eremitæ, homunculum aduncis naribus, fronte cornibus asperata, cuius extrema pars corporis in Ca:prarum pedes desinebat, eumq cum Antonio locutum fuisse et dixisse interrogatum: Mortalis ego sum, et unus ex accolis Eremi, quos uario errore delusa gen:tilitas, Faunos, Satyrosq et Incubos uocans colit. preca:mur ut communem Deum pro nobis depreceris. — 95 Satyra

Idem scribit eidem D. Antonio apparuisse in Eremo Hypo:centaurum anteriore parte hominem posteriore Equum referentem. — Hypocentaurus.

Pigmei ultra Ægiptum circa Originem Nili habitant in tertio anno generant in Octauo senescunt. — Pigmej
fol. 147. sub 10.

Pactiones tolluntur eo consensu quo constitutæ sunt.

Ubi maius periculum ibi consultius agendum.

Contemplatione publicæ utilitatis priuatorum commo:da negliguntur.

Si Pater nubilem negligat filiam, et 25 annum illa transegerit, arbitrium filiæ in eligendo si: — Filia Nubilis.

:bi marito non rejicit nec punit, atque pater qui
bonis suis nubentem intra eam aetatem poterat
abdicare et exheredare libere, post eam non po:
:test. fol. 160. sub n.o 15.
jocandi causa promissa non obligant. fol. 163 sub 5
plus valet quod agit, quam quod simulate conci:
:pitur. Nec ultra intentionem actus agentium ope:
:rantur. 163 sub. 5.
Verba non ad simulandum sed exprimendam mentem di:
:cta censentur: et nemo existimandus est aliquid dixis:
:se quod prius mente non agitaverit. f. 163. sub 6.
Clam facta fraudis habent aliquod argumentum f. 163. sub 9.
In Concilio Gangrensi cantum: si quis vituperat nu:
:ptias, et dormientem cum viro suo fidelem ac religi:
:osam detestatur, aut culpabilem aestimat, velut quae
regnum Dei introire non possit, Anathema sit. f. 168.
sub n.o 31.
Metus impietatis postremi saeculi etiam in eo signatur
a Sybilla oraculo l. 6. 8. quod deficiet conjugiis honos:
Nec tunc coniugijs honos auro florente manebit.
Duo

Duo sunt concurrentia quæ actum perficiunt. Voluntas et potestas. f. 169. sub § 13.

Agnati a patre. Cognati a matre dicuntur.

In linea recta seu perpendiculari ascendentium vel et descendentium tot sunt gradus quot sunt personæ una dempta centrica vel. fol. 173 sub § 28

In linea collaterali æquali quoto gradu aliq distant a centrica persona eo distant inter se. fol. 173 § 28.

In linea inæquali collaterali, quoto gradu remotior distat a communi stipite, eo distinguuntur collaterales personæ de quibus agitur inter se. fol. 173. sub § 28.

Paternum est Officium dotare filias, et quærere filijs conditionem. fol. 184. sub § 2 et 5to.

Maritus rixosus cogitur alere uxorem extra domum si nolit cum eo habitare. Sicut et uxor si dives sit et Maritus inops, maritum tenetur alere. f. 186. sub § 5.

Uxorem gratius sepelire quam ducere. fol. 188. sub § 8.

Quia onerum Matrimonij Causa dare dotes consistit cessante Causa et Matrimonio dissoluto, non erit absurdum easdem repeti. fol. 190. sub § 1.

Non minima sunt incommoda particularis solutionis

96

Distinctio graduum in successione.

fol. 190. sub No 3.

Dos repetenda. 1mo. ne duplici damno pater, a-
missione inquam filiæ, et jactura dotis afficiatur.
2do ne injecta amissionis formidine, patres a
liberalitate erga filios exercenda revocentur.
3tio. Quod dos alimentorum causa a patre data vi-
deatur ut ex fructibus se alat, et usufructuario
mortuo, ususfructus ad proprietatis dominum re-
dit. fol. 190. sub No 7.

Apud quem debet esse dos apud quem onera st. f. 191. No 9.

Potior descendentium quam ascendentium in here-
ditate causa nulla observata differentia sexus. ibid.

Pendente matrimonio maritum non posse rem dotalem
obligare vel alienare. fol. 191 sub No 12. etiam consen-
tientibus coniugibus.

Res subiectæ restitutioni non possunt alienari, et pro-
hibita per legem alienari, contractum malæ fidei red-
dunt et inutilem. fol. 191. sub No 12.

Neque ignorare id debuit emens vel usucapiens, vel
si ignoravit, iuris ignorantia non excusat. ibid.

Fragile mulierum consilium, quod contra propria com-
moda

J. C.

37

:morda laborat. fol 191 sub No 12.

Contra prohibitionem legis contractus non firmantur etiam juramento. f. 192. sub No 15.

Prædium dotale consensu subsistente mulieris aliena:tum revocari non potest, tamen repeti potest pretium ejus a Successoribus Mariti, nisi quatenus in utilitatem uxoris conversum hæredes docuerint. fol. 192 sub No 17.

Bona fides repugnat ut idem bis repetatur. fol 193 sub No 18.

Secundum Justinianum. Repetitio dotis potior supra omnes creditores etiam priores et anteriores. Ratio quia de suo non de bonis Uxoris satisfaciendum Creditoribus. Uxor pro marito non tenetur. Inter alios acta aliis non præjudicant. Dotis natura est inalienabilis, ut rem suam non Mariti retinere videatur mulier, et proventu et alimentis suis. fol. 194. sub No 3.

Creditores qui certant de damno vitando præferuntur mulieri quæ lucrum aucupatur fol 194 sub No 5. Idem quod tacitam infert dotis exsolutionem non probando enumera:tionem.

Uxor radiis mariti refulget. fol. 196 sub No 18.

Mater secundo nubens non potest ob ingratitudinem revo:

; care donationes factas liberis prioris Matrimonij, cum tamen existens vidua possit. Exceptis tribus Capitalibus ingratitudi:nibus. 1o. Si filius Matris vitae insidiet. 2do. Si manus injurias ei intulerit. 3o. Si jacturam ei universi patrimonij sit mo:litus. fol. 198. sub pro 13.

Nubens secundo, vel intra annum luctus, vel liberis prioris Matrimonij exstantibus. 6. poenas jure Civili incurrit. Imo. ut sit infamis. 2do. ultra tertiam partem bonorum suorum dare non possit secundo viro. 3tio. neque ei ultra eandem tertiam partem relinquere possit. 4to. ut sit omnium supremae voluntatum, le:gatorum et mortis causa relictorum expers. 5to. ut relicta a suprema voluntate prioris Mariti amittat. 6to. ut Haeredi:tates legitimas seu ab intestato, Civili vel honorario jure de:latas non possit ultra tertium gradum vindicare. fol. 198. sub pro 17.

Stolecznie wysie dziany.

Non matrimonium sed acceleratio per jura punitur.

Novercale odium proverbium. (Saepe novercalibus deli:nimentis infatuati mariti, coguntur ferre sententias contra proximum sanguinem. fol. 199. sub pro 33.

Dies quandoque parens, quandoque noverca.

Allegans propriam turpitudinem non audiatur. fo. 204. sub pro 17.

Filia

Filia meretrix exheredari potest a Patre ob flagitium suum. fol. 204. sub No 21. Filia Meretrix

Filij legitimi et naturales simul dicti: lege et Natura matrimonium approbantibus. fol. 205. sub No 5. 98

Horum filiorum sunt duae species. Sui q in potestate Patris aut Avi sunt. Non sui qui emancipati et ex Patria potestate exiuerant. Alij nati uiuente Patre, alij posthumi. alij mortui nati idest abortiui qui non censentur nati et habentur ac si non essent. fol. 206. sub No 14.

Arrogati item filij qui mortuo Patre subijciuntur auo, uel auo moriente Patri. fol. 206. sub No 14.

Paul. Iuris Consult. respondit. Septimo mense nasci perfectum partum, iam receptum est, propter autoritatem doctissimi Viri Hippocratis, et ideo credendum est, eum qui ex iustis nuptijs septimo mense natus est, iustum filium esse. Medici (inquit Gellius) et Philosophi illustres quaesiuerunt, quantum est hominis gestationis tempus. Et multa opinio est eaque iam uera recepta, postquam mulieris uterus concepit semen gigni hominem septimo rarenter, nunquam octauo, saepe nono, saepe Partus legitimus.

inumero

;numero decimo mense. Hippocratis sententia, posse nasci 182 die partum. Galenus ait Nullas celerius pare jure 182 die cum dimidio et quibusdam honis. Atq ego (inquit Galenus) unam mulierem reperi quae 184 die completo pepererit. Et postea placuit et in 10. 11. 12. et 13. mense legitimum nasci partum. fol. 207. sub No 29.

Neq professio neq asseveratio nuncupantium filios qui non sunt, veritati praejudicat. fol. 208. sub No 3.

Incestuosi et adulterini etiam contracto Matrimonio non possunt legitimari, quia lex huiusmodi connubia seu coniugia abominatur. fol eod. sub No 4.

Libertas est naturalis facultas eius quod cuiq faciendi libet, nisi quod vi aut jure prohibetur. f. 712. parte 4tum.

Vis corpus, Ius animum cogit.

Contra naturam libertatis est servitus, quia natura liberi nascimur, sed non est contra jus naturale, nam qui abutitur sibi concessa potestate, indignus est

ea

eā et privari debet. Neq naturalia oā quae sunt, incorruptibilia vel immutabilia sunt. Quin imo sicut naturale ē nasci, sic contrarijs advenientibus causis, naturale ē p easd causas corrumpi. 99
Atq in jure naturali et illud observo: Jus naturale ē immutabile quandiu ius remanet. hoc est quandiu justum illud naturale habet rationes et aequitatem, quibus justum dicit. Verumtamen et mutabile erit, qdo subductis columnis rationis et aeqtatis justum dissolvit. Quod accidit quando rationes quae aequum statuebant, alijs subortis causis novis, incipiunt minui, et superant alia maiori aeqtate, ut si quod antea proderat, alio adminiculo incipiat esse nocivum et perniciosum. vel si mali exempli fiat. veluti dum Ezechias comminuit serpentem aeneum (4 Reg. cap. 10) qui antea summae venerationis fuerat (Numer 21) qa in idololatriam inciderat populus. Sic civilis ratio jura naturalia n corrumpit, at naturalis

alia opposita, si maior, et tollit et corrumpit.

Mulier nec sibi nec Patri quaerit jure. Nisi mulier habeat parafernalia ex quibus lucrata et nego:tiata sit vel videatur, ea enim ad lucrum Mariti non pertinent. fol. 215. sub n.o 11. Vel nisi societatem bonorum omnium inierint coniuges, tunc enim quaesita omnia communia utriusque sunt, et dividuntur inter eos. Mulierque tunc tanquam negotiatrix et obligatur et obligat sibi maritum. f. 215. n.o 12.

Clotarius Imus Rex Francorum Clodovei filius, ingratum et rebellem filium Grannium, postquam bello superasset, scamno cum uxore et liberis per lictorem alligatum exuri jussit, ut ait Saguinus l. 1. fol. 219. sub n.o 5.

Caesarum Romanorum Vitia

Tyberius Caesar crudelis et simulator.
Caius Caligula inconstans, prodigus, luxuriosus, parricida, ince:stuosus cum sororibus, adulter cum alijs.
Claudius Caesar uxoris Messalinae et famularum suorum man:cipium.
Galba pecunia inexplebilis ideo occisus a militibus.
Tempus imperij Vitellij nihil aliud quam ebrietas, et commes:

et commessationes, ita et turpiter a suis militibus occi:
:sus, et ad gemonias proiectus.
Domitianus fraudulentus simulator crudelis, incestuo:
:sus cum nepte, tandemque a duobus suis cubicularijs, Par:
:thenio et Sigero necatus.
Sub Commodo degenerante a probo Patre Antonino, Respu:
:blica venalis et Magratus, athleta is potius quam Cae:
:sar et voluptatis prodigium, tandem et ab Athleta Narcis:
:so in balneo suffocatus.
Antoninus Caracalla crudelis, lubricus, parricida fra:
:tris Getae, gladiator, tandemque a Macrino quem occidere de:
:creuerat obtruncatur.
Auitus Caesar dictus Sardanapalus, tantae mollitiei et
luxuriae, ut alios in his quoslibet superârit, tandem e:
:tiam necatus, et capite abscisso cum Matris corpore
in Tyberim proiectus.
Constantinus et Gallus Caesar crudeles.
Constantinus secundus interfector et Successor Galli su:
:perbissimus.
Darius antequam vinceretur ab Alexandro, Regem Re:
gum et Consanguineum Deorum se appellauit.
Cleopatra Regina Reginarum se appellaret.

100

Lex bellor. justa Victum Victori inservire, et in-
feriorem potentiori. fol 349. sub No 2do.

Status Dominiorum Orbis

Monarchia et Regnum. est status unius.
Aristocratia plurium Optimatum.
Oligarchia paucorum.
Democratia populi.

Despota

Filij Imperator. apud Grecos Despotae dici. fol. 350.
sub No 20 in fine.

Medicus. si medicamento perperam usus fuerit.
si dereliquerit curationem. reus intelligit. sive gra-
tis sive mercede conductus.

NB

Mors agri ex medici inscitia recte imputat. eis.
fol. 370. sub No 6.
Medicis peritis deponentibus de uulnere num sit
mortale uel curabile credi pare ut alijs in sua ar-
te peritis. Imo uni tantum si unum tantum Civitas
habeat. fol. 370 sub No 9. et sequenti No 10.

Citius falsum producere testem
Contra Paganum possis, quam uera loquentem
Contra fortunam armati. fol 372. Iuuen. Saty. 16.

Imperio

Imperio utend. n. e, ubi legibus agi potest. f. 373. lib. 2.

Multa honeste data accipiunt, quæ n. honeste pe:tunt. Et quæ mercedis nomine n. possunt peti, recte remunerationis gratia capiunt. fol. 389. lib. 5.

Ubicunq. æqtas judicem mouet, si expsse aliter cau:tum non sit, ibi secund. eam statuere debet. 101

Multa expsse legibus quæ generali definiunt consti:tui n. potuerunt, sed ea arbitrio judicis et pruden:tiæ relicta sunt. fol. 408. lib. 11.

Actiones directæ. Actoris. Contrariæ Rei.

Utiles Actiones quæ alijs quam contrahentibus ex eo tamen Contractu et causa dant.

Directæ sunt quæ dant ex verbis legis uel con:tractus initi, alicui. Utiles aut quæ ex mente le:gis uel contrahentium competunt per extentionem mentis. ueluti si actio: quadrupes pauperiem fecisse dicat. p. extentionem mentis pertinet ad alia ani:malia estq. ita utilis. Const. Regula: Ubicunq. de:ficit actio uel exceptio expssa directa, utilem esse dandam. l. quoties. 23 de præscript. l. 19. D. tit. 5. fol. 420. lib. 17.

Publica et plurium utilitas pfert privatae. f. 416. sub no 5.

Possor bonae fidei lite contestata quoad fructus perti:net in mala fide ee incipit. fo. 416 sub no 7.

Iudex considerata privata utilitate juratam aesti:mationem moderat et definit. f 417 sub no 8.

Et damnum datum et lucrum amissum resarciri oper:tet.

Distinguit interest ab usura. Qa interest est da:mni emergentis et lucri cessantis. Usura e lucri emergentis et damni cessantis. Quae si obserues et distinguas, nullo scrupulo poteris id quod intere pe:tere omni jure suffragante. f. 416. sub no 12.

Culpa e nimia negligentia. quae pxima e dolo, qa dolo facere videt qui n facit quod facere potest et debet. fol. 416. sub no 3.

Casus fortuitus e cui humanum consilium provi:deri n potest. vel resisti nisi difficile. pro quo id:circo nemo tenet nisi sua culpa in eum inciderit.

Casus improvisus cui aliquando pvideri potest, et ob negligentiam ibi culpa rephendit et ob culpa damnatio,

damnatio fit. at in casu fortuito nequaquam. § 417

Dolus malus praecedens Casum Casu superveniente non purgatur. fol. 417. sub No 5.

Item si culpa praecedens veniat vel cadat ~~in casum~~ in moram post moram tenetur de casu fortuito superveniente. fol 417 sub No 5

Item si culpa sit ordinata ad casum et is sequatur tunc de eo tenetur. fol 417. sub No 5.

Casus fortuitus accidit vel ex causa naturae vel ex causa hominis. § 417. sub No 4.

Si quis temere se periculo objiciat reus culpae et debiti est. l. cum duobus § damna. § 417. sub No 5. in fine.

Dolus est aliud facere aliud simulare se agere. § 418. sub No 1mo.

Ubi Leonina pellis non sufficit vulpina est assuenda.

Si actus qui publice fieri debet et solet, clam fiat dolum inesse ostendit § 418. sub No 5.

Dolo malo facere non videtur qui jure suo utitur § 418. sub No 2.

Estque supplantatio alterius et deceptio plerumque si in commodum facientis jure aliquo approbatum vertatur jure Divino non improbata, ut quod dolose subripuit Jacob benedictionem fratri suo Esau. fol. 418 sub No 2o

2

Et certe in hoc dolo uere dolus n. e. q. intentio n. ex malitia consilium capit alterum ut decipiat, sed consilium capit potius ut sibi prosit.

Voluntates hominum n. improbant quae jus suum melius facere tentant medijs licitis. fol. 418 sub n.o 2.

Puniendus dolus ne malitia malis sit luerosa. Et ne simplicitas bonis sit damnosa. Nec malitijs indulgendum e. ex damno lucrum sentire aequum n. est. fol. 419 sub n.o 9.

Dolum dolo compensari et elidi placuit. fo. 419 sub n.o 13. Paria delicta mutua compensatione tolluntur.

Delictorum concurrentia n. facit ut alicuius delicti impunitas. fol. 419. sub n.o 13.

Impossibile remanet sine obligatione. f. 420. sub n.o 3.

Mora cum culpa transit in reprehensionem et poenam et delictum uocatur. f. 421. sub n.o 6.

Qui culpa uacat immunis a poena debet esse. ibid.

Is q asserit non qui negat probare tenetur. f. 423. sub n.o 4.

Aliud pro alio inuito creditore solui n. potest, nec peti inuito debitore. f. 425. sub n.o 5.

Natura e. mutui ut in eadem specie et bonitate reddatur. f. 425. sub n.o 5

+

fol. 425. sub n° 5.

Bis peti n̄ potest quod semel debetur.

Fides data n̄ debet esse irrita. fol 429 sub n° 36.

Non alienatur res quae sic datur ut recipiatur. ibid. 103

Post solutionem debiti si creditor tabulas vel chyrographum retinet vel amovet furti tenetur, et in duplum damnatur summae his comprehensae. f. 429. sub n° 38. Scriptus post solutionem retentum.

In dubiis promior ē sententia ad liberandum quam ad obligandum. f. 430.

Solutione facta desinit obligatio. f. 431.

Soluta una parte contractus, si quid aliud n̄ excipiatur omnis contractus solutus.

Liberato principali liberari fidejussorem non e contra.

Sublata principali obligatione omnes clausulae ejus sublatae videntur et aliae ejus partes. f. 431 sub n° 9.

Frustra precibus impetratur quod jure communi conceditur, vel negatur. fol 436. sub n° 10.

Aequissimum ē, ut eo jure quis utatur in alium, quo alium erga se uti desiderat. / Et eum qui alium sibi solvere desiderat, eidemque satisfacere. / Dolo malo postulat sibi dari, quod statim restituturus est. sub n° 11.

Interest nostra potius non solvere quam solutum
repetere. fol. 436. in fine Num. 11.
Superflua et perperam posita a Conventionibus
et legibus expungi oportet. f. 436. sub N°3.
Qui indebitum sciente solvit donare videt. f. 439. N°12.
Nemo voluntatem approbans eandem et ex eadem Causa reprobare potest. ibid.
Incendium domus alieni non liberat debitorem. (quod de alio
quoque casu fortuito intelligi pare. Quia species vel genus
id est, quod debet in specie vel quantitate vel genere perire non potest.
fol. 439. N°13.
Interest beneficio non decipi sed juvari. ibid.
Qui petit a te da ei, et volenti mutuari a te, ne avertaris. Verba Christi: Matth. 5.
Usura est, lucrum emergens sine damno. f. 440. N°5.
Usura. Ex Usuris et iniquitate redimet animas eorum. Psalm 71.
Paria sunt. gladio in hostes saevire et usuras extorquere. D. Ambrosius. c. f. 14. fol 440. Sub N°6. in fine.
Interest hominem homini affici beneficio sub N°7.
Nihil magis aduersatur officio pietatis et amici quam
merces. ibid.

Lex

104

Lex Divina de Usuris. supra Exod. C. 22do.
Item n̄ fenerabis fratri tuo ad usuram. Deut. C. 23.
Item Psalm. 14. Qui jurat proximo suo et n̄ decipit, qui pecu:
niam suam n̄ dedit ad usuram, et munera super inno:
:centem n̄ accepit. n̄ movebitur in aeternum.

Haereticus declaratur qui dixerit licitum esse exigere usu: Usura Lichwa.
:ras. Iure Pontificio in Ca. 1. C. consuluit. fol. 441. No 11.
removentur ab Ordinibus. promoti expelluntur. Ca. quia plerique.
C. qui obligatus. ibid. plura legentur de interdictione usura:
:rum, a Communione Sacramentorum et sepultura repelluntur.
nec cum perseverantibus in illis cibus sumendus.

Contrahentibus licet in pretio se circumvenire. f. 441. No 14.
Platonis lex: Nemini liceat fenerari: liceatque si quis in foenus
acceperit nec usuras nec sortem reddere. Plato 5. de legibus
Apud Romanos fures dupli, feneratores quadrupli conde:
:mnabantur. ut testis Marcus Cato. f. 441. sub No 17.
aliud est permittere ut Deus ob duram cervicem Iudae:
:is repudium. aliud est approbare propter aequitatem.

Iure Pontificio n̄ possunt se obligare debitores ad solvendas
usuras. Si juraverint super solvendum debent satisfacere
juramento, sed illico repetere a creditoribus. Item solutio

Ⓟterita non censent debita nisi doceatur. et lapsu temporis non solutae remissae censeantur. fol. 442 sub n.o 25.
Prohibitum etiam ne foenus non solutum in sortem converteretur, hoc est ne ex usuris debitis usurae capiantur, ac si pro sorte deberentur. Et infames hoc foenus improbum exercentes jure civili esse constat. l. improbum. ibid. sub n.o 25. et 26. et 27.
Supremae in jure Usurae centesimae quae intra centum menses aequant sortem hoc est singulis annis ex centum denarijs duodecem solvendo.
Unciales usurae duodecima pars centesimae. quae adequant sortem centum annis. et hae usurae statutae erant lege Romanorum, Duce Tacito lib. 6 15. annal. de hinc ad semiunciam redactum.
Sextantes. sexta pars centesimae. quae aequat sortem intra quinquaginta annos. seu duae unciae a 100.
Quadrantes, tres unciae a centum, aequant sortem intra triginta tres annos et 4 menses.
Trientales quatuor unciae a centum aequant sortem viginti quinque annis. Et hae usurae erant Illustrium Virorum.
NB Quincunces per 5. a 100. demisses per 6. a 100. sep:
;tunces

tunces per 7. à 100. Besses per 8. à 100. Et hæ erant juste negotiantium. f. 443. a No 33. ad No 40.
Dodrantes per 9. a 100. Dextantes per 10. a 100. Centesima per 12. a 100. Et hæ erant Nautica, et trajectitia, forte nunc Vexell uocant. Traiectitia pecunia è qua trans mare uehit, et hæc periculo Creditoris dat. f. 443. a No 41. ad 45. et fol. 444. a No 46. ad N 47.
Solutione ejus quod debet, tollit omnis obligatio. fol 444. No 2.
Iniquum è in eum actionem dari cui bona ablata sunt. f. 449. sub No 5. in fine.
Ignominia majoris è ponderis omni dre. ibid No 6.
Quod juris quis in alium statuerit, hoc et ipse utatur. fol 450. sub No 8.
Nemini fraus et dolus patrocinari debet. ibid
Indignus legis beneficio est qui contra leges facit. fol 451. sub No 14. Iura deceptis n decipientibus subueniunt. ibid
Casus repentini, uis maior, incursus Latronum, et cætera fortuita digna sunt quibus releuent debita, at misereri

certe Iudicem n̄ oportet, sed potius ipsi et carceres inferre, prodigalitate, luxuria, et cauponationibus aliena absumentibus. fol. 451. sub n.o 19.

beneficium non debet esse perniciosius ipsâ causâ cui acce: dit et aqua liberat. f. 452. n.o 5.

Melius ē mori quam indigere. Eccl. c. 40.

Paria sunt fateri debitum, et pati se condemnari f. 453. n. 15.

Actio semel extincta reviviscere n̄ pt. f. 454. n. 1.

Inanis ē actio quam inopia ~~red~~ Debitoris excludit. fo: lio 454. n.o 2do.

Satis ē homines lapsos n̄ erigere, urgere vero jacentes aut præcipitantes impellere certe ē inhumanum. Cicero pro Rabirio. f. 454. n.o 2do.

Impossibile judicis præceptum n̄ sequendum. f. 455. ante n. 3.

Verba in obligationis nexu posita debent aliquid operari. f. 455. n.o 2do hoc distinguitur infra sub signo

Cuilibet est liberum renuntiare privilegio in sui favorem introducto f. eod. ante n.o 3tium. distinguitur sub signo

Quod n̄ invenitur prohibitum expresse, n̄ ē quod dicamus stare n̄ posse. ibid.

Provisio hominis superat provisionem legis. ibid.

Quemadmodum respuendum pactum ē quo datur ansa delinquendi

ita

ita citius admittend illud, quod ansam et occasionem bene agendi praebet. ibid f. 455. an N 3.

Quod e contra communem omnium hominum humanita:tem naalem n. admittend. Cum intersit hominis, homi:nem affici beneficio. Quare contra bonos mores conven:tio rata non est. fol 455. sub N 3. 106

Promiores st semp leges et Judices ad liberand qm ad ob:ligand. ibid

Repugnans e juri prius personam molestijs afficere et inju:rijs quam bona discutere. et prius incipere ab executi:one quam a petitione. f. 456. Ante N 4.

Jus commune et plum partis privator laedi n ptt. ibid

Liberu arbitrium n habet adversum leges. ibid

Non e ferenda inhumanitas creditoris, nec malitijs indul:gend. ibid

Ideo n aufert debitum quod differt solutio. ibid

Rebus stantibus in eod statu quo erant tempore contrad:tionis n at q illis mutatis. f. eod sub N 4to.

Et verum e qdo lex n vetat, vel si privilegium, illum qui renuntiat tantum respicit, at qdo plures tangit n licet. ibid / Contenti esse debemus paenis lege comprehensis. / N si facienda mala ut eveniant bona. D. Ecclesiasi

Qui sciens indebitum solvit donare videt. f. 458. sub n. 11.
Actus agentium n operant ultra illor intentionem. p.
: tio eaq sub n. 13. neq pter naturam et substantiam ipi:
: us actus. ibid.
Jure naturæ æquum n e locupletari quemquam cum alterius
jactura.
Sententia quæ transit in rem judicatam pveritate habe:
: tur, et inducit obligationem. fol. 458. 26 n. 1mo.
Interest juvari n decipi beneficio. f. 459. n. 7.

Depo-
situm.

NB. Respectu depositi. Actio ad exhibendum.
Signato deposito quis utat furtum facit. f. 463. n. 11.
Reipcæ interest, ne rerum dominia in incerto mane:
: ant fol. 464. n. 20.
Nemo sine causa re suâ privari potest. ibid n. 21.
Contractus non jus in re sed ad rem præbet. ibid n. 22.
Improbe facit qui reddere recusat. f. 465. n. 5.
Caroli V. Cæsaris Statutum. Contra denegantes de:
positum sicut contra fures. f. 466 n. 7.
Glaucus Cives Spartanus ob cogitatam tantum dene:
gationem depositæ summæ cuid Hospiti Milesio
licet postea consulto Oraculo Apollinis reddidit, cum
prole et tota domo deperijt. Auth. Herodotus. Id

simile

107

Simile Juuenalis. etc. de Spartiate

Extinctus pariter cum prole domoq;
Et quamuis longa deducitur gente propinquis
Has patitur pœnas peccandi sola uoluntas.

Exceptiones sunt arma reorum quibus priuari non debent, ut pote jure naturali concessâ defensione. f. 470. ad N. 1mum.

Quædam expresso consensu quædam tacite lege sic decernente in obligationem ueniunt. fol. eod. N.o 1mo.

Tacite a lege subauditur, uel ex eo quod agitur inter Con:trahentes, uel ex eo quod a jure definitum est folio 471. N.o 2do.

plus Cautionis est in rem quàm in personam. f. 472 N. 17.

Illaqueatus es uerbis oris tui, et captus proprijs sermonibus tuis. Prou. c. 6. f. 480. N.o 2do.

Judicium constat saltem tribus personis. Actore, Judice, et Reo. f. 488. N.o 2do.

Quæ possibilia non sunt nec promitti queunt nec obligant f. 490. N.o 3.

Naturæ jure æquum est, quæ placita sunt seruari. f. 491. N. 16.

Tum præcipuus uotor locus est, cum spei nullus est.

Quid liceat secundum æquitatem, quid deceat secundum honestatem, quid expediat propter utilitatem. Tria

Propria Scriptura contra Scribentem probat non in e-
:ius fauorem et commodum. f. 492. n.o 3.
Leges non uerbis sed rebus jmponi debent. f. eod. n. 6.
Sufficit talia esse quae obligationem arguant uel
obligandi animum. ibid.
Nemo praesumitur uelle jactare suum.
Qui sciens prudensque passus est se accepisse quod non accepit
donasse uidetur. fo. 492. n.o 9.
Iniquum est eum quod non tradiderit uelle repetere.
Plus ualet quod agitur quam qd simulatè concipitur.
Iure naturae aequum non est quemquam locupletari cum
alterius jactura. f. 493. n.o 10.
Necessitas exceptionis jus superat. f. 493. n.o proxime 13.
Emptio est contractus, nominatus, bonae fidei, juris gen-
:tium, per quem fit commutatio rei cum certo pretio ex
consensu. fol. 494. n.o 1mo.
Emptor non potest esse melioris conditionis in re em-
:pta quam uenditor, et ead. causa debet esse emptoris in
agendo quae fuerit uenditoris, cum in locum ejus succe-
:dat, et ab eius persona omnes exceptiones in personam
emptoris transeunt. f. 495. n.o ante 4tum.

Redemptione

1

In emptione tria constituunt substantiam quae necessario requiruntur: Res, pretium, et consensus. § 495. n.° 4.
Contractus ex conventione legem accipiunt. § 497. n.° 4.
Ultima voluntas ex unius pendet arbitrio, et ex mente illius praesumptionem admittit, testantem semper dilexisse descendentes, et si illos inopiam cogitasset illis prospexisse, potissimum substitutis extraneis quos verisimiliter non praetulisset. § 497. n.° 4.
Resoluto jure dantis resolvitur ius accipientis. § 497. n.° 6.
Prohibita rei alienatione non censetur prohibita fructuum ejus rei distractio. § et n.° eod.
Cuique suum beneficium curare licet, sive expresse, sive tacite dispositione legis adhibita. § 497. n.° 6.
Invitus in communione nemo cogitur manere. § 498. n.° 7.
In omni dotis constitutione et promissione tacita pactio subintelligitur, si matrimonium subsequutum fuerit. n.° 8.
Qui contrahit lege prohibente contrahere malae fidei possessor est. § 500. n.° 2.
Apud quem invenitur res furtiva nisi venditorem demonstraverit fur praesumitur. § 503. n.° 6.
Bonae fidei venditorem, nec commodorum spem augere, nec in-

108

:commodo cognitionem obscurare. § 514.

Quae signis quibusque demonstrari solent vitia venditor non tenetur de culpa. quae enim apparent et expressis ac exceptis habentur. Scienti et volenti non infertur dolus. § 514 n.° 10.

Non debuit facile quae ignorabat asseverare.

In Donatione simplici evictionem non deberi placuit, si res aliena donetur et evincatur, sumptusve in eam facti sint, nisi vel pacto seu stipulatione placuerit de evictione teneri donantem, vel si dolose versatus est qui donavit, quo casu et de dolo agitur, item et nisi donatio esset remuneratoria. Nec tamen in donatione omnium bonorum habet locum evictio. Boerius dissertat. dec. 33. § 515. n.° 4. Cap. 22 de Evictionibus

Quem tenet de evictione actio, agentem repellit exceptio. § 516. n.° 7.

Rescinduntur emptiones vel ob modicam ultra dimidium a venditore, vel ob nimiam ultra dimidium ab emptore, pretii quantitatem. sicut summa captio evitetur. potissimum quia agitur de contractu bonae fidei, in quo, ut in caeteris id genus, jura etiam maioribus per officium Judicis subveniri volunt. § 517. n.° 6.

In Causa

In Causa propria nemo ius sibi in præjudicium alterius statuit impune. §. 517. n.º 6.

Nec singulis concedendum est quod per Magistratus expedi:
:ri solet §o. et b.º Cit.

Cum intellectu percipitur æstimatio, peritorum in Arte Cre:
:ditur judicio. §. 518. n.º 12.

In Contractibus servanda est æqualitas, et quod uni Contra:
:hentium licet, alteri quoque licere debet. §. 518. n.º ad 14.

Scienti et volenti non videtur inferri dolus vel læsio.

Sciens æquiparatur remittenti: Atque excepta rudi simplici:
:tate et rusticitate nemo præsumitur velle jactare suum.

Interest Reipublicæ Decreta Judicum non esse elusoria.

Qui pretium habet rem habere videtur. ut et qui dolo desijt possidere, perinde est ac si possideret, quia per eum factum quominus possideat. §. 519. n.º 18.

propter minimam Causam, bonâ fide res empta, in:
:empta fieri non debet. § 519 n.º 20.

Redhibitio gentilitia, redemptio, ius prælationis, Ius retractus, est facultas redimendi rem immobilem venditam æquali pretio, iure proximitatis, intra certum tempus competens. §. 520. n.º 20. Ius redi:
mendi.

Ridiculum ē ut pretiosius viliori cedat. f. 521. p. ad 6tu.

Jus retractus — Quæ redimi n̄ possunt jure retractus.

1mo Nuperrime per venditionem quæsita. qa n̄ sit de genere vel familia Majorum, antiquæ hæreditatis. Quia liberior sit distractio rerum a Nobis quæsitarum qm aliunde relictarum. f. 521 N. 6to.

NB Noviter quæsita n̄ dicuntur, quæ aliquando vendita fuerant ex eadem Domo et postea jure retractus exi-muntur. f. 521 N. 7.

Fines publicos detineri a privatis temere n̄ oportet, cum suspicio mali imminet in redemptione illius N. 8.

Quod Principi placuit legis habet vigorem f. 521. N. 10.

Succedens eius utitur iure cui succedit.

2do Castra vel limines Regni, ab eo qui Regi aut Regno suspectus ē jure proximitatis redimi n̄ possunt. ibidem N. 8.

3tio Res venditæ Regi vel Principi, iura quippe Regum et eo extenduntur ut possint consuetudines lege abrogare. fol. 521 N. 10.

Tum et bona ob crimen fisco adjudicata eximi n̄ pos-sunt, quia nulla ibi emtio, ex qua jus retractus oritur.

Item suam persequentibus pænæ fiscales possessionem nuntiantur N. 11.

Delatis bonis in fiscum mutatur eorum qualitas et ex privatis publica fiunt. f. eadem N. 11.

4to

4to Res venditæ ab Ecclesia, qa Ecclesia n habet primos, redimi n possunt. § 521 No 12.

5to. Pars hæreditatis venditæ. qa hæreditas fictione n partit § eod No 14. Nec hæreditate vendita res singulares censent venditæ, qa jus hæreditas e et jura indivisibilia sunt. § eod No 14. (quod et 6to ig pbat.

7mo Res pro ædificandis vel augendis Scholis aut Ecclesijs venditæ, redimi n possunt. qa utilitas publica privatorum commodis præfert. § 522 No 16.

Octavo jura Vasalli, ne cogant Vassi seu Vasalli inviti habere Dominum quem nolint. § eod No 17.

13 Res cadit in commissum, ide adimit possessori § 523 No 1

Feudum incidit in commissum, vel ex negligentia recognitis Domini, vel ob delictum in dominum commissum, vel ex inficiatione Dni § 523. Cap. 6. No 3.

Ne quod quis benigne in alium contulit grandis consilio renocet § 524 No 1.

Affectionis gratia fiunt donationes et liberalitates nec decipi sed juvari beneficio nos oportet. ibid

Is dicit proximus a quo auxilium et gratiam suscipimus, potius quam Cognati a quibus contemnimur § eod No 2do.

Legatum ē donatio a Testatore facta ab here:
de præstanda. §. 524 N:o 3.
Et hæreditatem et hæredem defuncti personam refer:
re, quam bonis proprijs n̄ privaret pr(imu)s. ibid.
Transactionis authoritas tollit ne lites sint immortales.
ibid. 524 N:o 1 Cap. 6.
Ne quis in communione contra juris regulas remane:
re cogat, libere partem suam ab aliena separare po:
terit, ne communio pariat discordias. §. 525 an(te) N:o 2do.
Nullum simile idem est. ibid. N:o 2do.
NB. mutuum ē quod dat ut tale reddat.
Commodatum ē quod dat ut id restituat.
Accideret ut quod via una prohibet ne fraus fiat, proximo
alia per obliquum permitteret. §. 525 N:o 3.
In permutatione n̄ dat Jus retractus, q(uia) in illa n̄
videt alienatio, eo quod alia res in locum datæ subro:
gat. feud. Cap. 12 N:o 1.
Proximus quem nemo in gradu cognationis antece:
dit habet competentiam ad jus retractus. §. 525 N:o 1mo Cap. 13. Trahit facultas retractus ad gradum primi
Jus re
tractus.
p(rim)i affectionem quæ ultra cum gradum n̄ servat. §. 526.
N:o 3. Mutat.

Mutatur Familia per acquisitionem, nam post fata immediati Possessoris, eorum proximi succedunt a quibus bona processerunt, sed eius idem immediati Possessoris. §.526 n.° an 3tio.

111

Is qui alterius facto subscripserit videtur consentire et juri suo cedere. § 526 n.° 5.

Contra qui alterius facit mandato sibi non praejudicat. ibid.

Qui mandato alterius agit quippiam, nudum ministerium praestat, eiusque negotii sicut nec commodum ita nec incommodum ad eum pertinere potest. §. eodem. et nemini officium suum debet esse damnosum.

Plures proximi in eodem gradu omnes admittuntur ad jus retractus.

Extraneo facta venditione proximiorem idoneum retrahere posse. ~~Utrum~~ autem ab eo qui ~~eiusdem~~ est de eodem genere et proximitate, potest proximior retrahere variant Consuetudines. § 526 n.° 7.

Aegre jura patiuntur improbare quae quis jam approbavit. et contra §. 526. n.° 1 Cap 14.

Jus superveniens venditori Confirmat emptionem emptori. ibid.

Hæres factum defuncti præstare cogit̃ f. 527. No 2. C. 14.
Ex qua persona quis lucrum capit, eius quoq factum præstare tenetur. fol. eod. No 1. Cap. 15.
Actio quæ ab initio nata non erat oriri nequit. f. eod. No 1mo Cap. 16.
Qui in utero est pro nato habet̃ in his quæ ad eius utilitatem pertinent. ibid.
Jus retractûs, quod pertinet ad ordinem proximitatis iisd. legibus regit̃, quibus successio ab intestato. ibid.
Qui habet jus ingrediendi fundum debitoris propria auctoritate, potest illud cui libuerit liberè cedere folio 529 No 2do.
Dum de rebus agit̃ sequmur consuetudinem locorum ubi sitæ sunt. f. 529. No 1. Cap. 19.
Creditor et Debitor — Neq delicatus debitor neq onerosus creditor audiat̃. fol. 530 No an 5tum.
Finis retractûs. Conservatio bonorum in familia, ne maiorum splendor et eor. insignia in extraneos transeant, et ne misceant̃ familiaria.
Res ē plena dolori, ei qui vixit beatus successori desertam domum relinquere. Reipub. quoq interē ut ordinum

ut ordinum et familiarum dignitas salva sit. et
ne sordidæ stirpes splendidissimis et ingenuis nata:
:libus subrogentur. Nec domum pupillorum tutoribus
vendere liceat, in qua defecit pater, minor crevit, in
qua major imagines aut non videre fixas aut re:
:vulsas videre satis ē lugubre. §. 531 et 532. 112
Lex imposita rebus a privatis ne extra familiam
res alienetur, valet.

Mores recepti sunt legum Nervi. } fol. 532. N. 3.
Jus moribus institutum pro lege suscipitur. } 6
Proximitas affectionem auget secundum gradum ejus. ibid.

Locator ille ē qui rem utendam interveniente pretij dat.
Conductor qui accipit pretio dato. fol. 532. Ti. XXVII Cap.
1mo de contract. rel.

Nullum jus retentionis contra dominij et proprie:
:tatis conductori est. Cum nec de proprietate agere
possit, nisi restituta possessione. §. 534. N.o 19.
W. Vredo. upadky.
Si ñ possit commode habitari in domo locata, remissio
ñ petitio fit mercedis, vel si justo timore conductor
inde migrat. §. 534. N.o 24. W. diaria opera.
Si artificum aliquis in tempore statuto opus per malitiam

De artificibus — Si non perfecerit primum Deo poenas dabit, deinde hac lege reus factus, operis quod in tempore non fecit mercedem persolvat, ac ab initio rursum in eodem spatio temporis opus gratis perficiat. lege Platonis lib. 11 fol. 534. num. 29.

Cum Sanctissima sit Civilis Sapientia, nec pretio nummario aestimanda vel dehonestanda placuit Ulpiano Salaria quae juris professoribus debentur Honoraria vocari. fol. 535. num. 1mo.

Salarium Procuratoris vel Advocati non excedat summam centum aureorum. l. 1. § advocatos et § licita. folio et num. eodem.

Vespasianus Graecis Latinisque Rhetoribus annua centena sestertia constituit. id est bis mille quingentos nostri temporis aureos. Antoninus singulis Philosophis cuiusque sectae primoribus decem mille denarium nostrae monetae mille aureos constituit folio num. 535 num. 5to.

NB. Perjuri — Ero cito testis velox maleficiis, adulteris, perjuris, et iis qui calumniantur mercedem mercenarij sui. Ma-

Merces — lachiae cap. 3.

NB — Qui effuderit sanguinem fratris sui, et qui fraudem facit mercenario fratres dicuntur. Eccl. cap. 34.

Rei

Rei inhonestæ nulla societas. §. 538. N°. 9no.
Interdum industria præponderat rebus et lucrum accele:rat ibid. N°. 10.
Lucrum dicitur deducto omni damno, ut et damnum deducto omni lucro. §. eod. N°. 15. 113
Societas constat ex personis, ex rebus, ex voluntate, ex Actione, Itaque sive homines, sive res, sive voluntas, sive Actio interierit, distrahi videtur societas. N°. 17.
In delictis non est locus evictioni. fol. 540. N°. 14.
Grave quod est falli et decipi, sed gravius et perniciosius val:de exempli, ab eo qui fidem dedit, et nominatim fol:licitus est supplantari, et si hospes is sit. §. 541. N°. 27. Deceptio
Officium amici est suscipere mandatum gratis.
Suscipere mandatum est voluntatis consummare ne:cessitatis, suscepisset enim forsan alius, si is non suscepisset. §. 542. N°. 35.
Interest Reipublicæ delicta puniri.
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est. §. 544. N°. 9.
Deceptio ultra dimidiam justi pretij quæ dolus reipsa dicitur non habet locum in transactione. §. 545. N°. 28.
In omnibus transactionibus aliquid dari vel retineri, ne:

cessarium ē, aliter n̄ dicit transactio, sed pactum aut donatio. fol. 545. n. 31.

Lis Verecunda ejus cogitatio qui lites execratur n̄ē nitu- peranda. Malüit re carere quam saepius prola- litigare. 8. Cons. n. 2. Cap. 3.

Lis Litem incipere temerarium ē, persequi onerosum ē, et cum possis nolle pedem inde retrahere stultissimum aut impium ē. Cons. n. 2do.

Sententiae et rei iudicatae aequatur transactio.

Res judicata Post rem judicatam litem n̄ resurgere nec lis ex lite oriatur. Cons. n. 3.

Propter autoritatem rerum judicatarum conservandam, convenit etiam male judicata executioni demandari. ibid.

Item ex dolo suo lucrum percipere debet ibid.

Dolus Dolose enim vel callide versatur ē, qui passus ē aliud facere facto irrevocabili quod p infecto haberi nequit, et postea n̄ vult ex sua parte implere fidem. 8. 516 Cap. 5. n. 1.

Finis contractuum nominatorum et innominatorum est ut fides servetur, ne praetextu nominis, contractus promissor fraudetur.

fraudet. Nec enim oportuit tam curiosè nomina inquirere quantum constandæ fidej æquitatem. folio 546 Cap. 6. N.° 2. Plura enim sunt negotia quam rerum vocabula. ibid. 114

Donatio in loco Anomalium Conventionum rejecta, quod non potuerit sub aliqua Contractuum nominatorum formula reponi absolutè, quia nec utrinque obligationem habeat, videlicet liberum existente ej cui donatur repudiare Donationem. fol. 547. N. 1. Cap. 7. Donatio

Donatio Doni datio.

Donum a donando est genus. Species autem est munus, quod est donum cum Causa. quod aliquando et pro onere et officio accipitur. fol. eod. N.° 4.

Munus est alicuius rej donatio ac honoris signum. Arist. Quam ob rem tam æris avidi quam ambitiosi donari cupiunt. ibid.

Donatio est Contractus stricti juris, quo quid transfertur in alterum gratis et irrevocabiliter. fol. 25. Ulpianus H. dividit donationem in eam quæ proprie Donatio est et in eam quæ proprie non est. Propria est cum

quis ea mente donat, ut statim uelit accipientis fieri, nec ullo casu reuerti ad se, et propter nullam causam facit, quàm ut liberalitatem et munificentiam exerceat. Non proprie Donatio est, si quis dat ut tum demum accipientis fiat, cum aliquid secutum fuerit quae tota sub conditione Donatio est. Item cum ipse ea mente dat ut statim quidem fiat accipientis, si tamen aliquid factum fuerit, aut non fuerit, ueluti si cum conualuerit uelit ad se reuerti. Nam et haec Donatio sub conditione resoluitur. fol. 547. cap. 7. N. 6.

Donari non potest quod fieri non potest accipientis. f. 548 N. 1.

Indignus haereditate censetur, qui ad eam uiuente Domino aspirauit f. eod. N. 2do.

Qui Donare non possunt.

Filij familias sine consensu Patris.

Minores 25. annis.

Qui Crimen Maiestatis humanae imminutae admiserunt et si adhuc accusati uel damnati non sint

f. 549 N. 2. 3. 4. 5. Rei Criminis diuinae Maiestatis seu Haeretici aliogn [illegible] contra. cum aliud Capitale Crimen donatio facta ante rem judicatam irreuocabilis est. maxime si moriatur reus ante condemnationem.

Condemnatione facta per quam bona deferuntur Fisco, non ualebit

ualebit Donatio, quia iam tunc bonorum ademptaē
reo administratio.
Si appellatum sit a sententia, a condemnatione, donec
supremo decidat Causa judicio donatio potest fieri fol. 549.
Quia Appellatio suspendit judicatum. n.° 2.3.
4.5.
Mutus et surdus a natura simul nec intelligere ualens.
Senex delirare et desipere incipiens.

Titulus Primus De Successionibus.

In quaecunq: bona tam mobilia, quàm immobilia, si filij supersint, aequis sortibus filij tantùm succedant: masculis deficientibus filiae.

Existentibus autem filijs, filiae dotem per Parentes, dum in vivis essent, in scriptione vel exemplo alterius filiae assignatam habebunt. Quae nisi à Parentibus assignata fuerit per fratres et duos proximos ex parte Patris et duos ex parte Matris duosqué Scabinos Terrestres illius Districtus in quo habitabunt, per Judicium Terrestre electos intra annum et sex menses assignari et constitui debebit. Interim quo ad elocentur, pro conditione sua honesté à Fratribus educentur et exhibeantur.

Quod si intra annum et sex menses quemadmodum suprà constitutum est, Dos assignata illis non fuerit portiones suas unà cum fratribus aequo jure, tam in paternis quàm maternis bonis habebunt.

Dote autem ita illis assignatâ nullum ultra eam sibi jus hæreditarium, in bonis Paternis vel Maternis, aliorumve ascendentium ac etiam per aliquem ex fratribus steriliter decedentem, si alij et fratribus superstites sint vendicare poterant licet nulla eo nomine renunciatio facta sit.

Nec ut Dos ratione decedentium fratrum sibi augeatur á fratribus petere, sed illæ sortes fratrum steriliter decedentium ad fratres solos, aut fratrum masculini sexûs liberos, qui supervixerint, pleno jure devolventur.

Quod si fratres omnes steriliter decedant sorores earumq: liberi in stirpes in bonis succedent sororibus itidem, amitis, Materteris avunculis, alijsqué cognatis non tamen Patruis vel Patruelib9 alijsvé agnatis, unà cum fratribus sorores, earumq: successores in stirpes itidem succedent.

Nec Maritus in bonis uxoris nec uxor in bonis Mariti post mortem alterius quicquam juris amplius (juribus tamen ejusmodi præteritis nihil nocendo) sibi vendicare aut usurpare poterunt quam quod ad Acta publica, vel quæcunq: authentica legitimé inscriptum sibi docere poterunt.

Loco

117

Loco verò Successionis mutuæ in dimidiam partem bonorum, quæ hactenus in usufruit, bona, quæ ad Maritum intulerit, dotemq[ue] et contra dotem à Marito sibi inscriptam, integram habere debebit, quas ita Marito inscribere liberum erit ne amplius tamen, quàm dimidiam partem bonorum suorum iis oneret.

Et dotis quidem proprietas ad illam hæredes[que] ipsius pertinebit. Contra dote autem ad vitæ tempora utetur fructur, Successoribus tamen defuncti de restitutione post mortem suam inscriptione in aliqua bona libera vel sua vel fidejussorib sufficienter possessionatorum, cavere tenebitur.

Ad vitalitium etiam jus mutuum in omnibus bonis liberum erit Conjugibus sibi inscribere. Si quæ etiam nullam dotem à Marito inscriptam habuerit, quartæ tamen partis bonorum Mariti defuncti uxor superstes usum fructum percipiet donec ad secundas nuptias transierit.

Successionum autem hæc erit ratio.
Primò per directam lineam descendentes succedent. Itaquè si quis decedens filios aut filias

ex alijs autem filijs aut filiabus nepotes, neptesve, aut etiam ulteriore gradu descendentes reliquerit, vel etiam nullos filios, filiasve, sed tantum Nepotes Neptesve aut ulteriores in bona avi aviæve in stirpes succedant, tantum videlicet uniuscujusq: stirpis posteri acceptum, quantum ad Parentis ipsorum, si in vivis esset, sortem pertineret.

Si neq: filios filiasve, neq: ab ijs descendentes quis reliquerit, fratres autem vel fratribus non existentibus sorores germanæ defunctorumve fratrum aut sororum liberi, descendentesq: extiterint, secundum ea, quæ suprà statuta sunt, in stirpes itidem succedant.

Si neq: per directam lineam, neq: a fratribus et sororibus descendentes extiterint, proximi successores ascendentes per directam lineam sint, in qua linea hi gradus sunt: Pater, Mater, Avus, Avia, Proavus, Proavia, Abavus, Abavia, Cæteriq: omnes, qui in jure Parentum nomen obtinent.

Neq:

Neque descendentibus per directam lineam vel fratribus et sororibus, neque ascendentibus per directam lineam ullis existentibus, quarto loco cæteri vel agnati, vel cognati, ut Patrui, avunculi, propatrui, proavunculi et similes ab ipsisque descendentes eo, quo Pater et avus ipsorum, si inviris essent, jure succederent, succedent idest in stirpes.

Succedere autem quisque debet in ea tantum bona, quæ ab eo proficiscuntur, per quem cognatione defuncto conjungitur ut paterni propinqui in Paterna bona succedant, materni vero in Dotem tantum, vel bona Materna.

Itaque si quis ex una tantum uxore liberos, aut ab ijs descendentes habuerit, in utraque bona tam Patris, quam Matris, eo quod supra statutum est inter mares et fœminas discrimine conservato succedent: si ex pluribus uxoribus in Paterna quidem bona conjunctim itidem succedent in Materna separatim sua quisque Matris.

Eodem modo si germanum fratrem aut fratre deficiente sororem, aut ab ijs descendentes defunctus reliquerit, itidem tam in Paterna, quam Materna bona defuncti succedant, si consanguineos fratrem, sororemve, aut ab ijs descendentes defunctus reliquerit, in paterna defuncti bona, tantum succedent, in Materna autem materni propinqui defuncti quamvis remotiores.

12 impedimenta. { Error, Conditio, votum, cognatio, Crimen.
Cultus disparitas, vis, Ordo, ligamen, honestas
Si sis affinis, si forte coire nequibis.

---

remotiores IIB. Itidem si uterinus frater, sororve aut ab iis descendentes extiterint, materna ttum bona defuncti capient, ad paterna autem paterni ttum propinqui admittentur, etsi remotiore gradu conjuncti illis sint. Profectitiorum autem seu quaesitorum bonorum defuncti, eadem semper conditio sit, quae paternorum.

DE Inventario.

Quicunque haereditatem, aut etiam usum fructum possederit, post mortem defuncti intra mensem, quatuor testibus fide dignis, suae conditionis adhibitis, haeredibusque aut aliquot ex illis vocatis Inventarium facere tenebitur, quod nisi fecerit, aut fides Inventario adhibita non fuerit, in jus Terrestre eo nomine vocatus peremptorium terminum habebit, atque ad primam Citationem respondere tenebitur. Corporaleque juramentum praestabit, omnia bona fide in inventarium a se relata nihilque ex bonis defuncti a se celatum, celari.

mmd 82

AMDG.

A

Sapiens in munera uenit Adulter.
Aditus intercalabet et Scevehes Adulter
Saevis pax quaeritur armis.
At miserandus amans frigore tristis et aestu.
Cum sua furtivus gaudia coepit amans.
Et caeca superbi pectoris ambitio.
Et sperata voluptas suavis Amicitia.
Ebrius ad durum formosae limen Amicae
Dulce mihi dilectae munus Amicae.
Me locus sevi uulnus amoris habet.
Impia mens caeco flagrabat amore.
Aureus in medio Marte tacet amor.
Dulcia mella ciecem, uitam dedit horridus Anguis
Annibal ille ferox ad poenam forte petitus.
Et Capitole nefas operosa diluit Arte
Venusto splendet aspectu.
Infestis repositur armis.
ignobilem sprevit habere salutem
In grave Martis opus versuto callidus astu.
Congesto pauper in auro quaerit avarus opes.
Nihil illaesum scelerata reliquit barbaries.
Nec levis ambitio perfusaque gloria fuco.

B.

Tristia furentis memorare incendia belli
Tacuit amor ferri et scelerata insania belli.
Vigili stant bella Magistro.
Funesti praemia belli.
Haec belli summa nefandi.
Aestuat amissa Briseide magnus Achilles.
Stat juxta Bellona ferox, terrorque pavorque
Saevaque depositis Bellona genuerat Armis.

C

Crœsus non distat ab Iro.
Plena feris cædis plena cruoris erant
Sanguineo successu cædis ovantes
Infandas cædes desertaque cultu oppida.
Sævam nullo discrimine cædem.
Carceris obscuri vincula sæva tenent.
Contectam stramine casam
Mitis posuit Clementia sedem.
Furiata cohors ausisque accensa superbis.
Convivia ioco mordente facetus
Iucunda animis celebrant convivia lætis
Gratior est pulchro veniens in corpore virtus.
Sceleris in crimina pronus
Detestanda lues et inexcusabile crimen.
Mens operta conscia culpæ cuncta pavet.
...ani tegmina cultus.
Spernata fames cultus gestare decoros
Martis scelerata cupido
...ulli's exsatiata boni stucci studiosa cupido.
...ten malus exagitat noctesque diesque cupido.
...somni ... longo examine curæ.
Tristes animo deponere curas.
...ibus ... pectora curis.
...ant discrimina cursu.
...bebunt manus.

D

Deliciæ inficiunt animos Venusque cupido.
Non humanæ vires sed pessi demonis astus
Multi scius demon longævi temporis usu
Nec damna pudoris turpia sufficiant
Fulget in egregiis decor insuperabilis ore.
Regali plena decore.
Armis decus immortale mereri
Deliciasque thori molles dulcemque quietem.
Florentis vitæ detrusit amœnas delicias
Locuples Deus omnia pascit.
Nec clara dies nec nox dabit atra quietem.
Nutrix discordia belli.
Ferox discordia ferro certat.
Studia in contraria turpi dissidio rapimur
Turpi fulgerunt sæcula luxu divitiis molles.
Stetit acri fixa dolore.
Nunquam queruli causa doloris abest.
Induet infelix arma coacta dolor
Undantes ægro frenabat corde dolores
Vulnera gemitusque et acuti in corde dolores
Nec cælum nec amara terra dolori subuenit.
Miseram dolor implacabilis hausit.
Est Deus occultos qui vetat esse dolos.
... crudi monumenta duelli.
ausus forti certare duello.
Nec gratius quod quam decore, nec brevius.
Totum vulgata per orbem stant documenta domus.

E.

Ærumnis priuata malis priuata periclis
Et metus et malesuada fames et turpis egestas.
Et deforme malum ac sceleri procliuis egestas.
Nudus inops quem dura solo suscepit egestas.
Alite uectus equo.
Excitet tardos Eruca maritos.
Decoret Erucas q cupit esse salax.
Non improba nummi esuries, non segnities.
NB. Eruca est Gorzyca Włoska
Sæpe ingens error sceleris obtinuit locum.
Nudus inops quem dura solo suscepit egestas.

F

Et fraus et ficti mores et pallida semp Inuidia
verbis lenire furentem
Et dare præcipiti frena modumq Viro.
Imperiosa fames.
Faciem miramur honestam
Qua bene compositos artus faciemq serenam
Traxit et attonitos forma uenusta uiros.
Nefandum facinus peiore facinore operire
Varios sese in uultus facundia diues induit
Quibus celebrem dedit Virtus inclyta famam
Et omnes fama per orbes garrula laudat
Factum verbosa retexit
Qua nihil occultos fama latere sinit.
Pallor et atra fames et liuida crimina luctus
Et Curæ insomnes et uiolenta fames.
Subsidio priuata famem patet et acerbam
Pallida jeiuno lauit ore fames.
Et fastus semp contemnit iniquos
Fastus perferre tumentes
Fato mersit acerbo
præceps agit omnia fatum.
Inuida fata pijs et fors ingentibus ausis
Syncera fides tot iam celebr...
Scelerata gerit Fæmina ...
Fæmina me ...
Concordia ...

120

G

Grassari impune p omne flagitium et
Laxa sceleri permittere fræna.
Nulla meis sine te quæret gloria rebus.
Et ri mendaci resplendens gloria fuco.
Fauca garrulitas studiumq immane loquendi.
Flevos inter gemitus lacrymasq relinquor.
Salubri solo et ubere gleba
Gloria ppetuum lucens mansura p ævum.
In tenero gravitas ore senilis erat.

H

Hostibus ñ tergo sed forti pectore notus
Historia testis e temporum, lux veritatis, vita
memoria, magistra vitæ, nuncia vetu-
stati.
Prima historiæ lex est. Ne qd falsi dicere
audeat, deinde ne qd veri tacere, ne qua
suspicio gratiæ sit ne qua simultatis.
Cedat in eximium tanti Pastoris honorem.
Metuit hostis, amicus amat.
Madet Orbis mutuo sanguine, et homi ci-
dium cum admittunt singuli crimen est. Virtus
vocat cum publice gerit. Impunitate scele-
ribus acqrit non innocentiæ ratio, sed sævi
tiæ magnitudo.
Hospitij lex est hospes ne pocula fundat
Pocula si fundet, pocula bina bibat.

Quo te temeraria traxit Impietas.
Improbitas odiosa Deo sine lege voluntas.
Quid non saeva domat dura inclementia Mortis.
Par tumidis venit indignatio praeceps.
Fecit opes parcaeque sagax Industria vitae
Blanda Patrum segnes facit indulgentia Natos.
Dura rerum infortunia flere.
Languida maerentes hebetavit inertia sensus
Male compositae praeceps insania vitae.
Est aliquod meriti spatium quod nulla furentis
Invidiae mensura capit.
Precibus consumptis violenta transit in iram
audaces effusus in iras.
Judaea Cohors infida, molesta, rebellis, Per-
:fida, dira, ferox, periura superba. Quint.
Immota manent juris decreta severi
Salubrem justitiam, legesque et aptis otia portis
Indolis egregiae sobolem de Conjuge sancta.
Monstra quae domuit Hercules cum Invidia
nec robur proficit nec beneficium
Tandem exundanti fremi sit verba dolori
Interius fucata genas et amicta dolosis illecebris.
Foemineis quicerat omnes vincit blanditiis.
Rudem pietas miserata juventam.
Justitia sola Regalis Virtus appellatur.
Telluris inutile pondus

Ira parens odii quid proles tertia Livor
Subsequitur
Ira est in lachrymas ingeniosa suas.
Non nisi planctus et lamentabilis dura supplic
Legum veneranda potestas.
Et tristes luctus et lamentabile funus.
Et grave servitium et duros passa labores.
Assiduae curae catenatique labores.
Et duri plena laboris.
totum iam lachrymas se solvit amaras.
Deficio nec plura sinit me dicere languor.
Et sua vivaci decorabit saecula laude.
Sanctae redeunt te praesule leges.
Ne maculet castos improba lena thoros.
Sacrosanctae laceramus vincula legis.
Sperne lucrum vexat mentes vesana libido.
Ingeniosus amor Venerisque affecta libido.
Este procul lites et amarae praelia linguae.
Sed quid opus vana consumere tempora lite
Livor iners vitium mores non exit in altos.
Rabiem livoris acerbi nulla potest placare dies.
Finxit mendacia livor.
Luctus removentur amari.
Jussa est ad commune trahi vi [illegible]
Prodiga luxuries numquam parvis contenta paratis
Luxuque fluentem desine Nobilitas te [illegible]
Luxus dispensator honesti [illegible]

M. — N

Mars furit et durum quatiens bellona flagellum.
Mors properato funere carpsit.
Abstulit atra dies et funere mersit acerbo.
Indomitis furiosa licentia Martis.
Saevit toto Mars impius Orbe.
nefando Marte paratus.
Et reliquo Mavors impius Orbe furit.
Stat procul abiecto Meretrix effrena pudore.
Perfida q[uo]d meretrix, damnosa q[uo]d alea prodest.
Omnia sollicitis sunt loca plena metus.
Nobilis indomiti mens saeva timet.
Et miles crebris ingerat.
Horrebant saevis omnia verba minis.
Luctus et infernis stridentes agmine morbi.
Et labor et durae rapit inclementia Mortis.
Pallida Mors miseris si q[ui]d videt utile terris Eripit.
Ferrum Marte cruentum.

Quae defendi nequeunt fortiter negare oportet.
Nomen ab aeterna posteritate feres.
Quodque suo parti sapiens natura creavit.
Navis petit anxia portum
Fluctibus e medijs
Arcanos Nili deprendite fontes.
Turba jam Carmen Noctua triste canit.
Nox incubat atra.
Insomnes ducens taciturnae tempora Noctis
Obscurae tectus caligine nubis.
Dag. Sat.

O

Otia pigra sequi segniq[ue] fatiscere luxu

Triste malum fratris Orbitas annis.

Risit et argutis qd dam p[ro]misit ocellis.

Fraterna pectora primum funestis acuerfa odijs.

Non auidas agnouit opes non tristia bella.

Vaq[ue] salutiferam iam mihi fratris opem.

Et ore suauiloquo cunctas [ex]cellere partes.

Sidereo spargit ab ore jubar.

Orisq[ue] micans splendore venusti.

Et dabit amplexus atq[ue] oscula dulcia figet

Placeas tibi licet opum tuarum fiducia dives

Si mihi uiuere expedit pares sumus.

P

Contemnere fulmina pauper [con]ditur, atq[ue] Decidens

In animo prudentiam in lingua Decidentium in uultu uerecundiam hre oportet.

Vincunt molli pectora dura prece.

Pauperis e munus sed non e pauperis usus

Rectus amor, pietas intemerata fides.

Digna e ingenti patientia laude.

tolerabis iniquam pauperiem.

Paupertas impulit audax.

Indiga pauperies rebusq[ue] inimica secundis

Quæ populos Urbesq[ue] regit pacemq[ue] togata

Maiestas, Sanctoq[ue] nitet pax aurea uultu

Egregia pietate mereri

Militat casus pietas inermis tuta [per] omnes

Celebres attollere plausus.

Nescit plebs jejuna timere.

Et pana jndomitum frenat amara nefas

Non habet euentus sordida præda bonos.

Scelerata ad pænas extras excitat.

Circumspecta graues sequitur prudentia casus.

Tacito tantummodo uicta pudore.

pulcherq[ue] seuero armatus terrore pudor.

Criminis e taciti conscius ipse pudor.

Virago uiro conjuncta pudori

Desine p[er]juram uates celebra[re]

Moris erat fratris teneras arm[...]

Tristis infausto committit om[...]

Q

acuunt suspiria questus.

sparsit pios ad funera questus.

pacis amica quies.

R

Veteris uestigia recti et ductos mores meliore metallo.

Dura dubit rabies.

Tristi spoliant templa rapina

Prædaq et hostiles luxum suasere rapina.

Obtrusos implorat fama recessus.

Nil nisi de sancta religione loqui.

ingenuo suffusa rubere.

diram fati sensere ruinam.

Ne fatali cuncta ruina labent.

S T

Sophistarum est de verbis disputare ubi de rebus agitur. Præposuit castis aurea dona thoris. Eripi

Inquinat egregios adjuncta superbia mores.

Pendet ab officio spes mihi magna tuo

Sors et Virtus miscuerunt in unum

Crudeles tetigerunt corda sagittæ.

Scelus è conata nefandum.

Sceleris inventor iniqui

Subeunt morbi tristisque senectus.

tetricæ censura senectæ

Ut coluber lingit veterem ad pelle senectam.

annis curvata senectus.

matura ætas et circumspecta senectus.

Effœto teneram concubuisse seni.

Semper urgit post impium stat pœna scelus

V°

Nec poterit ferrum nec edax abo-
lere vetustas.

Turpiq; fugatam Virtutem exilio.

Verba puellarum folijs leviora caducis.

Venus interea fraude meditata malignam.

Luxus luxuq; malo conjuncta voluptas.

In molles Venus insinuata medullas.

Prodigiosa loqui et veteris mendacia vatum. M.

Vanae mendacia linguae.

Coge ad caelestia mentem.

Laudat venales qui vult extrudere merces. M.

Cuius ab ore fluit vox melle liquenti dulcior.

Supplementum Notationum

et

A.

Ante Cracum Servituti ancillari Libertas, et aequitas pedissequari ipsa e[st] ultra dictas injurias, eratque Justitia quae plurimum prodesset ei, qui plurimum posset.

Perniciosissimus e[st] male rei maximus quisque Author.

Amico reconciliato semper cum formidine credendum est.

Ibi conspirant affectus ubi pro manant gratiae.

13 Arant impietatem, iniquitatem metent

Arbitrium Nostrae Fortuna Salutis Deus tradidit.

B.

Bene nasci, bene vivere, bene mori.

Justum ē bellum quibus necessarium, et pia arma quibus nulla Bellum.
nisi in armis relinquitur spes.

Imberbis, Imberbis pponit Barbato

Barbatus et Imberbis,

Radere de mento Barbam Nortmanne memento
Ne setosus aper vel videare Caper.

R. Imberbi ā barbato.

Optat Nortmannus, ut sit tibi Barbifer annus
Hoc tibi det Janus ne videaris Anus.

125

BIBLIOTEKA
KAJETANA KRASZEWSKIEGO
w Romanowie.

C.

O! quam acres habet dolorum aculeos contumelia quam infe-
rior imponit. A.Z.f. 273.
Mitte hanc de pectore curam. Id 277
Casu concussus acerbo
Maioris fugiens opprobria culpæ.
Quod alijs turpe Camillo nefas fuit.
Quis cernere Curijs te vacuum potuit?

Cerevisiæ Epigramma

Quæris unde suum ducat Cerevisia nomen
Quod Celebrum visat sæpe Labelle tuum:

D

Melius et sanctius ē delictum impunitū relinquere quā innocen-
tem condemnare.

Parcendum verbis ē, inhibenda magna ex parte uevitas, quarica[?]
mihi ē cum pudorem habes. 127

Dum uela cadunt difficilius ē insurgere remis. Desperata res

E et Æ

Non Fortunam debui sed affectum non Exitum sed uoluntatē Lat. Excusa.

Sola uiolentior armis, improba conatus Nros confudit Egestas.

Commune infortunium solabitz æqualitas.

F. et M.

De... Pater sine honore.

Habent satis hæc ipsa supplicia pœnas, quod posco quod rogo quod mendicus sum filij mei. Quintil. Decl. V. fol. 56.

Longa nec Invidiæ fluctus persequuta famam Iudami abripient, aut cæca oblivio merget

Et spes vicisti nostras et vota

Fortuna non est socia nihil conantibus.

Vacillat fortuna nisi innitatur virtuti, dessipitur virtus nisi comitetur fortuna

Neminem adversa fortuna comminuit, nisi quem secunda decepit

Plus famæ et gloriæ in servatis civibus quam hostibus debellatis.

Regitur fatis mortale genus, nihil sibi unquam spondere potest firmum et stabile

Accumulat crebros turbatrix fama pavores.

Volubilis est magni Fortuna favoris.

Augete famam laudesque virorum

Obicitur Necam Philippo in amicitia

Phi, nota factoris lippus malus omnibus horis

Si malus et lippus, totus malus ergo Philippus.

Respondit Philippus necatus

Et niger et necuam cum sis cognomine Necam

Nigrior esse potes nequior esse nequis.

129

G

...natura bene relegata, solida viribus, indomita feritate;
...tantum vi sua quantum luxuria socordiaq[ue] nostri elata, dum nos
...noq[ue] nequitia pacis sequuntur, et delicati sumus etiam miseri. Et n[on] minor
...vis e pugna cum moribus quam cum hostibus.

Gloriae tuae cedit, quod cum Marte ferox vinci nescius armis

his dieb[us] monstrasti nunquam te habuisse cruoris amorem.

Te decet veniam dare, si quid impetu n[on] providentia factum est.

Nihil est felicius quam quod injurias obliviscimur.

Non ita gloriola ducor, ut falsae opinionis errore oblecter.

B J G

gitio propria virtutis Officium. Estimatio et

rtute acqsita, figura venerationis, Conservatio digni-

Marcus Marcellus circa Templum honoris exaedificavit

m Virtutis. et non licuit ingredi ad illud honoris Sacrarium nisi

atrium virtutis.

Humilis et inertis est tuta sectari, per alta Virtus graditur. 131

Ignorant prava puniuntur recta. AL f. 271.